

Пихтіна Н. П.

ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНІКА ТА ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ

Навчально-методичний
комплекс дисципліни

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя
Кафедра дошкільної освіти

Пихтіна Н. П.

**ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНІКА ТА
ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ.
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС
ДИСЦИПЛІНИ**

*Навчальний посібник
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня
спеціальності А-2 Дошкільна освіта*

Ніжин
2026

УДК159.922.7(076.6)

ПЗ5

Рекомендовано Вченою радою

Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

(НДУ ім. М. Гоголя)

Протокол № 11 від 30.04.2026 р.

Лісовець О. В. – доктор філософії (PhD), доцент кафедри дошкільної освіти НДУ імені Миколи Гоголя;

Конончук А. І. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи НДУ імені Миколи Гоголя

Пихтіна Н. П.

ПЗ5 Педагогічна техніка та педагогічна творчість. Навчально-методичний комплекс дисципліни : навчальний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності А-2 Дошкільна освіта. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2026. – 102 с.

ISBN 978-617-527-367-8

Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Педагогічна техніка та педагогічна творчість» вміщує силабус та програму з вказаного навчального курсу. Силабус, як обов'язковий документ навчально-методичного комплексу, в загальному знайомить студентів зі змістом і методикою вивчення нормативного освітнього компоненту (ОК) - Педагогічна техніка та педагогічна творчість. Програма навчальної дисципліни з курсу вміщує розгорнутий перелік розділів і тем, що будуть вивчатись в межах навчальної дисципліни «Педагогічна техніка та педагогічна творчість», розподіл годин на лекційні семінарські і практичні заняття з курсу. Перелік практичних завдань і завдань самостійної роботи з критеріями оцінки та відповідними балами. Методичні рекомендації до семінарів і практичних занять допоможуть студентам у їх виконанні. У додатках вміщені зразки виконання завдань самостійної роботи.

УДК 159.922.7(076.6)

ISBN 978-617-527-367-8

© Н. П. Пихтіна, 2026

© НДУ ім. М. Гоголя, 2026

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
РОЗДІЛ I. Силабус навчальної дисципліни	5
«педагогічна техніка та педагогічна творчість»	5
РОЗДІЛ II. Програма навчальної дисципліни	12
«педагогічна техніка та педагогічна творчість»	12
РОЗДІЛ III. Методичні рекомендації до семінарів та практичних занять з курсу «Педагогічна техніка та педагогічна творчість»	27
ДОДАТКИ	60

ПЕРЕДМОВА

У професійній підготовці здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності А-2 Дошкільна освіта, освітній компонент (ОК) *«Педагогічна техніка та педагогічна творчість»* – має важливе значення як нормативна фахова дисципліна. Її вивчення націлене на формування низки загальних (ЗК) та спеціальних (СК) компетентностей, а зміст і форми роботи, формують ці компетентності і відповідні програмові результати навчання (ПРН).

Зміст навчально-методичного комплексу (НМК) з навчальної дисципліни *«Педагогічна техніка та педагогічна творчість»*, представлений трьома розділами.

Перший розділ *«Силабус навчальної дисципліни «Педагогічна техніка та педагогічна творчість»*» вміщує силабус, як обов'язковий документ навчально-методичного комплексу, в загальному знайомить студентів зі змістом і методикою вивчення нормативного освітнього компоненту (ОК) – *«Педагогічна техніка та педагогічна творчість»*.

В межах другого розділу *«Програма навчальної дисципліни «Педагогічна техніка та педагогічна творчість»*», програма навчальної дисципліни з курсу вміщує розгорнутий перелік розділів і тем, що будуть вивчатись в межах *«Педагогічна техніка та педагогічна творчість»*, розподіл годин на лекційні, семінарські і практичні заняття з курсу. Представлений перелік практичних завдань та завдань самостійної роботи з критеріями та відповідними балами оцінки якості їх виконання.

У третьому розділі *«Методичні рекомендації до семінарів та практичних занять з курсу «Педагогічна техніка та педагогічна творчість»*», запропоновані розгорнуті методичні рекомендації до методики проведення означених видів занять з дисципліни. Вони розроблені так, щоб детально запропонувати студентам завдання до семінарів та практичних занять, представлений і прокоментований розподіл балів за цими завданнями. Доцільною є і проєкція методики проведення семінарів та практичних занять з кожної теми, передбаченої структурою залікового кредиту дисципліни. Вважаємо, що така деталізація методичних рекомендацій до вивчення дисципліни допоможе студентам у виконанні завдань до семінарсько-практичного блоку та самостійної роботи; формуватиме їх психологічну готовність до активності і творчості на заняттях.

У додатках вміщені зразки виконання завдань самостійної роботи.

Перелік рекомендованих для використання при вивченні дисципліни джерел створює необхідні умови для ґрунтовного засвоєння змісту тем і розділів з курсу.

Висловлюємо сподівання, що підготовлений навчальний посібник *«Навчально-методичний комплекс дисципліни «Педагогічна техніка та педагогічна творчість»* суттєво поліпшить процес засвоєння навчальної дисципліни, сформує відповідні загальні та спеціальні компетентності у здобувачів першого (бакалаврського) рівня та забезпечить психологічну компетентність майбутніх вихователів.

РОЗДІЛ І. СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНІКА ТА ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ»

Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Педагогічна техніка та творчість» розроблена для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти і як обов'язкова дисципліна є окремим освітнім компонентом освітньої програми «Дошкільна освіта» зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Курс сприяє набуттю здобувачами систематизованих психолого-педагогічних знань, професійних практичних умінь і навичок, що формують їх готовність оптимально і творчо використовувати їх у майбутній діяльності на основі теоретичного осмислення суті педагогічного процесу як цілісної системи з вираженою гуманістичною спрямованістю.

Компетентності та результати навчання

Компетентності

Вивчення дисципліни «Педагогічна техніка та педагогічна творчість» у комплексі з іншими освітніми компонентами ОПП «Дошкільна освіта» сприяє набуттю здобувачами програмних компетентностей:

ЗК-5. Здатність до творчого пошуку й реалізації нових ідей до самопрезентації та результатів своєї професійної діяльності; здатність до керування власним життям і кар'єрою, планувати й управляти культурними та соціальними проектами, критично мислити (**підприємницька компетентність**).

ЗК-6. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (**соціальна компетентність**).

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, застосовувати знання у практичних ситуаціях; приймати ефективні рішення у професійній діяльності, мотивувати людей до досягнення спільної мети (**лідерська компетентність**).

СК-17. Здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці (**морально-етична компетентність**).

СК-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології та електронні освітні ресурси в професійній діяльності (**інформаційно-комунікаційна**).

СК-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами (**педагогічне партнерство**).

СК-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини (**здатність до навчання впродовж життя**).

Результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни у комплексі з іншими освітніми компонентами ОПП «Дошкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти сприяє досягненню здобувачами таких програмних результатів навчання:

ПРН-12. Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

ПРН-13. Здійснювати управління якістю освітнього процесу, керуючись психолого-педагогічними принципами його організації в системі дошкільної освіти та взаємодії з сім'єю.

ПРН-17. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

Форми, методи та засоби навчання

Курс в обсязі 150 годин буде представлений в межах аудиторних занять, що викладатимуться у формі лекцій (14 год.), семінарів (18 год.), лабораторних (18 год). Організації самостійної і творчої роботи студентів в межах означених тем (100 год.) – на денній формі навчання.

На заочній формі: лекцій (10 год.), семінарів (4 год.), лабораторних (2 год.). Організації самостійної і творчої роботи студентів (134 год.)

Викладач використовуватиме лекцію, як основну і традиційну форму, (лекції з презентацією в умовах дистанційного навчання), виконання практичних занять в межах семінарів та індивідуальних творчих завдань до лабораторних занять, (презентації програм самовдосконалення, самопрезентації), консультації.

Навчання, з урахуванням можливостей його дистанційної організації, відбуватиметься на платформі Moodle (в навчально-інформаційному університетському середовищі Уніком), з використанням інших віртуально-інформаційних платформ, ЗУМ та інших. Тому здобувачам вищої освіти потрібно бути зареєстрованому в УНІКОМ.

Організація навчання

Теми лекційних занять:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна 14	Заочна 10
1.1.	Професійний портрет сучасного вихователя ЗДО.	1	-
1.2.	Педагогічна майстерність і педагогічна техніка вихователя ЗДО	2	2
1.4.	Творчість у професійному самовихованні та самовдосконаленні	1	1
2.3.	Майстерність саморегуляції психофізичного самопочуття як елемент емоційно-почуттєвої сфери фахівця	2	2
2.4.	Зовнішня техніка та зовнішня естетична виразність вихователя ЗДО	2	1
2.5.	Культура мови і техніка мовлення як основні професійні інструменти у педагогічній діяльності вихователя	2	1
3.1.	Комунікативна техніка вихователя ЗДО	2	2
3.3.	Творчість у застосуванні вихователем переконання й навіювання у професійній діяльності.	1	-
3.4.	Майстерність публічного виступу. Особливості читання психолого-педагогічної лекції	1	1

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна 18	Заочна 4
1.2.	Педагогічна майстерність і педагогічна техніка вихователя ЗДО	2	-
1.3.	Творчість як основа інноваційного досвіду вихователя, умова його вивчення та впровадження.	2	
1.4.	Творчість у професійному самовихованні та самовдосконаленні	2	-
2.3.	Майстерність саморегуляції психофізичного самопочуття як елемент емоційно-почуттєвої сфери фахівця	2	1
2.4.	Зовнішня техніка та зовнішня естетична виразність вихователя ЗДО	2	1
2.5.	Культура мови і техніка мовлення як основні професійні інструменти у педагогічній діяльності вихователя	2	1
3.1.	Комунікативна техніка вихователя ЗДО	2	-
3.3.	Творчість у застосуванні вихователем переконання й навіювання у професійній діяльності.	2	1
3.4.	Майстерність публічного виступу. Особливості читання психолого-педагогічної лекції	2	-

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна 18	Заочна 2
1.3.	Творчість як основа інноваційного досвіду вихователя, умова його вивчення та впровадження.	2	-
1.4.	Творчість у професійному самовихованні та самовдосконаленні	2	-
2.1.	Уява як психоенергетична основа творчості в професійній діяльності.	2	-
2.2.	Увага і спостережливість як психотехнічний інструментарій вихователя	2	-
2.3.	Майстерність саморегуляції психофізичного самопочуття як елемент емоційно-почуттєвої сфери фахівця	2	1
2.4.	Зовнішня техніка та зовнішня естетична виразність вихователя ЗДО	2	-
2.5.	Культура мови і техніка мовлення як основні професійні інструменти у педагогічній діяльності вихователя	2	-
3.1.	Комунікативна техніка вихователя ЗДО	2	-
3.3.	Творчість у застосуванні вихователем переконання й навіювання у професійній діяльності.	2	-
3.4.	Майстерність публічного виступу. Особливості читання психолого-педагогічної лекції	-	1

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна 100	Заочна 134
1.1.	Професійний портрет сучасного вихователя ЗДО.	7	10
1.2.	Педагогічна майстерність і педагогічна техніка вихователя ЗДО	7	10
1.3.	Творчість як основа інноваційного досвіду вихователя, умова його вивчення та впровадження.	8	10
1.4.	Творчість у професійному самовихованні та самовдосконаленні	8	10
2.1.	Уява як психоенергетична основа творчості в професійній діяльності.	8	11
2.2.	Увага і спостережливість як психотехнічний інструментарій вихователя	8	11
2.3.	Майстерність саморегуляції психофізичного самопочуття як елемент емоційно-почуттєвої сфери фахівця	8	11
2.4.	Зовнішня техніка та зовнішня естетична виразність вихователя ЗДО	7	10
2.5.	Культура мови і техніка мовлення як основні професійні інструменти у педагогічній діяльності вихователя	7	10
3.1.	Комунікативна техніка вихователя ЗДО	8	10
3.2.	Основи рефлексивного та нерелфлексивного слухання в професійній діяльності педагога	8	10
3.3.	Творчість у застосуванні вихователем переконання й навіювання у професійній діяльності.	7	10
3.4.	Майстерність публічного виступу. Особливості читання психолого-педагогічної лекції	8	11

Оцінка

Критерії поточного (формувального) оцінювання

Форми роботи	Зміст роботи	Розподіл оцінок
Практичне заняття	Знання й розуміння теоретичного матеріалу (повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення; упевненість, аргументованість та емоційність; використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки).	0-2
	Долучення до інтерактивних форм взаємодії	0-1
	Участь обговоренні чи дискусії.	0-1
	Головний доповідач/модератор питання.	0-1
	Разом	0-5
Лабораторне заняття	Виконання практичної частини та здатність обґрунтувати алгоритм виконаної роботи	0-3
	Долучення до інтерактивних форм взаємодії	0-1
	Оформлення роботи	0-1
	Разом	0-5

Критерії проміжного та підсумкового оцінювання

Форми роботи	Зміст роботи	Розподіл балів
Твори на тему: «Вихователем у сучасному ЗДО бути легко, оскільки...», «Вихователем у сучасному ЗДО бути важко, оскільки...» (До теми 1.1.)	відповідність змісту теми	0-2
	повнота розкриття теми	0-2
	обґрунтованість та новизна матеріалу, логічність його викладу, практична значущість	0-2
	структура та обсяг (до 5 сторінок)	0-2
	правильність оформлення твору	0-2
	Разом	10
Розробка програми професійного самовдосконалення; (До теми 1.4.)	Відповідність ігор обраному виду	0-3
	Мінімальна кількість ігор (не менше п'яти)	0-3
	Наявність реквізиту, іграшок, обладнання	0-3
	Готовність проводити обраний вид ігор в аудиторії	0-3
	Готовність коментувати та відповідати на питання	0-3
	Разом	15
Тренінг внутрішньої та зовнішньої техніки вихователя ЗДО (електронна версія банку психотехнічних вправ і завдань. Бути готовим до використання на лабораторних заняттях з тем розділу 2, 3)	Самостійність	0-6
	Відповідність змісту презентації обраній темі.	0-6
	Повнота виконання завдання	0-6
	Представленість у презентації питань лекції	0-6
	оформлення презентації засобами анімації	0-6
	Разом	0-30
Модульні контрольні роботи (три до кожного розділу) 0-5 балів за кожну роботу	Відповіді повні, логічні, завершені, обґрунтовані, чіткі, самостійні.	0-15
Залік	Студент/студентка демонструє високий рівень знань в обсязі питань білета, демонструючи володіння матеріалом основних посібників і додаткових літературних джерел; користується сучасною науковою термінологією, орієнтується у системі понять, науково правильно їх тлумачить; володіє методами наукового аналізу. Відповідь повна, матеріал викладено у повній логічній послідовності літературною мовою, дає правильні, точні, повні, ґрунтовні відповіді	27-30
	Студент/студентка демонструє недостатньо повну, але змістовну відповідь на питання білета; добре володіє	22,5-26,5

	матеріалом; орієнтується в системі понять, але припускається поодиноких несуттєвих помилок у їх тлумаченні. Має ґрунтовні теоретичні знання, але може допустити незначні неточності у побудові відповіді. Неповно розкриває зміст питання.	
	Студент/студентка має фрагментарні знання, презентує неповну відповідь, помиляється у визначенні основних понять; не вміє обґрунтувати свої думки; викладає матеріал непослідовно, допускає помилки.	18-22
	Студент/студентка не володіє необхідними для побудови відповіді знаннями та вміннями. Виявляє незнання теоретичного матеріалу; помиляється у визначенні основних понять. Поставлені запитання розкриває неправильно.	0-17,5
	РАЗОМ:	0-30

Політика курсу

Відвідування та / або участь є необхідною умовою вивчення цього курсу, оскільки навчання проходить переважно у тренінговій формі. Дана дисципліна є фаховою, оскільки передбачає формування у студентів необхідних професійних умінь творчого застосування власної психотехніки і педагогічної техніки у педагогічному спілкуванні. Проте, якщо Ви бажаєте навчатися дистанційно – можна узгодити графік навчання в УНІКОМ на платформі Мудл. У такому разі здобувач вищої освіти, займаючись самонавчанням, спрямовує свою самостійну роботу на опанування технологією використання педагогічної техніки як основного психотехнічного інструментарію в ефективному педагогічному спілкуванні вихователя ЗДО з дітьми дошкільного віку, їх батьками і колегами.

Запізнення. Крайньою межею здачі контрольних (підсумкових) матеріалів, завдань самостійної роботи є три дні до дати заліку. Після цієї дати завдання не приймаються.

Переоцінка завдань можлива протягом тижня після отримання оцінки на основі заяви на ім'я завідувача кафедри у письмовій формі. Після отримання заяви, завідувач кафедри протягом тижня створить комісію з переоцінки, яка після проведення аналізу роботи студента повідомить його про своє рішення.

Перескладання роботи студентів можливе протягом тижня після отримання оцінки на основі заяви у письмовій формі.

Академічна доброчесність та плагіат. Даний курс передбачає ґрунтовну самостійну роботу студентів з навчально-методичною літературою, періодикою іншими документами. Завдання з різних розділів тренінгу, мають індивідуальне спрямування, передбачають творчу роботу студентів над власними комунікативними вміннями. Тому можливість прямого користування матеріалами інших науковців або уникнення посилання на них в межах тренінгового курсу відсутня.

Мобільні пристрої на заняттях використовуються тільки з дозволу викладача, оскільки вони можуть заважати або бути використані для некоректного використання та можуть заважати під час роботи.

Поведінка в аудиторії. Під час аудиторних занять вільність спілкування, пересування студентів допускаються у межах тренінгової аудиторії, специфіки завдань. Запізнення категорично виключаються.

Основні джерела інформації для вивчення навчальної дисципліни

Основна

1. Пихтіна Н. П. *Основи педагогічної техніки: навч. посіб.* Ніжин, 2012. 285 с.
2. Пихтіна Н. П. *Педагогічна творчість: навч. посіб.. 3 вид., доп. і перер.* Ніжин, 2016. 215 с.
3. Пихтіна Н. П., Тукач І. І. *Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад: Н. П. Пихтіна, І. І. Тукач.* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.
4. Пихтіна Н. П. *Педагогічна творчість : навч. посіб.* Ніжин, 2021. 169 с.
5. Пихтіна Н. П. *Педагогічна іміджологія: навч.-метод. комплекс дисципліни напряму 0101 Педагогічна освіта спеціальності 8.01010101 «Дошкільна освіта»* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 103 с.
6. Загородня Л.П. Титаренко С. А. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного навчального закладу: навч. посіб.* Суми, 2016. 319 с.

Додаткова

1. *Майстерність педагогічного спілкування у професійно орієнтованих ситуаціях / уклад.: Т. В. Антрусенко, О. А. Осавалюк, М. О. Шевчук.* Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2007. 127 с.
2. *Педагогічна майстерність : підруч. / І. А. Зязюн та ін. ; за ред. І. А. Зязюна.* 3-тє вид., доповн. і переробл. Київ : СПД Богданова А. М., 2008. 376 с.
3. *Педагогічна майстерність : хрестоматія : навч. посіб. / упоряд.: І. А. Зязюн та ін. ; за ред. І. А. Зязюна.* Київ, 2008. 462 с.
4. *Соціально-моральне виховання дошкільника: дослідно-технологічні аспекти : колект. навч.-метод. посіб. / за заг. ред. О. Л. Кононко.* Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 415 с.
5. *Соціально-моральний розвиток і виховання дитини дошкільного віку : колект. монографія / за заг. ред. О. Кононко.* Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 287 с.

РОЗДІЛ II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНІКА ТА ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ»

I. Загальна інформація

Заклад вищої освіти	Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Факультет/інститут	Психології та соціальної роботи
Кафедра	Дошкільної освіти
Мова навчання	Українська
Розробник/и	Кандидат педагогічних наук, доцент Пихтіна Н.П.
Освітня програма	012 Дошкільна освіта
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Затверджено	Засіданням кафедри дошкільної освіти протокол № 1 від 29.08.2025 р.
Обсяг дисципліни	5 кредитів ЄКТС, що відповідає 150 академічних годин, з яких, денна форма: 50 годин - аудиторне навчання (лекції - 14 год., семінарські заняття – 18 год., лабораторні заняття – 18 год.) і 100 годин - самостійна робота; заочна форма: 16 годин – аудиторне навчання (лекції – 10 год., семінарські – 4 год., лабораторні заняття – 2 год.) і 134 годин – самостійна робота.
Статус дисципліни	нормативна

Навчальна дисципліна «Педагогічна техніка та творчість» розроблена для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти і як обов'язкова дисципліна є окремим освітнім компонентом освітньої програми «Дошкільна освіта» зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Курс сприяє набуттю здобувачами систематизованих психолого-педагогічних знань, професійних практичних умінь і навичок, що формують їх готовність оптимально і творчо використовувати їх у майбутній діяльності на основі теоретичного осмислення суті педагогічного процесу як цілісної системи з вираженою гуманістичною спрямованістю.

Пререквізити: Сучасні педагогічні технології в дошкільній освіті (ОК 24); Педагогічна практика у групах раннього віку (ОК 35); Теорія і методика ігрової діяльності (ОК 25). Постреквізити: Індивідуалізація освітнього процесу в ЗДО (ОК 27); Педагогічна практика в ЗДО (у літній період) (ОК 36)

II. Компетентності та результати навчання

2.1. Компетентності

Вивчення дисципліни «Педагогічна техніка та педагогічна творчість» у комплексі з іншими освітніми компонентами ОПП «Дошкільна освіта» сприяє набуттю здобувачами програмних компетентностей:

ЗК-5. Здатність до творчого пошуку й реалізації нових ідей до самопрезентації та результатів своєї професійної діяльності; здатність до керування

власним життям і кар'єрою, планували й управляти культурними та соціальними проектами, критично мислити (**підприємницька компетентність**).

ЗК-6. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (**соціальна компетентність**).

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, застосовувати знання у практичних ситуаціях; приймати ефективні рішення у професійній діяльності, мотивувати людей до досягнення спільної мети (**лідерська компетентність**).

СК-17. Здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці (**морально-етична компетентність**).

СК-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології та електронні освітні ресурси в професійній діяльності (**інформаційно-комунікаційна**).

СК-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами (**педагогічне партнерство**).

СК-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини (**здатність до навчання впродовж життя**).

2.2. Результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни у комплексі з іншими освітніми компонентами ОПП «Дошкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти сприяє досягненню здобувачами таких програмних результатів навчання:

ПРН-12. Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

ПРН-13. Здійснювати управління якістю освітнього процесу, керуючись психолого-педагогічними принципами його організації в системі дошкільної освіти та взаємодії з сім'єю.

ПРН-17. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно-і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

III. Методи та засоби навчання

3.1. Методи навчання

1. Методи організації і самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності студентів: лекція, лекція з презентацією, розповідь, пояснення, демонстрування етапів профілактичної роботи з дітьми в дошкільні роки, робота з посібником, з інтернет-ресурсами, виконання практичних завдань та завдань аналітичного і прогностичного характеру.

2. Методи стимулювання і мотивації навчальної діяльності: створення ситуацій пізнавальної новизни (інтерактивна взаємодія на семінарських та лабораторних заняттях, участь у навчальних дискусіях, мозковий штурм, дидактична

гра «Збір аргументів «за» і «проти»»), методи заохочення: залучення до пошуково-презентаційних завдань (педагогічного анонсу, зокрема, представлення іноземних джерел, за виконання яких студент отримує додаткові бали); висунення навчальних вимог на основі критеріїв оцінювання самостійної роботи бакалаврів (сформованості знань, якості виконання самостійної роботи, індивідуальних і практичних завдань, володіння понятійно-категорійним апаратом, вміння структурувати й узагальнювати інформацію, робити обґрунтовані висновки).

3. Методи контролю: методи усного контролю: бліц-опитування, опитування; письмова перевірка: термінологічні диктанти, ігри-рефлексії та ігри-сенсibiliзації як форми самоаналізу і самооцінки студентів власної готовності до виконання психо-технічних вправ і завдань у формі написання есе, самозвітів, підсумкове контрольне тестування, залік.

3.2. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

- програма навчальної дисципліни;
- навчальні посібники:
 - *Пихтіна Н. П. Основи педагогічної техніки: навч. посіб. Ніжин, 2012. 285 с.*
 - *Пихтіна Н. П., Тукач І. І. Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад.: Н. П. Пихтіна, І. І. Тукач. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.*
 - *Пихтіна Н. П. Пихтіна Н. П. Педагогічна творчість : навч. посіб. Ніжин, 2021. 169 с.*
- мультимедійне обладнання, комп'ютери, мультимедійні презентації до лекцій;
- ресурси Google.

IV. Зміст програми навчальної дисципліни

4.1. Анотація змісту програми за темами

Розділ 1. Педагогічна майстерність вихователя як інтеграція його професійних компетентностей

Тема 1.1. Професійний портрет сучасного вихователя ЗДО.

Характеристика нинішнього стану розвитку та реформування системи освіти, дошкільної зокрема. Нормативні документи про мету і зміст дошкільної освіти. Роль вихователя у формуванні особистості дошкільника. Педагогічні цінності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу: загальнолюдські, духовні, практичні, особистісні. Сутність та структура педагогічної діяльності: цілі, об'єкт, суб'єкт, засоби, результат. Класифікація цілей педагогічної діяльності вихователя: вихідні, конструктивні, оперативні цілі.

Характеристика професійних функцій вихователя: оздоровчо-профілактична, освітня, виховна, розвивальна, нормативна, просвітницька, комунікативна, інформаційна, рефлексії, діагностико-прогностична, планувальна, координувальна, самовдосконалення.

Поняття професійної компетентності та професійних компетенцій вихователя дітей дошкільного віку. Сфери компетенції сучасного вихователя. Видатні педагоги минулого та сучасні педагоги про роль особистісних якостей у професійній майстерності педагога. Психолого-педагогічні вимоги до особистості сучасного вихователя, його професійної компетентності.

Ключові поняття: вихователь дітей дошкільного віку, педагогічні цінності сучасного вихователя, функції вихователя, особистісні якості вихователя, вимоги до вихователя, професійна компетентність, професійна компетенція вихователя.

Тема 1.2. Професійно-педагогічна майстерність та педагогічна творчість вихователя.

Поняття «майстер», «педагогічна майстерність». Варіативність поглядів сучасних науковців та практиків на проблему сутності педагогічної майстерності. Г.О. Люблінська, С.Є.Кулачківська, Л.П.Загородня про проблему формування педагогічної майстерності вихователя закладу дошкільної освіти. Структура та рівні сформованості педагогічної майстерності. Педагогічні здібності у структурі майстерності. Креативні здібності. Педагогічна майстерність вихователя як найвищий рівень формування педагогічної майстерності.

Педагогічні здібності: суть; класифікація основних груп: академічні, організаторські, комунікативні, мажорні, експресивні, рефлексивні, фасилітативні, авторитарні, соціально-перцептивні, сугестивні, гностичні, науково-дослідницькі.

Сутність та особливості педагогічної творчості. Предмет педагогічної творчості. Алгоритм педагогічної творчості. Сучасні дослідження і проблеми в галузі педагогічної творчості.

Ключові поняття: педагогічна майстерність, педагогічні здібності, креативні здібності, педагогічна творчість

Тема 1.3 Педагогічна творчість як основа інноваційного досвіду вихователя, умова його вивчення та впровадження.

Сутність передового педагогічного досвіду та інноваційної діяльності. Індивідуальний і колективний передовий педагогічний досвід. Критерії оцінки передового досвіду: актуальність, новизна, результативність, стабільність, перспективність. Особливості та алгоритм вивчення передового педагогічного досвіду та інноваційної діяльності: вивчення педагогічної проблеми та об'єкта для вивчення досвіду, попереднє вивчення досвіду, теоретична підготовка, основне вивчення досвіду, визначення передових педагогічних ідей досвіду. Необхідність та етапи впровадження передового досвіду у власній професійній діяльності вихователя: вивчення змісту передового досвіду, виділення в ньому головного, реалізація ідей досвіду в педагогічну практику.

Ключові поняття: досвід, педагогічний досвід, передовий педагогічний досвід, новаторський досвід, інноваційна діяльність, вивчення та впровадження досвіду, педагог-новатор.

Тема 1.4. Творчість у професійному самовихованні та самовдосконаленні.

Характеристика умінь самовдосконалення педагогічної техніки. Аналітичні уміння – аналізувати та оцінювати рівень сформованості своєї педагогічної техніки, встановлювати причини недостатньої сформованості тих чи інших умінь. Проективно-конструктивні уміння - уміння поставити мету, розробити план або програму вдосконалення педагогічних умінь, відібрати ефективні методи та засоби їх вдосконалення, адаптувати їх до індивідуальних можливостей і потреб. Гностичні уміння – уміння здійснювати цілеспрямований пошук необхідної інформації щодо поновлення знань про певне вміння та ефективні способи його вдосконалення. Спонукально-організаційні уміння – уміння реалізації створеної програми чи плану вдосконалення власних умінь, мобілізуючи при цьому власні увагу, пам'ять, мислення волю.

Ключові поняття: психолого-педагогічні вміння, вміння самовдосконалення, аналітичні уміння, проективно-конструктивні уміння, гностичні уміння, спонукально-організаційні

Розділ II. Психотехніка та педагогічна техніка у діяльності вихователя ЗДО

Тема 2.1. Уява як психоенергетична основа творчості в професійній діяльності.

Розвиток соціально-перцептивних здібностей і вмінь: уваги, спостережливості. Увага, її психологічна суть, види. Уважність як професійна якість фахівця психолого-педагогічної галузі. Психотехнічні можливості використання уваги, спостережливості у професійній діяльності. Основи психодіагностики уважності і спостережливості фахівців. Кола уваги. В.Леві, К.Станіславський, В.Абрамян про соціально-психологічний та професійний тренінг уваги і спостережливості вихователя.

Ключові поняття: пізнавальні психічні процеси, увага, уважність, спостережливість, творчість, професійна діяльність.

Тема 2.2. Увага і спостережливість як психотехнічний інструментарій вихователя

Поняття уяви, види: репродуктивна, творча, фантазії. Форми вираження. Етапи творчої уяви. Професійні умови активізації творчої уяви фахівця. Вивчення індивідуальних властивостей уяви особистості, її психодіагностика. Психотехнічний тренінг уяви майбутніх педагогів. Значення уяви в діяльності вихователя ЗДО; вміння бачити та аналізувати прояви професійних особливостей уяви педагога у виховній та консультаційній роботі. Рефлексія проблем професійного становлення під кутом зору розуміння розвитку власних соціально-перцептивних здібностей і вмінь.

Ключові поняття: пізнавальні психічні процеси, уява репродуктивна, уява творча, фантазія, творчість, професійна діяльність.

Тема 2.3. Майстерність саморегуляції психофізичного самопочуття як елемент емоційно-почуттєвої сфери фахівця

Емоційно-почуттєва сфера людини, зовнішня та внутрішня сторона вияву, баланс сторін як основа емоційної саморегуляції. Вплив стресорів на емоційно-почуттєву сферу людини;

Способи попередження стресу. Поняття про чинники стресу: об'єктивні чинники стресу, суб'єктивні чинники стресу. Д.Карнегі, Дж.Кехо, М.Мольц про можливості попередження стресогенних чинників. Поняття про позитивне та негативне мислення. Техніки формування позитивного мислення. Негативний психологічний клімат у колективі як стресогенний чинник. Стратегії оздоровлення психологічного клімату, формування комунікативної та діяльнісної значущості особистості – техніки попередження дії об'єктивних стресогенних чинників.

Способи виходу зі стресу: перша допомога у гострій стресовій ситуації, регуляція емоційних станів через зовнішні прояви емоцій, управління тонусом скелетних мускул і мімікою, психічна розрядка: відключення, відволікання, перемикання; методика аутогенного тренування, психотренінг за методом Хосе Сільви. Попередження і подолання негативного мислення та депресивності.

Ключові поняття: *емоції та почуття, емоційна саморегуляція, об'єктивні та суб'єктивні чинники стресу, позитивне мислення, способи попередження та виходу зі стресу, гострій стресовій ситуації, психічна розрядка, відключення, відволікання, перемикання, аутогенне тренування.*

Тема 2.4. Зовнішня техніка та зовнішня естетична виразність вихователя ЗДО

Засоби зовнішньої естетичної виразності. Функціональні засоби зовнішньої виразності – постава: діагностика, корекція. Хода, жести: класифікація, функції; міміка, комунікативна роль міміки, мімічний психотренінг, пантоміміка. Конгруентність жестів. Необхідність та можливості вдосконалення власної зовнішньої естетичної виразності. Комунікативно-професійна роль пантоміміки і жестів. Витоки індивідуальності та чарівності особистості в професійній діяльності. Діагностика.

Безпосередні (первинні) та опосередковані (вторинні) невербальні сигнали. Соціальні засоби виразності та вимоги до їх застосування. Ідеальна модель та імідж сучасного педагога. Гармонія фізичних і психофізичних властивостей особистості та соціальних засобів її виразності. Рефлексія як професійно необхідна якість досягнення такої гармонії.

Ключові поняття: *засоби зовнішньої естетичної виразності, фізіологічні, функціональні, соціальні засоби ЗЕВ, хода, жести, міміка, пантоміміка, конгруентність жестів.*

Тема 2.5. Культура мови і техніка мовлення як основні професійні інструменти у педагогічній діяльності вихователя

Мова – найважливіший засіб людських стосунків. Функції мови. Техніка мови. Характеристика мовного апарату з функціональних позицій утворення основних характеристик техніки мови. Основні характеристики голосу: польотність, висота, тембр, темп, дикція та артикуляція. Основні недоліки характеристик голосу та їх

подолання. Польшотність, психологічна і фізіологічна основи польотності. Фонетичне дихання, види. Дихальний тренінг. Висота голосу та її роль в інтонуванні, емоційній виразності мови. Темп мовлення та його недоліки. Корекція недоліків тембру: хрипlosti, гортанности, гнусавости. Дикція і виховання дикційних навичок. Тренінг голосової артикуляції. Артикуляційна гімнастика.

Архітектоніка ретіальної та аксіальної комунікації. Вимоги до здійснення мовної взаємодії з одним клієнтом, з групою. Риторика. Ораторське мистецтво. Підготовка публічного виступу, його реалізація і аналіз. Роль техніки мови у реалізації основних форм роботи вихователя ДНЗ. Особливості читання лекцій шкільним психологом та вимоги, які висуваються до нього аудиторією. Стили спілкування лектора з аудиторією. Конкурс ораторської майстерності.

Ключові поняття: культура мови, Техніка мови, характеристики голосу: польотність, висота, тембр, темп, дикція та артикуляція, фонетичне дихання, артикуляційна гімнастика, ретіальна та аксіальна мовна комунікація.

Розділ III. Творчість вихователя у реалізації педагогічного спілкування

Тема 3.1. Комунікативна техніка вихователя здо

Суть та функції спілкування. Потреба людини в спілкуванні. Засоби і види спілкування. Педагогічне спілкування, особливості: спілкування вперше, тривале спілкування. Емоційні та логічні механізми, що забезпечують здійснення основних видів професійного спілкування. Структура педагогічного спілкування: стадії, фази, рівні. Актуальні проблеми та типові помилки професійного спілкування. Психологічні бар'єри спілкування. Стили педагогічного спілкування, моделі педагогічного спілкування, ускладнення і проблеми педагогічного спілкування, педагогічні конфлікти, педагогічне маніпулювання. Психологічна допомога фахівця у ситуаціях ускладненого педагогічного спілкування. Поняття про комунікабельність та комунікативну культуру. Соціально-психологічний тренінг комунікативності. Методи соціально-психологічного та професійного тренінгу: психодрама, функціональний тренінг поведінки, імаготерапія, метод корисної гри.

Ключові поняття: спілкування, засоби і види спілкування, педагогічне спілкування, спілкування вперше, тривале спілкування, комунікабельність, комунікативна культура, психологічні бар'єри спілкування, стилі, моделі, рівні педагогічного спілкуванн.

Тема 3.2. Основи рефлексивного та не рефлексивного слухання в професійній діяльності педагога

Майстерність рефлексивного слухання: правила, ознаки, ситуації. Слухання з втручанням. Види втручання: уточнення, перефразування, резюмування, відображення почуттів. Професійні та життєві ситуації, що вимагають вміння слухати рефлексивно. Майстерність нереліксивного слухання: правила, ознаки, ситуації. Типи рефлексивних та нереліксивних слухачів, використання психології у комунікативній техніці, стратегіях переконання. Професійні поради щодо спілкування з представниками вказаних типів слухачів. Техніки підлаштування під співрозмовника в процесі діалогу.

Ключові поняття: рефлексивне слухання, слухання з втручанням, уточнення, перефразування, резюмування, відображення почуттів, нереклексивне слухання, прийоми нереклексивного слухання.

Тема 3.3. Творчість у застосуванні вихователем переконання й навіювання у професійній діяльності.

Природа переконування та навіювання. Переконуючі впливи на співрозмовника. Переконання як спосіб комунікації. Правила переконуючого впливу на іншу людину. Активні, пасивні та активно-пасивні правила переконання. Застосування правил переконання у роботі з дошкільниками та їх батьками. Використання свідомості, підсвідомості, моторики співрозмовника при застосуванні прийомів переконання: настанова, опосередковане схвалення, метод Сократа, команди, накази, обмануте очікування, «вибух», категорична вимога, заборона, порада, «плацебо», натяк, комплімент. Тактика переконання в залежності від типології співрозмовника, його психовікових особливостей. Особливості переконання дитини дошкільного віку. Психотренінг переконуючої взаємодії.

Ключові поняття: переконання, навіювання, свідомість, підсвідомість, моторика, фонові стани, релаксація, емоційна напруга, ідентифікація, ігровий настрій, «вибух», обмануте очікування, «плацебо».

Тема 3.4. Майстерність публічного виступу. Особливості читання психолого-педагогічної лекції

Психотехнологія лекційної роботи психолога в школі. Вивчення лекційно-інформаційних потреб та інтересів контингенту ЗДО: адміністрації, педагогів, батьків дошкільників. Психотехніка саморегуляції лектора. Презентація «образу-себе» на психолого-педагогічній лекції: можливі помилки, поради. Структура лекції. Типові недоліки у лекторській роботі педагога: часте вживання складної психолого-педагогічної термінології, демонстрація на лекції манер вченого, надмірності, менторської позиції, читання лекції в описовій манері. Оптимальна та неефективна організація лекційного матеріалу. Професійний самоаналіз прочитаної лекції. Професійне відновлення після лекції.

Ключові поняття: публічний виступ, лекція, психолого-педагогічна лекція, саморегуляція лектора, структура лекції.

4.2. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		лб	пр	к	с	л		лб	пр	к	с	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Педагогічна майстерність вихователя як інтеграція його професійних компетентностей												
1.1 Професійний портрет сучасного вихователя ЗДО	8	1	-	-	-	7	10	-	-	-	-	10
1.2. Педагогічна майстерність і педагогічна техніка вихователя ЗДО	11	2	2	-	-	7	12	2	-	-	-	10

1.3. Творчість як основа інноваційного досвіду вихователя, умова його вивчення та впровадження.	12	-	2	2	-	8	10	-	-	-	-	10
1.4. Творчість у професійному самовихованні та самовдосконаленні.	13	1	2	2		8	11	1	-	-		10
Разом	44	4	6	4	-	30	43	3	-	-	-	40
Розділ 2. Психотехніка та педагогічна техніка у діяльності вихователя ЗДО												
2.1. Уява як психоенергетична основа творчості в професійній діяльності.	10	-	-	2	-	8	11	-	-	-	-	11
2.2. Увага і спостережливість як психотехнічний інструментарій вихователя	10	-	-	2	-	8	11	-	-	-	-	11
2.3. Майстерність саморегуляції психофізичного самопочуття як елемент емоційно-почуттєвої сфери фахівця	14	2	2	2		8	14	1	1	1		11
2.4. Зовнішня техніка та зовнішня естетична виразність вихователя ЗДО	13	2	2	2		7	12	1	1	-		10
2.5. Культура мови і техніка мовлення як основні професійні інструменти у педагогічній діяльності вихователя	13	2	2	2	-	7	12	1	1	-	-	10
Разом	60	6	6	10	-	38	60	3	3	1	-	53
Розділ 3. Особливості професійного спілкування в діяльності вихователя ЗДО												
3.1. Комунікативна техніка вихователя ЗДО	12	2	2	-	-	8	10	2	-	-	-	10
3.2. Основи рефлексивного та не рефлексивного слухання в професійній діяльності педагога	10	-	-	2	-	8	11	1	-	-	-	10
3.3. Творчість у застосуванні вихователем переконання й навіювання у професійній діяльності	12	1	2	2	-	7	13	-	1	-		10
3.4. Майстерність публічного виступу. Особливості читання психолого-педагогічної лекції	11	1	2	-		8	13	1	-	1		11
Разом	45	4	6	4	-	31	47	4	1	1		41
Усього годин	150	14	18	18	-	100	150	10	4	2	-	134

Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна 14	Заочна 10
1.1.	Професійний портрет сучасного вихователя ЗДО.	1	-
1.2.	Педагогічна майстерність і педагогічна техніка вихователя ЗДО	2	2
1.4.	Творчість у професійному самовихованні та самовдосконаленні	1	1
2.3.	Майстерність саморегуляції психофізичного самопочуття як елемент емоційно-почуттєвої сфери фахівця	2	2
2.4.	Зовнішня техніка та зовнішня естетична виразність вихователя ЗДО	2	1
2.5.	Культура мови і техніка мовлення як основні професійні інструменти у педагогічній діяльності вихователя	2	1
3.1.	Комунікативна техніка вихователя ЗДО	2	2
3.3.	Творчість у застосуванні вихователем переконання й навіювання у професійній діяльності.	1	-
3.4.	Майстерність публічного виступу. Особливості читання психолого-педагогічної лекції	1	1

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна 18	Заочна 4
1.2.	Педагогічна майстерність і педагогічна техніка вихователя ЗДО	2	-
1.3.	Творчість як основа інноваційного досвіду вихователя, умова його вивчення та впровадження.	2	
1.4.	Творчість у професійному самовихованні та самовдосконаленні	2	-
2.3.	Майстерність саморегуляції психофізичного самопочуття як елемент емоційно-почуттєвої сфери фахівця	2	1
2.4.	Зовнішня техніка та зовнішня естетична виразність вихователя ЗДО	2	1
2.5.	Культура мови і техніка мовлення як основні професійні інструменти у педагогічній діяльності вихователя	2	1
3.1.	Комунікативна техніка вихователя ЗДО	2	-
3.3.	Творчість у застосуванні вихователем переконання й навіювання у професійній діяльності.	2	1
3.4.	Майстерність публічного виступу. Особливості читання психолого-педагогічної лекції	2	-

Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна 18	Заочна 2
1.3.	Творчість як основа інноваційного досвіду вихователя, умова його вивчення та впровадження.	2	-
1.4.	Творчість у професійному самовихованні та самовдосконаленні	2	-
2.1.	Уява як психоенергетична основа творчості в професійній діяльності	2	-
2.2.	Увага і спостережливість як психотехнічний інструментарій вихователя	2	-
2.3.	Майстерність саморегуляції психофізичного самопочуття як елемент емоційно-почуттєвої сфери фахівця	2	1
2.4.	Зовнішня техніка та зовнішня естетична виразність вихователя ЗДО	2	-
2.5.	Культура мови і техніка мовлення як основні професійні інструменти у педагогічній діяльності вихователя	2	-
3.1.	Комунікативна техніка вихователя ЗДО	2	-
3.3.	Творчість у застосуванні вихователем переконання й навіювання у професійній діяльності.	2	-
3.4.	Майстерність публічного виступу. Особливості читання психолого-педагогічної лекції	-	1

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна 100	Заочна 134
1.1.	Професійний портрет сучасного вихователя ЗДО.	7	10
1.2.	Педагогічна майстерність і педагогічна техніка вихователя ЗДО	7	10
1.3.	Творчість як основа інноваційного досвіду вихователя, умова його вивчення та впровадження.	8	10
1.4.	Творчість у професійному самовихованні та самовдосконаленні	8	10
2.1.	Уява як психоенергетична основа творчості в професійній діяльності.	8	11
2.2.	Увага і спостережливість як психотехнічний інструментарій вихователя	8	11
2.3.	Майстерність саморегуляції психофізичного самопочуття як елемент емоційно-почуттєвої сфери фахівця	8	11
2.4.	Зовнішня техніка та зовнішня естетична виразність вихователя ЗДО	7	10
2.5.	Культура мови і техніка мовлення як основні професійні інструменти у педагогічній діяльності вихователя	7	10
3.1.	Комунікативна техніка вихователя ЗДО	8	10
3.2.	Основи рефлексивного та нереклексивного слухання в професійній діяльності педагога	8	10
3.3.	Творчість у застосуванні вихователем переконання й навіювання у професійній діяльності.	7	10
3.4.	Майстерність публічного виступу. Особливості читання психолого-педагогічної лекції	8	11

5.2. *Методи та засоби діагностики результатів навчання*

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: результати виконання самостійної роботи з підготовки до семінарських і лабораторних занять (складання тез, опорних схем, підготовка мультимедійних презентацій на основі опрацювання текстів лекцій); інтерактивна взаємодія на семінарських та лабораторних заняттях (зокрема, активна участь у дискусіях, мозковому штурмі, дидактичній грі «Збір аргументів «за» і «проти»»); виконання індивідуальних творчих завдань (аналізу інноваційного педагогічного досвіду сучасних вихователів та педагогів минулого, програми професійного самовиховання, тренінгу комунікативної культури); за результатами виконання самостійної роботи, студенти залучаються до форм письмового контролю: термінологічних диктантів, ігр-рефлексій та ігр-сенсibiлізацій як самоаналізу і самооцінки власної готовності до виконання наукового дослідження у формі написання есе, самозвітів; залучення до пошуково-презентаційних завдань: педагогічного анонсу, зокрема, представлення іноземних джерел; виконання контрольних тестових завдань або модульних контрольних робіт; залік.

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота або тестові завдання у програмі Майстер-тест.

Аудиторна та самостійна робота студентів забезпечується всіма необхідними навчально-методичними засобами, задля належного вивчення навчальної дисципліни чи окремої її теми, а саме: навчальними та навчально-методичними посібниками, презентаціями лекцій, психолого-педагогічною літературою та періодичними виданнями. Вивчення дисципліни передбачає й дистанційну організацію навчання, зокрема, в системі віртуального навчального середовище НДУ ім. Миколи Гоголя – Уніком, за допомогою платформ Google, Zoom тощо.

Поточний контроль з навчальної дисципліни «Педагогічна техніка та педагогічна творчість» проводиться усно і письмово. *Форми усного контролю:* інтерактивна взаємодія на семінарських та лабораторних заняттях (зокрема, активна участь у дискусіях, мозковий штурм, збір аргументів «за» і «проти»), презентація та використання на семінарах і лабораторних заняттях виконаних практичних завдань: тез, опорних схем, мультимедійних презентацій за результатами опрацювання текстів лекцій.

Науково-педагогічний анонс, зокрема, *Announcement of foreign sources* – представлення іноземних джерел – є пошуково-презентаційним завданням, за виконання якого студент отримує додаткові бали (5 балів за анонсування). Це дозволяє йому компенсувати можливі втрати балів з різних тем і розділів.

Формами письмового контролю є термінологічні диктанти, ігри-рефлексії та ігри сенсibiлізації як самоаналізу і самооцінки власної готовності до виконання наукового дослідження у формі написання есе, самозвітів, тренінгів.

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота або тестові завдання у програмі Майстер-тест.

Критерії оцінювання самостійної роботи магістрантів: рівень сформованості знань; якість виконання самостійної роботи, індивідуальних і практичних завдань; самостійність виконання; володіння понятійно-категорійним апаратом, що покладений в основу змісту дисципліни; вміння структурувати інформацію та

узагальнювати набуті знання за окремими темами і розділами, вміння робити обґрунтовані висновки тощо.

5.3. Критерії поточного (формульованого) оцінювання

Форми роботи	Зміст роботи	Розподіл оцінок
Семінарське заняття	Знання й розуміння теоретичного матеріалу (повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення; упевненість, аргументованість та емоційність; використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки).	0-2
	Долучення до інтерактивних форм взаємодії	0-1
	Участь обговоренні чи дискусії.	0-1
	Головний доповідач/модератор питання.	0-1
	Разом	0-5
Лабораторне заняття	Виконання практичної частини та здатність обґрунтувати алгоритм виконаної роботи	0-3
	Долучення до інтерактивних форм взаємодії	0-1
	Оформлення роботи	0-1
	Разом	0-5

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів): **5 балів** – змістове відтворення матеріалу, апелювання до наукових поглядів, глибина аналізу предмета обговорення, виявлення причинно-наслідкових зв'язків, вміння проектувати стратегію розвитку, класифікувати, узагальнювати та систематизувати матеріал; активна позиція на занятті; використання результатів виконання завдань самостійної роботи; **4 бали** – неповний аналіз обговорюваної проблеми; **3 бали** – поверхове знання предмета обговорення, відсутні висновки; **2 бали** - частковий прояв даних критеріїв оцінювання; **1 бал** – незнання предмета обговорення, проте є загальна орієнтація щодо змісту тематики.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на лабораторному занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів): **5 балів** – завдання виконане повністю, відповідь правильна, наведені аргументи, використовуються професійні терміни; студент демонструє активну науково-професійну позицію; **4 бали** виставляються студенту тоді, коли він виявляє розуміння основних понять, положень і фактів, проте завдання виконані не повністю або містять помилки; **3 бали** виставляється студенту тоді, коли завдання виконані частково; **2 бали** – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, допущені незначні помилки. **1 бал** – завдання виконане неправильно.

5.4 Критерії проміжного та підсумкового оцінювання студентів

Форми роботи	Зміст роботи	Розподіл балів
Твори на тему: «Вихователем у сучасному ЗДО бути легко, оскільки...», «Вихователем у сучасному ЗДО бути важко, оскільки...» (До теми 1.1.)	відповідність змісту теми	0-2
	повнота розкриття теми	0-2
	обґрунтованість та новизна матеріалу, логічність його викладу, практична значущість	0-2
	структура та обсяг (до 5 сторінок)	0-2
	правильність оформлення твору	0-2
	Разом	10
Розробка програми професійного самовдосконалення; (До теми 1.4.)	Відповідність ігор обраному виду	0-3
	Мінімальна кількість ігор (не менше п'яти)	0-3
	Наявність реквізиту, іграшок, обладнання	0-3
	Готовність проводити обраний вид ігор в аудиторії	0-3
	Готовність коментувати та відповідати на питання	0-3
	Разом	15
Тренінг внутрішньої та зовнішньої техніки вихователя ЗДО (електронна версія банку психотехнічних вправ і завдань. Бути готовим до використання на лабораторних заняттях з тем розділу 2, 3)	Самостійність	0-6
	Відповідність змісту презентації обраній темі.	0-6
	Повнота виконання завдання	0-6
	Представленість у презентації питань лекції	0-6
	оформлення презентації засобами анімації	0-6
	Разом	0-30
Модульні контрольні роботи (три до кожного розділу) 0-5 балів за кожну роботу	Відповіді повні, логічні, завершені, обґрунтовані, чіткі, самостійні.	0-15
Залік	Студент/студентка демонструє високий рівень знань в обсязі питань білета, демонструючи володіння матеріалом основних посібників і додаткових літературних джерел; користується сучасною науковою термінологією, орієнтується у системі понять, науково правильно їх тлумачить; володіє методами наукового аналізу. Відповідь повна, матеріал викладено у повній логічній послідовності літературною мовою, дає правильні, точні, повні, ґрунтовні відповіді	27-30
	Студент/студентка демонструє недостатньо повну, але змістовну відповідь на питання білета; добре володіє матеріалом; орієнтується в системі понять, але припускається поодиноких несуттєвих помилок у їх тлумаченні. Має ґрунтовні теоретичні знання, але може допустити незначні неточності у побудові відповіді. Неповно розкриває зміст питання.	22,5-26,5
	Студент/студентка має фрагментарні знання, презентує неповну відповідь, помиляється у визначенні основних понять; не вміє обґрунтувати свої думки; викладає матеріал непослідовно, допускає помилки.	18-22

	Студент/студентка не володіє необхідними для побудови відповіді знаннями та вміннями. Виявляє незнання теоретичного матеріалу; помиляється у визначенні основних понять. Поставлені запитання розкриває неправильно.	0-17,5
	РАЗОМ:	0-30

6. Рекомендовані джерела інформації

6.1. Основні

- Пихтіна Н. П. *Основи педагогічної техніки: навч. посіб.* Ніжин, 2012. 285 с.
- Пихтіна Н. П. *Педагогічна творчість: навч. посіб.. 3 вид., доп. і перер.* Ніжин, 2016. 215 с.
- Пихтіна Н. П., Тукач І. І. *Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад.: Н. П. Пихтіна, І. І. Тукач.* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.
- Пихтіна Н. П. Пихтіна Н. П. *Педагогічна творчість : навч. посіб.* Ніжин, 2021. 169 с.
- Пихтіна Н. П. *Педагогічна іміджологія: навч.-метод. комплекс дисципліни напряму 0101 Педагогічна освіта спеціальності 8.01010101 «Дошкільна освіта»* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 103 с.
- Загородня Л. П., Титаренко С. А. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного навчального закладу: навч. посіб.* Суми, 2016. 319 с.

Додаткова

- *Педагогічна творчість і майстерність: хрестоматія / Інститут змісту і методів навчання / уклад. Н. В. Гузій.* Київ, 2000. 167 с.
- Загородня Л. П., Титаренко С. А. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного навчального закладу: навч. посіб.* Суми, 2016. 319 с.
- *Майстерність педагогічного спілкування у професійно орієнтованих ситуаціях / уклад.: Антрусенко Т. В., Осавалюк О. А., Шевчук М.* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2007. 127 с.
- *Педагогічна майстерність: підруч. / І. А. Зязюн та ін.; За ред. І. А. Зязюна.* 3-тє вид., доповн. і переробл. Київ : СПД Богданова А. М., 2008. 376 с.
- *Педагогічна майстерність: хрестоматія: навч. посіб. / упоряд.: І. А. Зязюн та ін.; За ред. І. А. Зязюна.* Київ.: СПД Богданова А. М., 2008. 462 с.

РОЗДІЛ III. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО СЕМІНАРІВ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З КУРСУ «ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНІКА ТА ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ»

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ З КУРСУ «ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНІКА ТА ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ»

РОЗДІЛ 1. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИХОВАТЕЛЯ ЯК ІНТЕГРАЦІЯ ЙОГО ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1.2. Тема: «Педагогічна майстерність і педагогічна техніка вихователя ЗДО» (2 год.)

Опрацювати рекомендовану літературу:

1. Пихтіна Н. П. *Основи педагогічної техніки: навч. посіб.* Ніжин, 2012. 285 с.
2. Пихтіна Н. П., Тукач І. І. *Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад: Н. П. Пихтіна, І. І. Тукач.* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.
3. Пихтіна Н. П. Пихтіна Н. П. *Педагогічна творчість : навч. посіб.* Ніжин, 2021. 169 с.
4. Пихтіна Н. П. *Педагогічна іміджологія: навч.-метод. комплекс дисципліни напряму 0101 Педагогічна освіта спеціальності 8.01010101 «Дошкільна освіта»* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 103 с.
5. Загородня Л.П. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посіб. 2-ге вид.* Суми: Університетська книга, 2017. 319, [1] с.

Підготуватись до обговорення теоретичних питань:

1. Педагогічна майстерність та педагогічна техніка педагога (суть, структура, рівні, взаємозумовленість).
2. Роль і місце педагогічних здібностей у структурі професійно-педагогічної майстерності вихователя ЗДО.
3. Класифікація основних груп педагогічних здібностей.

Варіантами самостійного опрацювання літератури можуть бути:

- *Записи у зошиті;*
- *Електронний варіант опрацювання текстів лекцій та підготовка тез на їх основі;*
- *Складання власних опорних схем;*
- *Підготовка мультимедійної презентації та її використання під час відповіді;*
- *Педагогічний анонс новинок літератури, результатів досліджень з питань теми.*

Методичні рекомендації до проведення заняття.

Максимальна кількість балів за заняття – 5. Їх складають бали за основну відповідь та доповнення. За ґрунтовну відповідь студент отримує 3 бали, за доповнення від 0,5 до 1 бали.

Поради та рекомендації щодо методики проведення семінарського заняття

Перше питання можна розглянути у формі **бліц-опитування**. Воно допоможе швидко і результативно (багато осіб) опитати студентів та з'ясувати рівень засвоєння основних понять, які складають теоретичну основу не тільки даної теми, але й усієї навчальної дисципліни «Основи педагогічної техніки». Це такі поняття, як «*професійно-педагогічна майстерність*», «*педагогічна техніка*», «*техніка внутрішня та зовнішня*», «*складові внутрішньої і зовнішньої техніки*», «*педагогічні здібності*», «*гуманістична спрямованість професійної діяльності педагога*».

Розгляд другого питання радимо здійснювати, використовуючи **творчу гру-змагання**. Для її проведення група об'єднується в 3–4 підгрупи. Студенти отримують час (до 10 хв.) для виконання творчого завдання: вони радяться, готуються і представляють власний проект (за допомогою опорної схеми, яку креслять на дошці) бачення структури педагогічної майстерності педагога і захищають його.

Третє питання рекомендуємо розкривати у формі **інтелектуальної естафети**: кожен учасник розкриває за бажанням якусь одну групу педагогічних здібностей і на вибір передає естафету далі, іншому студентові.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Опрацювати рекомендовану літературу, з'ясувати сутність понять, що складають змістову основу теми та підготуватися до бліц-опитування за темою заняття.

Завдання 2. Підготувати опорну схему, яка унаочнить власне бачення структури педагогічної майстерності.

Завдання 3. Підготуватися до аналізу груп педагогічних здібностей та участі в інтелектуальній естафеті.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1.3. Тема: «Творчість як основа інноваційного досвіду вихователя, умова його вивчення та впровадження.» (2 год.)

Опрацювати рекомендовану літературу:

1. Пихтіна Н. П. *Основи педагогічної техніки: навч. посіб.* Ніжин, 2012. 285 с.

2. Пихтіна Н. П., Тукач І. І. *Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад: Н. П. Пихтіна, І. І. Тукач.* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.

3. Пихтіна Н. П. *Педагогічна творчість : навч. посіб.* Ніжин, 2021. 169 с.

4. Загородня Л.П. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посіб. 2-ге вид.* Суми: Університетська книга, 2017. 319, [1] с.

Підготуватись до обговорення теоретичних питань:

1. Сутність вивчення передового педагогічного досвіду та інноваційної діяльності;
2. Критерії оцінки передового педагогічного досвіду та інноваційної діяльності в ЗДО;
3. Виявлення та вивчення (алгоритм) передового педагогічного досвіду та інноваційної діяльності;
4. Етапи впровадження в практику досягнень передового педагогічного досвіду.

Варіантами самостійного опрацювання літератури можуть бути:

- *Записи у зошиті;*
- *Електронний варіант опрацювання текстів лекцій та підготовка тез на їх основі;*
- *Складання власних опорних схем;*
- *Підготовка мультимедійної презентації та її використання під час відповіді;*
- *Педагогічний анонс новинок літератури, результатів досліджень з проблем теми.*

Методичні рекомендації до проведення заняття.

Максимальна кількість балів за заняття – 5. Їх складають бали за основну відповідь та доповнення. За ґрунтовну відповідь студент отримує 3 бали, за доповнення від 0,5 до 1 бали.

Перше питання розглядається **у формі групового обговорення: основний доповідач та доповнення з місця.** Для перевірки засвоєння студентами спільних і відмінних характеристик передового педагогічного досвіду та інноваційної діяльності доцільно застосувати груповий мозковий штурм. Для цього студентам необхідно об'єднатись у дві групи та по черзі називати спільне і відмінне у передовому педагогічному досвіді та інноваційній діяльності. Узагальнені висновки щодо спільних та відмінних характеристик бажано записувати на дошці та у зошити.

Розгляд другого питання можна здійснювати **у формі інтелектуальної естафети.** Студенти по черзі називають та розкривають сутність критеріїв оцінки передового педагогічного досвіду та інноваційної діяльності в ЗДО.

Третє і четверте питання розглядаються **шляхом групового обговорення:** основний доповідач та доповнення з місця.

За результатами обговорення питань, студенти виконують практичне завдання щодо *створення алгоритмів вивчення та впровадження передового педагогічного досвіду.* Це здійснюється шляхом використання техніки паралель в межах малих груп.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Використовуючи рекомендовану літературу та результати обговорення питання щодо алгоритму вивчення та впровадження інноваційного досвіду на семінарському занятті, вивчити педагогічний досвід видатних педагогів (В.Сухомлинський, Ш.Амонашвілі, Я.Корчак)

Завдання 2. Відвідати ЗДО. Ознайомитись з досвідом роботи вихователя, проаналізувати його за алгоритмом вивчення: мета, завдання, зміст, форми, методи, засоби.

Спрогнозувати можливості впровадження окремих його аспектів у власній професійній діяльності: «Якщо б я застосовувала інноваційний досвід..., то в першу чергу впровадила б..., тому що.... Це зробила б так...» .

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1.4 Тема: «Творчість у професійному самовихованні та самовдосконаленні» (2 год.)

Опрацювати рекомендовану літературу:

1. Пухтіна Н. П. *Основи педагогічної техніки: навч. посіб.* Ніжин, 2012. 285 с.

2. Пухтіна Н. П., Тукач І. І. *Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад: Н. П. Пухтіна, І. І. Тукач.* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.

3. Пухтіна Н. П. *Пухтіна Н. П. Педагогічна творчість : навч. посіб.* Ніжин, 2021. 169 с.

4. Загородня Л.П. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посіб. 2-ге вид.* Суми: Університетська книга, 2017. 319, [1] с.

Підготуватись до обговорення теоретичних питань:

1. Визначення самовдосконалення як процесу, його мотивація та ознаки.
2. Характеристика шляхів та етапів, професійного самовдосконалення;
3. Методи, засоби та прийоми професійного самовдосконалення.

Варіантами самостійного опрацювання літератури можуть бути:

- *Записи у зошиті;*
- *Електронний варіант опрацювання текстів лекцій та підготовка тез на їх основі;*
- *Складання власних опорних схем;*
- *Підготовка мультимедійної презентації та її використання під час відповіді.*

Методичні рекомендації до проведення заняття.

Максимальна кількість балів за заняття – 5. Їх складають бали за основну відповідь та доповнення. За ґрунтовну відповідь студент отримує 3 бали, за доповнення від 0,5 до 1 бали.

Термінологічний диктант. Для написання термінологічного диктанту відводиться близько 15 хвилин на початку заняття. Викладач називає термін, а студенти письмово дають його визначення.

Орієнтовні завдання для термінологічного диктанту.

1 - варіант. (Загальна оцінка – 2 бали, кожне питання – 0,5 бали).

1. Професійне самовдосконалення – це...; професійне самовиховання – це...
2. Ознаками професійно-педагогічного самовдосконалення є ...;
3. Формами професійно-педагогічного самовдосконалення є ...;
4. Особистісно-професійні проблеми вихователя поділяються на...

2 - варіант. (Загальна оцінка – 2 бали, кожне питання – 0,5 бали).

1. Професійна самоосвіта – це...; Професійна самоактуалізація – це...;
2. Етапами професійно-педагогічного самовдосконалення є ...;
3. Методами професійно-педагогічного самовдосконалення є ...;
4. Засобами професійно-педагогічного самовдосконалення є

Обговорення основних питань теми можна здійснювати у формі бліц-опитування.

Презентація та обговорення індивідуальних планів самовдосконалення.

Аналізуючи індивідуальні плани можна за такими критеріями:

- формально чи відповідально виконане студентом завдання;
- чи враховані індивідуальні та професійні проблеми;
- чи відображені етапи професійного самовдосконалення;
- наскільки широко використаний арсенал форм, методів, прийомів, засобів самовдосконалення;
- прогнозований результат застосування такого плану самовдосконалення.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Підготуватися до термінологічного диктанту, вивчивши основні поняття теми: «самовдосконалення», «самовиховання», «самоосвіта», «самоактуалізація», методи і прийоми самовдосконалення, етапи і структура самовдосконалення.

Завдання 2. Підготуватися до обговорення основних питань теми.

Завдання 3. Розробити план професійного самовдосконалення за орієнтовною схемою: що саме у собі слід змінити, засоби вдосконалення, частота застосування засобів, терміни, істотні зміни.

РОЗДІЛ 2. ПСИХОТЕХНІКА ТА ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНІКА У ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2.3. Тема: «Майстерність саморегуляції психофізичного самопочуття як елемент емоційно-почуттєвої сфери педагога» (2 год.)

Опрацювати рекомендовану літературу:

1. Пихтіна Н. П. *Основи педагогічної техніки: навч. посіб.* Ніжин, 2012. 285 с.

2. Пихтіна Н. П., Тукач І. І. *Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад: Н. П. Пихтіна, І. І. Тукач.* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.

3. Пихтіна Н. П. *Педагогічна творчість : навч. посіб.* Ніжин, 2021. 169 с.

4. Загородня Л.П. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посіб. 2-ге вид.* Суми: Університетська книга, 2017. 319, [1] с.

Підготуватись до обговорення теоретичних питань:

1. Вплив стресорів на емоційно-почуттєву сферу людини.
2. Способи попередження стресу.

3. Способи виходу зі стресу:

- а) перша допомога в гострій стресовій ситуації;
- б) регуляція емоційних станів через зовнішній прояв емоцій;
- в) управління тонусом скелетних мускул;
- г) психічна розрядка: відключення, перемикання, відволікання;
- г) методика аутогенного тренування.

Варіантами самостійного опрацювання літератури можуть бути:

- *Записи у зошиті;*
- *Електронний варіант опрацювання текстів лекцій та підготовка тез на їх основі;*
- *Складання власних опорних схем;*
- *Підготовка мультимедійної презентації та її використання під час відповіді.*

Методичні рекомендації до проведення заняття

Максимальна кількість балів за заняття – 5. Їх складають бали за основну відповідь та доповнення. За ґрунтовну відповідь студент отримує 3 бали, за доповнення від 0,5 до 1 бали.

Перше питання рекомендуємо проводити у формі **Бліц-опитування**. Воно допоможе ґрунтовно з'ясувати розуміння студентами суті таких понять як «емоційно-почуттєва сфера людини», «особливості вияву зовнішніх і внутрішніх сторін емоційно-почуттєвої сфери», «необхідність саморегуляції її емоцій і почуттів», «характер впливу стресорів на емоційно-почуттєву сферу людини».

Розгляд другого і третього питання можна здійснювати у **формі ділової гри «Науково-практична конференція на тему: «Як уникати та долати стрес»**. Для проведення гри необхідна попередня підготовча робота. Спираючись на матеріал лекції щодо способів попередження стресу та виходу зі стресу, необхідно об'єднатися в творчі підгрупи відповідно до «наукових інтересів», які стосуються стресорів, способів подолання та попередження стресу, опрацювати рекомендовану літературу та підготуватися до виступу на науково-практичній конференції.

Під час виступу основних доповідачів студенти (перебуваючи у ролі науковців) на окремих аркушах паперу занотовують суть питання, що висвітлюється. Викладач після семінару може зібрати ці аркуші, перевірити їх та оцінити роботу кожного студента на занятті. Оцінені аркуші з нотатками повертаються.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Підготуватися до бліц-опитування з теми.

Завдання 2. Спираючись на матеріал лекції щодо способів попередження стресу та виходу зі стресу, необхідно об'єднатися в творчі підгрупи відповідно до «наукових інтересів», які стосуються стресорів, способів подолання та попередження стресу, опрацювати рекомендовану літературу та підготуватися до ділової гри і виступу **на тему: «Як уникати та долати стрес» на Науково-практичній конференції.**

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2.4. Тема: «Зовнішня техніка та зовнішня естетична виразність вихователя ЗДО»

Опрацювати рекомендовану літературу:

1. Пихтіна Н. П. *Основи педагогічної техніки: навч. посіб. Ніжин, 2012. 285 с.*
2. Пихтіна Н. П., Тукач І. І. *Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад: Н. П. Пихтіна, І. І. Тукач. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.*
3. Пихтіна Н. П. *Педагогічна творчість : навч. посіб. Ніжин, 2021. 169 с.*
4. Загородня Л.П. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посіб. 2-ге вид. Суми: Університетська книга, 2017. 319, [1] с.*

Підготуватись до обговорення теоретичних питань:

1. Засоби зовнішньої естетичної виразності.
2. Характеристика функціональних засобів зовнішньої виразності.
3. Психосемантична система жестів, їх конгруентність.
4. Жести в педагогічному процесі.
5. Соціальні засоби зовнішньої виразності.

Варіантами самостійного опрацювання літератури можуть бути:

- *Записи у зошиті;*
- *Електронний варіант опрацювання текстів лекцій та підготовка тез на їх основі;*
- *Складання власних опорних схем;*
- *Підготовка мультимедійної презентації та її використання під час відповіді.*

Методичні рекомендації до проведення заняття.

Максимальна кількість балів за заняття – 5. Їх складають бали за основну відповідь та доповнення. За ґрунтовну відповідь студент отримує 3 бали, за доповнення від 0,5 до 1 бали.

Семінар можна провести у формі ділової гри «Круглий стіл», мета якого з'ясувати значення та особливості використання засобів зовнішньої естетичної виразності в професійній діяльності. Для проведення необхідна підготовча робота:

- 1) студенти отримують завдання опрацювати рекомендовану літературу, спираючись на зміст відповідної лекції;
- 2) підготуватися до обговорення таких питань:
 1. Засоби зовнішньої естетичної виразності.
 2. Характеристика функціональних засобів зовнішньої виразності.
 3. Психосемантична система жестів, їх конгруентність.
 4. Соціальні засоби зовнішньої виразності.
 5. Жести в педагогічному процесі.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. на основі опрацювання джерел №1 та №4 розробити власні заповіді щодо використання фізіологічних, функціональних та соціальних засобів зовнішньої виразності;

Завдання 2. опрацювати джерело №1 (с. 154–164) та підготувати опорні матеріали до власної скарбнички інформації з теми: жести в педагогічному процесі.

Завдання 3. підготувати реферативні повідомлення, використовуючи джерело №2 з таких тем:

- «Стратегія самопрезентації й одяг» ;
- «Одяг і психологічний захист»;
- «Діагностика особистості по одягу»;
- «Корекція настрою за допомогою кольору й одягу».

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2.5. Тема: «Культура мови і техніка мовлення як основні професійні інструменти у педагогічній діяльності вихователя» (2 год.)

Опрацювати рекомендовану літературу:

1. Пухтіна Н. П. *Основи педагогічної техніки: навч. посіб.* Ніжин, 2012. 285 с.

2. Пухтіна Н. П., Тукач І. І. *Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад: Н. П. Пухтіна, І. І. Тукач.* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.

3. Пухтіна Н. П. *Пухтіна Н. П. Педагогічна творчість : навч. посіб.* Ніжин, 2021. 169 с.

4. Загородня Л.П. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посіб. 2-ге вид.* Суми: Університетська книга, 2017. 319, [1] с.

Підготуватись до обговорення теоретичних питань:

1. Мова – найважливіший засіб людських стосунків. Функції мови.
2. Техніка мови:
 - а) характеристика мовленнєвого апарату;
 - б) основні характеристики голосу: польотність, висота, тембр, темп, дикція та артикуляція.
3. Архітектоніка ретивальної та аксіальної мовної комунікації.

Варіантами самостійного опрацювання літератури можуть бути:

- *Записи у зошиті;*
- *Електронний варіант опрацювання текстів лекцій та підготовка тез на їх основі;*
- *Складання власних опорних схем;*
- *Підготовка мультимедійної презентації та її використання під час відповіді.*

Методичні рекомендації до проведення заняття.

Максимальна кількість балів за заняття – 5. Їх складають бали за основну відповідь та доповнення. За ґрунтовну відповідь студент отримує 3 бали, за доповнення від 0,5 до 1 бали.

Перше питання семінару рекомендуємо проводити у **формі блиц-опитування**.

Друге питання можна розглядати у **формі інтелектуальної естафети**. Компоненти мовленевого апарату розглядати передаючи естафету від доповідача до доповідача.

Третє питання розглядати у **формі ділової гри «Науково-практична конференція «Вдосконалення компонентів техніки мовлення»»**. Студенти обирають науковий напрямок відповідно до компонентів мовної техніки: фонетичне дихання, звучність та польотність, висота, тембр, темп, дикція та артикуляція. Готуються обговорювати проблему в межах обраного напрямку.

Розгляд четвертого питання можна проводити у **малих групах за допомогою техніки «Паралель»**. Студенти об'єднуються у дві групи, відповідно до ретивальної та аксіальної мовної комунікації. Розкривають архітектуру кожного виду.

Узагальнені висновки щодо визначених особливостей можна записувати на дошці та у зошити.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. На основі опрацювання рекомендованих джерел, виписати опорні поняття з теми.

Завдання 2. Обрати науковий напрямок відповідно до компонентів мовної техніки: фонетичне дихання, звучність та польотність, висота, тембр, темп, дикція та артикуляція. Підготуватись до проведення ділової гри «Науково-практична конференція «Вдосконалення компонентів техніки мовлення»».

Завдання 3. Об'єднатися у дві групи, відповідно до особливостей ретивальної та аксіальної мовної комунікації. Підготуватись до аналізу архітектури кожного виду.

РОЗДІЛ 3. ТВОРЧІСТЬ ВИХОВАТЕЛЯ У РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 3.1. Тема: «Комунікативна техніка вихователя ЗДО» (2 год.)

Опрацювати рекомендовану літературу:

1. Пихтіна Н. П. *Основи педагогічної техніки: навч. посіб.* Ніжин, 2012. 285 с.

2. Пихтіна Н. П., Тукач І. І. *Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад: Н. П. Пихтіна, І. І. Тукач.* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.

3. Пихтіна Н. П., Пихтіна Н. П. *Педагогічна творчість : навч. посіб.* Ніжин, 2021. 169 с.

4. Загородня Л.П. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посіб. 2-ге вид.* Суми: Університетська книга, 2017. 319, [1] с.

Підготуватись до обговорення теоретичних питань:

1. Комунікативна культура людини: суть, значення, структура.
2. Особливості спілкування вперше.
3. Особливості тривалого спілкування.
4. Стилi і моделі педагогічного спілкування.
5. Види і рівні педагогічного спілкування.

Варіантами самостійного опрацювання літератури можуть бути:

- *Записи у зошиті;*
- *Електронний варіант опрацювання текстів лекцій та підготовка тез на їх основі;*
- *Складання власних опорних схем;*
- *Педагогічний анонс новинок літератури, результатів досліджень з проблем теми.*

Методичні рекомендації до проведення заняття.

Максимальна кількість балів за заняття – 5. Їх складають бали за активність, відповідь та доповнення в грі. За ґрунтовну відповідь студент отримує 3 бали, за доповнення від 0,5 до 1 бали. Окремий бонусний бал -2, отримують студенти за нестандартні підходи до виступу, використання додатково опрацьованої літератури, статей.

Перше питання рекомендуємо провести у **формі бліц-опитування**.

Друге і третє питання у формі **дидактичної гри «Збір аргументів за і проти»**, де учасники об'єднуються у дві групи і будуть представляти та порівнювати два типи спілкування: вперше та тривалого.

Розгляд четвертого і п'ятого питань семінару рекомендуємо проводити у формі ділової гри «Моніторинг педагогічного спілкування вихователя ЗДО». Для цього студенти об'єднуються у 4 групи відповідно до змісту 4 і 5 питань семінару, що є одночасно *стилі, моделі, рівні і види педагогічного спілкування*.

Експерти спочатку обговорюють в групі окрему особливість педагогічного спілкування, який експертують, виділяють і записують основні його характеристики і те, як вони впливають на загальну оцінку педагогічного спілкування вихователя.

Потім у кожній групі обирають основного доповідача, який озвучує та презентує напрацювання групи. Інші підгрупи задають запитання.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Підготуватися до бліц-опитування щодо суті, значення, структури комунікативної культури людини.

Завдання 2. Опрацювати рекомендовану літературу та підготуватися до представлення і порівняння двох типів спілкування: вперше та тривалого.

Завдання 3. Підготуватися до участі у діловій грі «Моніторинг педагогічного спілкування вихователя ЗДО». Для цього студентам необхідно підготуватися до розкриття змісту 4 і 5 питань семінару про *стилі, моделі, рівні і види педагогічного спілкування*.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 3.3. Тема: «Творчість у застосуванні вихователем переконання й навіювання у професійній діяльності.» (2 год.)

Опрацювати рекомендовану літературу:

1. Пихтіна Н. П. *Основи педагогічної техніки: навч. посіб. Ніжин, 2012. 285 с.*

2. Пихтіна Н. П., Тукач І. І. *Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад: Н. П. Пихтіна, І. І. Тукач. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.*

3. Пихтіна Н. П. *Педагогічна творчість : навч. посіб. Ніжин, 2021. 169 с.*

4. Загородня Л.П. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посіб. 2-ге вид. Суми: Університетська книга, 2017. 319, [1] с.*

Підготуватись до обговорення теоретичних питань:

1. Особливості застосування переконуючих впливів (операцій) на співрозмовника у процесі переконання;

2. Характеристика основних правил переконування;

3. Використання свідомості, підсвідомості, моторики співрозмовника у процесі його переконування;

4. Вибір тактики переконування залежно від типу співрозмовника.

Варіантами самостійного опрацювання літератури можуть бути:

- *Записи у зошиті;*

- Електронний варіант опрацювання текстів лекцій та підготовка тез на їх основі;

- Складання власних опорних схем;

- Підготовка мультимедійної презентації та її використання під час відповіді.

Методичні рекомендації до проведення заняття.

Максимальна кількість балів за заняття – 5. Їх складають бали за активність, відповідь та доповнення в грі. За ґрунтовну відповідь студент отримує 3 бали, за доповнення від 0,5 до 1 бали. Окремий бонусний бал - 2, отримують студенти за нестандартні підходи до виступу. Використання додатково опрацьованої літератури, інноваційних статей – оцінюється в 3 б. Мультимедійна презентація оцінюється в 5 б.

Розгляд першого питання семінару рекомендуємо проводити у **формі групового обговорення**: основний доповідач та доповнення з місця.

Розгляд другого питання семінару можна провести у **формі ділової гри «Моніторинг готовності майбутнього вихователя до практичного застосування основних правил переконування»**. Для цього студенти об'єднуються у 3 груп відповідно груп правил переконування: активні, пасивні, активно-пасивні), розглядають їх сутність й особливості застосування у професійній діяльності.

Розгляд третього питання можна проводити у **малих групах за допомогою техніки «Паралель»**. Студенти об'єднуються у три групи, відповідно до використання свідомості, підсвідомості, моторики та фонових станів переконування. Характеризують відповідний фоновий стан та прийоми переконування, які можуть бути ефективні на цьому фоновому стані.

Розгляд четвертого питання радимо розглядати у формі **реферативних повідомлень** про Вибір тактики переконування залежно від типу співрозмовника. За наявність мультимедійної презентації до реферату оцінюється у 5 б.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Опрацювати рекомендовану літературу та підготуватися до обговорення теоретичних питань.

Завдання 2. На основі опрацювання тез до теми «Творчість у застосуванні вихователем переконання й навіювання у професійній діяльності», скласти таблицю щодо правил переконання.

Завдання 3. Підготуватись до аналізу правил переконування та участі у діловій грі «Моніторинг готовності майбутнього вихователя до практичного застосування основних правил переконування». переконання у професійно орієнтованих ситуаціях, які зібрали в процесі опитування вихователів ЗДО.

Завдання 4. Підготувати реферативні повідомлення про Вибір тактики переконування залежно від типу співрозмовника.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 3.4. Тема: «Майстерність публічного виступу. Особливості читання психолого-педагогічної лекції»

Опрацювати рекомендовану літературу:

1. Пихтіна Н. П. *Основи педагогічної техніки: навч. посіб. Ніжин, 2012. 285 с.*

2. Пихтіна Н. П., Тукач І. І. *Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад: Н. П. Пихтіна, І. І. Тукач. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.*

3. Пихтіна Н. П. *Пихтіна Н. П. Педагогічна творчість : навч. посіб. Ніжин, 2021. 169 с.*

4. Загородня Л.П. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посіб. 2-ге вид. Суми: Університетська книга, 2017. 319, [1] с.*

Підготуватись до обговорення теоретичних питань:

1. Технологія публічного виступу: підготовка до виступу;
2. Технологія публічного виступу: початок і завершення виступу;
3. Технологія публічного виступу: основна частина виступу;
4. Технологія публічного виступу: саморегуляція лектора під час виступу.

Методичні рекомендації до проведення заняття.

Максимальна кількість балів за заняття – 5. Їх складають бали за активність, відповідь та доповнення в грі. За ґрунтовну відповідь студент отримує 3 бали, за доповнення від 0,5 до 1 бали. Окремий бонусний бал - 2, отримують студенти за нестандартні підходи до виступу. Використання додатково опрацьованої літератури, інноваційних статей – оцінюється в 3 б. Мультимедійна презентація оцінюється в 5 б.

Розгляд усіх питань семінару: проходить у формі ділової гри «**Що? Де? Коли?**». Для цього необхідно об'єднатися у чотири групи відповідно до питань семінару. Питання будуть розглядатись в процесі колективного обговорення.

Питання підгрупи, яка відповідає за питання семінару може поставити кожен за результатами виконання самостійної роботи. Спочатку має право відповідати основна підгрупа. Далі доповнювати можуть всі бажаючі. Бали за доповнення отримує підгрупа за відповіді і доповнення з інших питань семінару .

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Опрацювати рекомендовану літературу та підготуватися до обговорення питань теми.

Завдання 2. Підготуватись до проведення ділової гри «Що? Де? Коли?». Сформулювати по два питання до кожного питання семінару. Записати на окремому листку та підписати своє прізвище. Під час гри на питання кожного будуть відповідати студенти групи – знавці технології публічного виступу.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ З КУРСУ «ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНІКА ТА ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ» (18 год.)

РОЗДІЛ 1. Педагогічна майстерність вихователя як інтеграція його професійних компетентностей

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.3. Тема: «Творчість як основа інноваційного досвіду вихователя, умова його вивчення та впровадження» (2 год.)

Опрацювати рекомендовану літературу:

1. Пихтіна Н. П. *Основи педагогічної техніки: навч. посіб. Ніжин, 2012. 285 с.*

2. Пихтіна Н. П., Тукач І. І. *Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад.: Н. П. Пихтіна, І. І. Тукач. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.*

3. Пихтіна Н. П. *Педагогічна творчість : навч. посіб. Ніжин, 2021. 169 с.*

4. Загородня Л.П. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посіб. 2-ге вид. Суми: Університетська книга, 2017. 319, [1] с.*

Підготуватись до лабораторного заняття 1.3.

Лабораторне заняття до теми 1.1. має теоретичну та практичну частини.

В межах теоретичної частини може бути проведене бліц-опитування або термінологічний диктант. Викладач, за результатами семінару з даної теми визначає, на які питання потрібно повторно звернути увагу і в якій формі це проводити.

Термінологічний диктант.

1. Дати визначення понять з даної теми.

2. Скласти опорну схему, логіка якої відображала б співвіднесення та підпорядкування перерахованих понять.

В межах практичної частини здійснюється:

1) *аналіз педагогічного досвіду видатних педагогів В.Сухомлинського, Ш.Амонашвілі, Я.Корчака, А.Макаренка (на вибір) за алгоритмом вивчення та впровадження інноваційного досвіду, що був розроблений на семінарському занятті;*

2) *прогнозування можливостей впровадження окремих аспектів досвіду роботи вихователя ЗДО, який відвідали у власній професійній діяльності.*

Методичні рекомендації до проведення занять.

Максимальна кількість балів за заняття – 5. Їх складають бали за активність, відповідь та доповнення в грі. За ґрунтовну відповідь студент отримує 3 бали, за доповнення від 0,5 до 1 бали. Окремий бонусний бал - 2, отримують студенти за нестандартні підходи до виступу. Використання додатково опрацьованої літератури, інноваційних статей – оцінюється в 3 б. Мультимедійна презентація оцінюється в 5 б.

Завдання 1. Познайомитись з досвідом роботи одного з видатних педагогів та на основі алгоритму вивчення та впровадження інноваційного досвіду виконати письмову творчу роботу (3 бали) щодо аналізу творів видатних педагогів В.Сухомлинського, Ш.Амонашвілі, Я.Корчака (один на вибір зі списку рекомендованої літератури) за критеріями оцінки передового педагогічного досвіду: актуальність, новизна, результативність, стабільність, перспективність.

Завдання 1. може мати інший зміст: виконуватись на основі відвідування 1-2 музеїв міста та аналізу на предмет творчості у сприйнятті і використанні засобів мистецтва у професійній діяльності вихователя.

Алгоритм та критерії аналізу мистецьких засобів.

1. Особливості сприймання:

- чи привертає увагу, чому?
- чи подобається, чому?

2. Особливості застосування:

- в освітньому процесі ЗДО (на занятті, прогулянці, грі, екскурсії, під час організації свят, в оформленні приміщень групи, кабінетів тощо);
- у виховному процесі (як засіб діагностики, індивідуального чи групового впливу, корекції);
- як засіб розвитку (в межах яких ліній розвитку за Базовою програмою).

Завдання 2. Відвідати ЗДО. Ознайомитись з досвідом роботи вихователя, проаналізувати його за алгоритмом вивчення інноваційної діяльності в ЗДО: визначення педагогічної проблеми та об'єкту для вивчення досвіду, попереднє вивчення досвіду, теоретична підготовка, основне вивчення досвіду, визначення провідних педагогічних ідей досвіду та їх узагальнення. Працюючи у садочку зосередити увагу на етапі: **визначення провідних педагогічних ідей досвіду.** Готуючи звіт про виконання цього завдання, поглибити розуміння побаченого теорією, тобто, зосередитись на етапі: **теоретична підготовка** Спрогнозувати можливості впровадження окремих його аспектів у власній професійній діяльності за таким алгоритмом: «Якщо б я застосовувала інноваційний досвід..., то в першу чергу впровадила б..., тому що.... Це зробила б так...». Написати за вказаним алгоритмом звіт.

Самостійна робота

Завдання 1. Використовуючи рекомендовану літературу та результати обговорення питання щодо алгоритму вивчення та впровадження інноваційного досвіду на семінарському занятті, вивчити педагогічний досвід видатних педагогів (В.Сухомлинський, Ш.Амонашвілі, Я.Корчак) (2 год. / 3 бали.)

Завдання 2. Відвідати ЗДО. Ознайомитись з досвідом роботи вихователя, проаналізувати його за алгоритмом вивчення: мета, завдання, зміст, форми, методи, засоби.

Спрогнозувати можливості впровадження окремих його аспектів у власній професійній діяльності: «Якщо б я застосовувала інноваційний досвід..., то в першу чергу впровадила б..., тому що... Це зробила б так...» (2 год. / 3 бали).

Зразки виконання завдання 2. у додатках.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.4. Тема: «Творчість у професійному самовихованні та самовдосконаленні» (2 год.)

Опрацювати рекомендовану літературу:

1. Пихтіна Н. П. *Основи педагогічної техніки: навч. посіб. Ніжсин, 2012. 285 с.*

2. Пихтіна Н. П., Тукач І. І. *Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад: Н. П. Пихтіна, І. І. Тукач. Ніжсин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.*

3. Пихтіна Н. П. *Педагогічна творчість : навч. посіб. Ніжсин, 2021. 169 с.*

4. Загородня Л.П. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посіб. 2-ге вид. Суми: Університетська книга, 2017. 319, [1] с.*

Підготуватись до лабораторного заняття 1.4.

Лабораторне заняття до теми 1.4. передбачає проведення:

I. Термінологічного диктанту.

II. Обговорення основних питань теми.

4. Визначення самовдосконалення як процесу, його мотивація та ознаки.

5. Характеристика етапів, методів засобів та прийомів самовдосконалення. *III. Перевірка виконання самостійної роботи:* обговорення індивідуальних планів самовдосконалення.

Методичні рекомендації до проведення заняття

Максимальна кількість балів за заняття – 5. Їх складають бали за активність, відповідь та доповнення в грі. За ґрунтовну відповідь студент отримує 3 бали, за доповнення від 0,5 до 1 бали. Окремий бонусний бал - 2, отримують студенти за нестандартні підходи до виступу. Використання додатково опрацьованої літератури, інноваційних статей – оцінюється в 3 б. Мультимедійна презентація оцінюється в 5 б.

Завдання 1. Термінологічний диктант. Для написання термінологічного диктанту відводиться близько 15 хвилин на початку заняття. Викладач називає термін, а студенти письмово дають його визначення.

Орієнтовні завдання для термінологічного диктанту.

1 - варіант. (Загальна оцінка – 2 бали, кожне питання – 0,5 бали).

1. Професійне самовдосконалення – це...; професійне самовиховання – це...

2. Ознаками професійно-педагогічного самовдосконалення є ...;

3. Формами професійно-педагогічного самовдосконалення є ...;

4. Особистісно-професійні проблеми вихователя поділяються на...

2 - варіант. (Загальна оцінка – 2 бали, кожне питання – 0,5 бали).

1. Професійна самоосвіта – це...; Професійна самоактуалізація – це...;
2. Етапами професійно-педагогічного самовдосконалення є ...;
3. Методами професійно-педагогічного самовдосконалення є ...;
4. Засобами професійно-педагогічного самовдосконалення є

Завдання 2. Обговорення основних питань теми можна здійснювати у формі бліц-опитування.

Завдання 3. Презентація та обговорення індивідуальних планів самовдосконалення. Аналізуючи індивідуальні плани можна за такими критеріями:

- формально чи відповідально виконане студентом завдання;
- чи враховані індивідуальні та професійні проблеми;
- чи відображені етапи професійного самовдосконалення;
- наскільки широко використаний арсенал форм, методів, прийомів, засобів самовдосконалення;
- прогнозований результат застосування такого плану самовдосконалення.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Підготуватися до термінологічного диктанту, вивчивши основні поняття теми: «самовдосконалення», «самовиховання», «самоосвіта», «самоактуалізація», методи і прийоми самовдосконалення, етапи і структура самовдосконалення.

Завдання 2. Підготуватися до обговорення основних питань теми.

Завдання 3. Розробити план професійного самовдосконалення за орієнтовною схемою: що саме у собі слід змінити, засоби вдосконалення, частота застосування засобів, терміни, істотні зміни.

РОЗДІЛ 2. Психотехніка та педагогічна техніка у діяльності вихователя ЗДО

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.1. Тема: «Уява як психоенергетична основа творчості в професійній діяльності.» (2 год.)

Опрацювати рекомендовану літературу:

1. Пихтіна Н. П. *Основи педагогічної техніки: навч. посіб. Ніжин, 2012. 285 с.*

2. Пихтіна Н. П., Тукач І. І. *Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад: Н. П. Пихтіна, І. І. Тукач. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.*

3. Пихтіна Н. П. *Пихтіна Н. П. Педагогічна творчість : навч. посіб. Ніжин, 2021. 169 с.*

4. Загородня Л.П. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посіб. 2-ге вид. Суми: Університетська книга, 2017. 319, [1] с.*

Підготуватись до лабораторного заняття 2.1.

Лабораторне заняття до теми 2.1. передбачає проведення:

1. Бліц-опитування за темою заняття.
2. Діагностику індивідуальних особливостей уяви і фантазії студентів.

3. Тренінг розвитку уяви та фантазії студентів, на основі використання вправ, що обрав та підготував до заняття кожен студент (завдання для самостійної роботи).

4. Тренінг професійно-педагогічної уяви. Професійне прогнозування (на основі завдання №4)

Методичні рекомендації до проведення заняття

Максимальна кількість балів за заняття – 5. Їх складають бали за активність, відповідь та доповнення в грі. За ґрунтовну відповідь студент отримує 3 бали, за доповнення від 0,5 до 1 бали. Окремий бонусний бал - 2, отримують студенти за нестандартні підходи до виступу. Використання додатково опрацьованої літератури, інноваційних статей – оцінюється в 3 б. Мультимедійна презентація оцінюється в 5 б.

Завдання 1. Бліц-опитування за темою заняття. Орієнтовні питання до бліц-опитування:

1. Сутність уяви як пізнавального психічного процесу.
2. Види уяви.
3. Що таке творча уява?
4. Що таке репродуктивна уява?
5. Що таке фантазія?
6. Роль уяви в професійній діяльності (в діяльності педагога, практичного психолога, дошкільників).
7. Умови, що активізують уяву суб'єктів взаємодії.

Завдання 2. Діагностику індивідуальних особливостей уяви і фантазії студентів.

Завдання 3. Тренінг розвитку уяви та фантазії студентів, на основі використання вправ, що обрав та підготував до заняття кожен студент (завдання для самостійної роботи).

Завдання 4. Тренінг професійно-педагогічної уяви. Професійне прогнозування (на основі завдання №4)

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Вивчити літературу з теми, підготуватися до співбесіди за питаннями:

1. Сутність уяви як пізнавального психічного процесу.
2. Види уяви.
3. Роль уяви в професійній діяльності (в діяльності педагога, практичного психолога, дошкільників).
4. Умови, що активізують уяву суб'єктів взаємодії.
5. Скласти словник опорних понять.

Завдання 2. Підібрати по 3 вправи для тренінгу репродуктивної уяви, творчої уяви, фантазії. Бути готовим до проведення тренінгу з аудиторією.

Завдання 3. Написати психолого-педагогічне резюмування на персонажа казки чи мультсеріалу.

Завдання 4. Знайти описану у педагогічній літературі проблемну ситуацію, з якою Ви як вихователь зіткнулися чи до Вас як до практичного психолога міг би звернутись Ваш потенційний клієнт (н-д. батьки). Спрогнозувати та проаналізувати ситуацію за такими параметрами:

- а) Якщо б, то цієї ситуації не було б.
- б) Якщо зробити, то ситуацію можна розв'язати.
- в) У дитини проблема тому, що

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.2. Тема: «Увага і спостережливість як психотехнічний інструментарій вихователя» (2 год.)

Опрацювати рекомендовану літературу:

1. Пихтіна Н. П. *Основи педагогічної техніки: навч. посіб.* Ніжин, 2012. 285 с.
2. Пихтіна Н. П., Тукач І. І. *Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад: Н. П. Пихтіна, І. І. Тукач.* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.
3. Пихтіна Н. П. *Пихтіна Н. П. Педагогічна творчість : навч. посіб.* Ніжин, 2021. 169 с.
4. Загородня Л.П. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посіб. 2-ге вид.* Суми: Університетська книга, 2017. 319, [1] с.

Підготуватись до лабораторного заняття 2.2.

Лабораторне заняття до теми 2.2. передбачає проведення:

1. Обговорення основних теоретичних положень з теми
2. Діагностика власної спостережливості. Проводиться викладачем на основі використання психо-діагностичних методик.
3. Вправи для тренінгу різних видів уваги
4. Розвиток і тренування професійно-педагогічної уваги і спостережливості студентів

Методичні рекомендації до проведення заняття

Максимальна кількість балів за заняття – 5. Їх складають бали за активність, відповідь та доповнення в грі. За ґрунтовну відповідь студент отримує 3 бали, за доповнення від 0,5 до 1 бали. Окремий бонусний бал - 2, отримують студенти за нестандартні підходи до виступу. Використання додатково опрацьованої літератури, інноваційних статей – оцінюється в 3 б. Мультимедійна презентація оцінюється в 5 б.

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних положень з теми. Проводиться на основі виконання завдання для самостійної роботи.

Завдання 2. Діагностика власної спостережливості

Завдання 3. Вправи для тренінгу різних видів уваги

Завдання 4. Розвиток і тренування професійно-педагогічної уваги і спостережливості студентів

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Вивчити літературу з теми, підготуватися до співбесіди за питаннями:

1. Сутність уваги як форми психічної діяльності людини: визначення понять;

2. функції,
 3. види,
 4. фізіологічні механізми уваги.
 5. Роль уваги в професійній діяльності педагога.
 6. Спостережливість як якість особистості. Значення в професійній діяльності.
 7. Умови, що визначають увагу дошкільників та педагога.
 8. Шляхи привернення уваги учасників взаємодії у педагогічному процесі.
2. Підібрати 5 вправ на тренінг різних видів уваги (зорової, слухової, дотикової, нюхової, комплексної, в реальній та уявній площинах), підготуватися до їх проведення.
 3. Спрогнозувати, у яких професійно орієнтованих ситуаціях вправи можуть бути використані.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.3. Тема: «Майстерність саморегуляції психофізичного самопочуття як елемент емоційно-почуттєвої сфери фахівця» (2 год.)

Опрацювати рекомендовану літературу:

1. Пихтіна Н. П. *Основи педагогічної техніки: навч. посіб.* Ніжин, 2012. 285 с.
2. Пихтіна Н. П., Тукач І. І. *Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад: Н. П. Пихтіна, І. І. Тукач.* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.
3. Пихтіна Н. П. *Педагогічна творчість : навч. посіб.* Ніжин, 2021. 169 с.
4. Загородня Л.П. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посіб. 2-ге вид.* Суми: Університетська книга, 2017. 319, [1] с.

Підготуватись до лабораторного заняття 2.3.

Лабораторне заняття до теми 2.3. передбачає проведення:

1. Бліц-опитування
2. Ознайомлення з основними стресорами та способами попередження стресу
3. Вироблення навичок позитивного мислення (на основі завдання №3)
4. Ознайомлення з способами виходу зі стресу
5. Діагностика рівня власної тривожності
6. Оволодіння студентами технікою психофізичної саморегуляції

Методичні рекомендації до проведення заняття

Максимальна кількість балів за заняття – 5. Їх складають бали за активність, відповідь та доповнення в грі. За ґрунтовну відповідь студент отримує 3 бали, за доповнення від 0,5 до 1 бали. Окремий бонусний бал - 2, отримують студенти за нестандартні підходи до виступу. Використання додатково опрацьованої літератури, інноваційних статей – оцінюється в 3 б. Мультимедійна презентація оцінюється в 5 б.

Завдання 1. Проведення бліц-опитування за темою на основі виконання Завдання 1 до самостійної роботи.

Завдання 2. Ознайомлення з основними стресорами та способами попередження стресу. Здійснюється на основі реферативних доповідей студентів

Завдання 3. Тренінг вироблення навичок позитивного мислення (на основі завдання до самостійної роботи №3)

Завдання 4. Ознайомлення з способами виходу зі стресу. Проводиться шляхом техніки: інтелектуальна естафета

Завдання 5. Діагностика рівня власної тривожності. Проводиться студентами самостійно на основі виконання завдань для самостійної роботи.

Завдання 6. Оволодіння студентами технікою психофізичної саморегуляції. Проводиться викладачем на основі словесних формул підібраних студентами індивідуально.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Скласти словник опорних понять (аутогенне тренування, музикотерапія, бібліотерапія, працетерапія, саморегуляція, м'язовий затиск, творче самопочуття, релаксація, емоції, почуття, стрес, позитивне мислення, медитація, відключення, переключення, відволікання, тривожність, самонавіювання).

Завдання 2. Підготуватися до обговорення наступних теоретичних питань, вивчивши рекомендовану літературу. Вимоги до внутрішньої техніки вихователя ЗДО.

Завдання 3. Обґрунтувати необхідність уміння фахівця володіти собою в професійній діяльності. Які існують способи попередження стресу?

Завдання 4. Згадати за останній місяць ситуацію, яка негативно на Вас вплинула, була для Вас дистресовою. Визначити і записати позитивні сторони цієї ситуації. Згадати аустресову ситуацію і записати її негативні сторони.

Завдання 5. На основі актуалізації власного стресогенного досвіду з джерела №5 виписати для власного застосування ігри-релаксації, ігри-звільнення, ігри-формули, як засоби попередження стресу та виходу зі стресу.

Завдання 6. Ознайомитися з вміщеною в додатку «Діагностико-корекційною програмою підвищення самооцінки, профілактики і подолання дистресу».

Завдання 7. Скласти індивідуальну корекційну програму профілактики дистресу, актуалізувати свій досвід поведінки в стресових ситуаціях.

Завдання 8. Розпочати створення власної скарбнички влучних висловів, поетичних рядків, які б створювали власну емоційну підтримку в складних життєвих ситуаціях.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.4. Тема: «Зовнішня техніка та зовнішня естетична виразність вихователя ЗДО» (2 год.)

Опрацювати рекомендовану літературу:

1. Пухтіна Н. П. *Основи педагогічної техніки: навч. посіб. Ніжин, 2012. 285 с.*

2. Пухтіна Н. П., Тукач І. І. *Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад: Н. П. Пухтіна, І. І. Тукач. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.*

3. Пухтіна Н. П. *Пухтіна Н. П. Педагогічна творчість : навч. посіб. Ніжин, 2021. 169 с.*

4. Загородня Л. П. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посіб. 2-ге вид. Суми: Університетська книга, 2017. 319, [1] с.

Підготуватись до лабораторного заняття 2.4.

Лабораторне заняття до теми 2.4. передбачає проведення:

1. Співбесіда за опорною схемою «Засоби зовнішньої естетичної виразності»
2. Діагностика і тренінг функціональних засобів зовнішньої виразності:
 - а) загальний тренінг:
 - б) спеціальний професійний тренінг.
3. Ділова гра «Іміджмейкерські послуги фахівцям педагогічної галузі».

Методичні рекомендації до проведення заняття

Максимальна кількість балів за заняття – 5. Їх складають бали за активність, відповідь та доповнення в грі. За ґрунтовну відповідь студент отримує 3 бали, за доповнення від 0,5 до 1 бали. Окремий бонусний бал - 2, отримують студенти за нестандартні підходи до виступу. Використання додатково опрацьованої літератури, інноваційних статей – оцінюється в 3 б. Мультимедійна презентація оцінюється в 5 б.

Завдання 1. Співбесіда за опорною схемою «Засоби зовнішньої естетичної виразності»

Завдання 2. Діагностика і тренінг функціональних засобів зовнішньої виразності:

- а) загальний тренінг:
 - вправи на вироблення правильної постави (за І.А. Зязюном);
 - вправи на вибір правильної дистанції у спілкуванні (за Т. Г. Григор'євою «Основи конструктивного спілкування» (С. 78–80));
 - вправи на розвиток невербальних засобів індивідуальної виразності (за І. А. Зязюном «Привітання», «Передай предмет», «Подарунок на День народження», «На вокзалі», «Зіпсований телефон»);
 - вправи на розвиток умінь невербально реагувати на різні ситуації (самостійно за картками);
 - вправи на вираження власного психоемоційного стану невербальними засобами («Дзеркало», «Театр», «Скульптура»);
 - засоби ЗЕВ у професійно орієнтованих ситуаціях (вправа-демонстрація, тренінг в трійках, опираючись на таблицю, яка подається в додатку);
- б) спеціальний професійний тренінг.

Завдання 3. Ділова гра «Іміджмейкерські послуги фахівцям педагогічної галузі». Ініціативна група студентів з числа студентів академічної групи звертається за консультацією до відповідних фахівців: візажиста, модельєра, косметолога, з питань культури зовнішнього вигляду.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати рекомендовану літературу та бути готовим до співбесіди за питаннями лекції.

2. Опрацювати рекомендовану літературу та зібрати банк ігор і вправ для індивідуального тренінгу засобів зовнішньої естетичної виразності. Бути готовим проводити тренінг в аудиторії.

3. Відповідно до ролі в діловій грі «Іміджмейкерський салон» підготувати рекомендації соціальному педагогові та практичному психологові.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.5. Тема: «Культура мови і техніка мовлення як основні професійні інструменти у педагогічній діяльності вихователя» (2 год.)

Опрацювати рекомендовану літературу:

1. Пухтіна Н. П. *Основи педагогічної техніки: навч. посіб.* Ніжин, 2012. 285 с.
2. Пухтіна Н. П., Тукач І. І. *Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад: Н. П. Пухтіна, І. І. Тукач.* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.
3. Пухтіна Н. П. *Педагогічна творчість : навч. посіб.* Ніжин, 2021. 169 с.
4. Загородня Л.П. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посіб. 2-ге вид.* Суми: Університетська книга, 2017. 319, [1] с.

Підготуватись до лабораторного заняття 2.5.

Лабораторне заняття до теми 2.5. передбачає проведення:

1. Співбесіда за опорною схемою «Техніка мовлення»
2. Діагностика і тренінг основних характеристик техніки мовлення:
 - а) польотність голосу;
 - б) фонетичне дихання;
 - в) висота;
 - г) темп;
 - г) тембр;
 - д) дикція та артикуляція

Методичні рекомендації до проведення заняття

Максимальна кількість балів за заняття – 5. Їх складають бали за активність, відповідь та доповнення в грі. За ґрунтовну відповідь студент отримує 3 бали, за доповнення від 0,5 до 1 бали. Окремий бонусний бал - 2, отримують студенти за нестандартні підходи до виступу. Використання додатково опрацьованої літератури, інноваційних статей – оцінюється в 3 б. Мультимедійна презентація оцінюється в 5 б.

Завдання 1. Співбесіда за опорною схемою «Техніка мовлення». Виконується на основі завдання для самостійної роботи.

Завдання 2. Діагностика і тренінг основних характеристик техніки мовлення:

- а) польотність голосу;
- б) фонетичне дихання;
- в) висота;
- г) темп;
- г) тембр;
- д) дикція та артикуляція.

Діагностичні та тренінгові ігри і вправи: «Квітковий магазин», «Свічка», «Переключка», «Дихальна гімнастика Стрельнікової», «Пильщики», «Маляр», «Вольове посилення», «Голосний рахунок», «Похід», «Аквалангіст», «Літак», «Стрибок», артикуляційна гімнастика, скоромовки

Здійснюється під керівництвом викладача з залученням студентів, які відібрали під час самостійної роботи відповідні ігри і вправи для тренінгу компонентів техніки мовлення.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати рекомендовану літературу та бути готовим до співбесіди за питаннями лекції.
2. Опрацювати рекомендовану літературу та зібрати банк ігор і вправ для індивідуального та професійного тренінгу компонентів техніки мовлення. Бути готовим проводити тренінг в аудиторії.

РОЗДІЛ 3. Творчість вихователя у реалізації педагогічного спілкування

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3.1. Тема: «Комунікативна техніка вихователя ЗДО» (2 год.)

Опрацювати рекомендовану літературу:

1. Пихтіна Н. П. *Основи педагогічної техніки: навч. посіб. Ніжин, 2012. 285 с.*
2. Пихтіна Н. П., Тукач І. І. *Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад: Н. П. Пихтіна, І. І. Тукач. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.*
3. Пихтіна Н. П. *Пихтіна Н. П. Педагогічна творчість : навч. посіб. Ніжин, 2021. 169 с.*
4. Загородня Л.П. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посіб. 2-ге вид. Суми: Університетська книга, 2017. 319, [1] с.*

Підготуватись до лабораторного заняття 3.1.

Лабораторне заняття до теми 3.1. передбачає проведення:

1. Співбесіди з питань теми за опорною схемою до лекції «Комунікативна техніка педагога».
2. Рольової гімнастики (за В.Леві) складових комунікативної техніки.
3. Тренінгу комунікативної культури майбутнього педагога:
 - а) соціально-психологічного тренінгу: засобами методів корисної гри, імаготерапії, функціонального тренінгу поведінки, психодрами;
 - б) спеціальний професійний тренінг спілкування.

Методичні рекомендації до проведення заняття

Максимальна кількість балів за заняття – 5. Їх складають бали за активність, відповідь та доповнення в грі. За ґрунтовну відповідь студент отримує 3 бали, за доповнення від 0,5 до 1 бали. Окремий бонусний бал - 2, отримують студенти за нестандартні підходи до виступу. Використання додатково опрацьованої літератури, інноваційних статей – оцінюється в 3 б. Мультимедійна презентація оцінюється в 5 б.

Завдання 1. Співбесіда за опорною схемою «Комунікативна техніка педагога». Виконується на основі завдання для самостійної роботи.

- комунікативна культура людини;
- складові комунікативної культури;
- тренінг комунікативної культури;
- методи соціально-психологічного тренінгу
- методи професіно-педагогічного тренінгу.

Завдання 2. Рольова гімнастика (за В.Леві) складових комунікативної техніки. Рольова бліц-розминка.

Завдання 3. Тренінг комунікативної культури майбутнього педагога:

а) соціально-психологічний тренінг: засобами методів корисної гри, імаготерапії, функціонального тренінгу поведінки, психодрами.

Тренінгові ігри та вправи: самопрезентація, перше враження, комісійний магазин, компліменти, прес-конференція. Тренінг поведінки в екстремальній ситуації

б) спеціальний професійний тренінг спілкування. Тренінг поведінки фахівця в професійно орієнтованих ситуаціях.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати рекомендовану літературу та бути готовим до співбесіди за питаннями лекції.

2. Опрацювати рекомендовану літературу та зібрати банк ігор і вправ для соціально-психологічного та спеціального професійного тренінгу спілкування педагога, тренінгу поведінки вихователя в професійно орієнтованих ситуаціях. Бути готовим проводити тренінг в аудиторії.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3.3. Тема: «Творчість у застосуванні вихователем переконування й навіювання у професійній діяльності» (2 год.)

Опрацювати рекомендовану літературу:

1. Пихтіна Н. П. *Основи педагогічної техніки: навч. посіб. Ніжин, 2012. 285 с.*
2. Пихтіна Н. П., Тукач І. І. *Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад: Н. П. Пихтіна, І. І. Тукач. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.*
3. Пихтіна Н. П. *Педагогічна творчість : навч. посіб. Ніжин, 2021. 169 с.*
4. Загородня Л.П. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посіб. 2-ге вид. Суми: Університетська книга, 2017. 319, [1] с.*

Підготуватись до лабораторного заняття 3.3.

Лабораторне заняття до теми 3.3. передбачає проведення:

1. *Термінологічного діалогу.*
2. *Співбесіда* щодо правил переконування та стратегії переконання з урахуванням типології співрозмовників.
3. *Тренінг* умінь переконування співрозмовника у повсякденному житті та професійно-орієнтованих ситуаціях.

Методичні рекомендації до проведення заняття

Максимальна кількість балів за заняття – 5. Їх складають бали за активність, відповідь та доповнення. За ґрунтовну відповідь студент отримує 3 бали, за доповнення від 0,5 до 1 бали. Окремий бонусний бал - 2, отримують

студенти за нестандартні підходи до виступу. Використання додатково опрацьованої літератури, інноваційних статей – оцінюється в 3 б. Мультимедійна презентація оцінюється в 5 б.

Завдання 1. Термінологічний діалог. Здійснюється шляхом групового обговорення на основі виконання домашнього завдання. Студенти об'єднуються у дві групи, по черзі задаючи одна одній завдання дати визначення якогось поняття, що складає змістову основу теми. Представник однієї підгрупи пропонує розтлумачити термін або відповісти на запитання у розрізі зазначеної теми. Наприклад: «переконуючі впливи – це ...», «Правила переконання диференціюють на такі групи...».

Завдання 2. Обговорення теоретичних питань з теми можна провести у формі бліц-опитування та відвести для цього до 15 хвилин.

Завдання 3. Тренінг умінь переконання співрозмовника у повсякденному житті та професійно-орієнтованих ситуаціях здійснюється в два етапи:

1. Вироблення умінь застосовувати правила переконання та добирати тактику переконання відповідно до типу співрозмовника у повсякденному житті. Тренінг здійснюється на основі ділової гри «Переконання» шляхом техніки паралель та на основі складеної студентами таблиці щодо правил переконання. шляхом самостійного опрацювання тез до теми. Життєві ситуації можна запропонувати з посібника В.Шейнова «Мистецтво переконування».

Завдання 4. Тренінг умінь і навичок переконання партнера по спілкуванню (дошкільників, їх батьків, колег, представників адміністрації тощо) у професійно орієнтованих ситуаціях. Тренінг шляхом технік «паралель» та «ротація». Малі групи формуються у кількості трьох осіб: того, хто переконує, кого переконують, експерта.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Опрацювати рекомендовану літературу та підготуватися до термінологічного діалогу та обговорення теоретичних питань.

Завдання 2. На основі опрацювання тез до теми «Творчість у застосуванні вихователем переконання й навіювання у професійній діяльності», скласти таблицю щодо правил переконання.

Завдання 3. Підготуватись до тренінгу умінь здійснювати переконання у професійно орієнтованих ситуаціях, які зібрали в процесі опитування вихователів ЗДО.

Завдання 4. Здійснити міні-дослідження особливостей переконання дошкільників у професійно орієнтованих ситуаціях. З цією метою провести опитування вихователя ЗДО. Орієнтовні питання для опитування:

– У яких ситуаціях фахівець використовує засоби переконання і навіювання?

– Які складності і проблеми у використанні цього засобу Ви спостерігали?

– Привести професійну ситуацію, у якій необхідно було б застосувати засоби дошкільників. Завдання виконує окрема група студентів (3 – 5 осіб) за бажанням. Його виконання оцінюється за рахунок бонусу – 6 балів.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3.4. Тема: «Майстерність публічного виступу. Особливості читання психолого-педагогічної лекції» (2 год.)

Опрацювати рекомендовану літературу:

1. Пихтіна Н. П. *Основи педагогічної техніки: навч. посіб. Ніжин, 2012. 285с.*
2. Пихтіна Н. П., Тукач І. І. *Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад: Н. П. Пихтіна, І. І. Тукач. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.*
3. Пихтіна Н. П. *Педагогічна творчість : навч. посіб. Ніжин, 2021. 169 с.*
4. Загородня Л.П. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посіб. 2-ге вид. Суми: Університетська книга, 2017. 319, [1] с.*

Підготуватись до лабораторного заняття 3.4.

Лабораторне заняття до теми 3.4. проводиться на основі виконання завдань для самостійної роботи та передбачає проведення міні публічних виступів студентів та їх аналізу.

Аналізу міні-виступів членів групи за критеріями: саморегуляція лектора; зміст і техніка вступної, основної і заключної частини виступу.

Підготуватися до міні-виступу на 5–7 хв. Тема лекції довільна. Виступи аналізуються студентами-слухачами за відповідними протоколами «Зовнішній вигляд оратора», «Техніка мови лектора».

Методичні рекомендації до проведення заняття

Максимальна кількість балів за заняття – 5. Їх складають бали за активність, відповідь та доповнення. За ґрунтовну відповідь студент отримує 3 бали, за доповнення від 0,5 до 1 бали. Окремий бонусний бал - 2, отримують студенти за нестандартні підходи до виступу.

Завдання 1. Представити власний міні-виступ на 5–7 хв. Тема лекції довільна

Завдання 2. Аналіз міні-виступів членів групи за критеріями: саморегуляція лектора; зміст і техніка вступної, основної і заключної частини виступу.

Виступи аналізуються студентами-слухачами за відповідними протоколами «Зовнішній вигляд оратора», «Техніка мови лектора».

Завдання 3. Представлення власного досвіду публічних виступів та найбільш поширених чинників хвилювання (на основі опрацювання рекомендованих джерел та аналізу власного досвіду публічних виступів).

Завдання для самостійної роботи:

1) На основі опрацювання рекомендованих джерел та аналізу власного досвіду публічних виступів, виділити найбільш поширені чинники хвилювання. До якої групи можна їх віднести:

- а) чинники, що пов'язані з особистісними рисами (наприклад, сором'язливість, розгубленість перед незнайомими або знайомими людьми);
- б) чинники, що пов'язані з аудиторією;
- в) чинники, що пов'язані з темою виступу.

2. Зробити нотатки у вигляді таблиці:

Чинники власного страху та хвилювань перед публічним виступом	Поради, рекомендації, вправи
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

3. Проаналізувати міні-публічні виступи членів групи за критеріями. Оцінку компонентів внутрішньої і зовнішньої техніки занести в протоколи, які представлені далі.

Техніка мови лектора

Пункти	Оцінка	Зауваження
<u>Голос, дихання:</u>		
Достатня звучність?		
Надмірна звучність?		
Поверхнєве (грудне) дихання?		
Рідке дихання?		
Задишка?		
Належна виразність?		
Гучне дихання?		
<u>Темп:</u>		
Занадто швидкий?		
Занадто повільний?		
Достатня тривалість звучання?		
Достатньо пауз?		
Уривчаста, уповільнена мова?		
Відповідний темп?		
<u>Висота:</u>		
Надто велика?		
Надто мала?		
Монотонність?		
Підкреслені головні слова?		
Мелодійний малюнок, що повторюється?		
Різноманіття виразності?		
<u>Тембр:</u>		
Приємний?		
Хрипливість?		
Пронизливість?		
Гортанне забарвлення звуку?		
Гучнявість?		
Придушений звук?		
Малорухлива щелепа?		

Різноманіття виразності?		
Неправильна вимова?		
Нечітка артикуляція?		
Утруднена артикуляція?		

Зовнішній вигляд оратора

Пункти	Оцінка	Зауваження
<u>Зовнішність і манери</u>		
Правильно підібране місце (відносно кафедри і аудиторії)?		
Невимушене тримається?		
Чи впевнено?		
Дружній тон?		
Говорить з натхненням?		
Приємний вираз обличчя?		
Чи похмурий?		
Застиглий вираз обличчя?		
Промова звернена до всіх?		
Дивиться на слухачів?		
Чи є безпосереднє спілкування?		
<u>Поза</u>		
Пряма, енергійна?		
Затисла?		
Незручна?		
Чи правильно поставлені ноги?		
Відкидається назад?		
Сутулиться?		
Неправильне положення рук?		
Неправильне положення голови?		
Достатньо рухливості?		
Непотрібні рухи?		
<u>Жести</u>		
Чи доцільні рухи рук?		
Чи доцільні рухи кисті?		
Занадто багато жестів?		
Мало жестів?		
Природні жести?		
Осміслені жести?		
Різноманітні жести?		
Доцільні жести?		
Різне		

***Орієнтовні питання до модульних контрольних робіт з дисципліни
«Педагогічна техніка та педагогічна творчість вихователя»***

Орієнтовні питання до модульної контрольної роботи №3

1. Майстерність рефлексивного та не рефлексивного слухання;
2. Сутність та особливості тривалого професійного спілкування;
3. Архітектоніка публічного виступу;
4. Характеристика правил переконування.

Орієнтовні питання до модульних контрольних робіт

Орієнтовні питання до модульної контрольної роботи №2

1. Педагогічна техніка. Характеристика компонентів зовнішньої техніки;
2. Педагогічна техніка. Характеристика компонентів внутрішньої техніки.
3. Характеристика компонентів техніки мовлення.

Орієнтовні питання до модульної контрольної роботи №3

1. Майстерність рефлексивного та не рефлексивного слухання;
2. Сутність та особливості спілкування вперше і тривалого професійного спілкування;
3. Архітектоніка публічного виступу.

Модульна контрольна робота 1 (5 б.)

Варіант 1.

1. Сутність і складові педагогічної майстерності;
2. Сутність та різновиди передового педагогічного досвіду;
3. Педагогічні здібності. Характеристика окремих груп (4 на вибір).
4. Сутність та етапи професійного самовдосконалення.

Варіант 2.

1. Сутність і структура педагогічної техніки;
2. Особливості вивчення і впровадження передового педагогічного досвіду;
3. Педагогічні здібності. Характеристика окремих груп (4 на вибір).
4. Сутність та шляхи професійного самовдосконалення.

Модульна контрольна робота 2 (5 б.)

Варіант 1.

1. Педагогічна техніка. Характеристика компонентів зовнішньої техніки;
2. Характеристика етапів методики аутогенного тренування;
3. Характеристика способів виходу зі стресу.

Варіант 2

4. Характеристика способів попередження стресу;
5. Педагогічна техніка. Характеристика компонентів внутрішньої техніки.
6. Характеристика компонентів техніки мовлення.

Модульна контрольна робота 3 (5 б.)

Варіант 1.

1. Техніка педагогічного спілкування. Сутність та особливості спілкування вперше;
2. Майстерність рефлексивного та не рефлексивного слухання;
3. Характеристика переконуючих впливів міжособистісної взаємодії.

Варіант 2

1. Сутність та особливості тривалого професійного спілкування;
2. Архітектоніка публічного виступу;
3. Характеристика правил переконання.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Складові педагогічної майстерності вихователя ЗДО, їх місце в структурі майстерності.
2. Структурні компоненти педагогічної діяльності вихователя. Їх вплив на визначення специфіки професійної діяльності вихователя ЗДО.
3. Співвіднесення понять «педагогічна діяльність» і «педагогічна майстерність».
4. Функції, що має виконувати сучасний вихователь.
5. Характеристика професійного портрету сучасного вихователя ЗДО.
6. Аналіз поняття професіограма вихователя.
7. Вміння самовдосконалення в арсеналі педагогічної техніки вихователя.
8. Відмінність між креативністю і творчістю в діяльності вихователя.
9. Переконавання як елемент соціально-педагогічного впливу.
10. Технологія переконуючого впливу: характеристика основних правил переконання.
11. Технологія переконуючого впливу: особливості застосування переконуючих впливів (операцій) на співрозмовника у процесі переконання.
12. Технологія переконуючого впливу: використання свідомості, підсвідомості, моторики співрозмовника у процесі його переконання.
13. Технологія переконуючого впливу: вибір тактики переконання залежно від типу співрозмовника.
14. Умови ефективності переконуючого впливу.
15. Суть, рівні і структура педагогічної майстерності вихователя ДНЗ.
16. Способи попередження стресу на основі врахування об'єктивних стресогенних чинників.
17. Способи попередження стресу на основі врахування суб'єктивних стресогенних чинників.
18. Активні правила переконання.
19. Місце професійних здібностей у структурі педагогічної майстерності. Основні групи професійних здібностей.
20. Способи виходу зі стресу. Перша допомога у гострій стресовій ситуації. Психічна розрядка.
21. Способи виходу зі стресу. Управління психічними станами через зовнішній прояв емоцій, темп дихання, рухів, мовлення.
22. Характеристика переконуючих впливів на особистість.
23. Особливості професійно-педагогічного спілкування вперше.
24. Особливості тривалого професійно-педагогічного спілкування.
25. Фонові стани та прийоми переконання, які їм відповідають.
26. Мовленнєвий апарат і техніка мови фахівця.
27. Соціальні засоби виразності.
28. Функціональні засоби зовнішньої естетичної виразності.
29. Майстерність рефлексивного слухання.
30. Моделі професійного спілкування.

31. Майстерність нерефлексивного слухання.
32. Фізіологічні засоби виразності.
33. Звучність, тембр як компонент техніки мови.
34. Темп, висота, дикція як компонент техніки мови.
35. Комунікативна культура вихователя. Тренінг комунікативної культури.
36. Вплив художньо-професійної спрямованості особистості вихователя на власну комунікативність.
37. Особливості спілкування вихователя з батьками (на етапах перцепції, комунікації, інтеракції).
38. Особливості спілкування вихователя з дітьми дошкільного віку (на етапах перцепції, комунікації, інтеракції).
39. Майстерність організації ігрових форм роботи з дітьми дошкільного віку.
40. Педагогічна техніка. Характеристика компонентів внутрішньої техніки.
41. Педагогічна техніка. Характеристика компонентів зовнішньої техніки.
42. Професійно-педагогічні здібності. Характеристика комунікативних і сугестивних здібностей.
43. Професійно-педагогічні здібності. Характеристика організаторських і дидактичних здібностей.
44. Професійно-педагогічні здібності. Характеристика експресивних і академічних здібностей.
45. Професійно-педагогічні здібності. Характеристика авторитарних і мажорних здібностей.
46. Професійно-педагогічні здібності. Характеристика науково-професійних і особистісних здібностей.
47. Професійно-педагогічні здібності. Характеристика психомоторних і рефлексивних здібностей.
48. Педагогічне спілкування. Характеристика стилів спілкування.
49. Педагогічне спілкування. Характеристика моделей спілкування.
50. Педагогічне спілкування. Характеристика рівнів спілкування.
51. Педагогічне спілкування. Характеристика засобів і форм спілкування.
52. Методика формування позитивного мислення вихователя.
53. Методика аутогенного тренування.

Рекомендовані джерела інформації

Основні

- Пихтіна Н. П. *Основи педагогічної техніки: навч. посіб.* Ніжин, 2012. 285 с.
- Пихтіна Н. П. *Педагогічна творчість: навч. посіб.. 3 вид., доп. і перер.* Ніжин, 2016. 215 с.
- Пихтіна Н. П., Тукач І. І. *Основи педагогічної техніки: хрестоматія до курсу / уклад: Н. П. Пихтіна, І. І. Тукач.* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 627 с.
- Пихтіна Н. П. Пихтіна Н. П. *Педагогічна творчість : навч. посіб.* Ніжин, 2021. 169 с.
- Загородня Л.П. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посіб. 2-ге вид.* Суми: Університетська книга, 2017. 319, [1] с.

Додаткові

- *Педагогічна творчість і майстерність: хрестоматія / Інститут змісту і методів навчання / Н.В. Гузій (укл.). – К., 2000. – 167с.*
- Загородня Л. П., Титаренко С. А. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного навчального закладу: навч. посіб.* Суми, 2016. 319 с.
- *Майстерність педагогічного спілкування у професійно орієнтованих ситуаціях / уклад.: Антрущенко Т. В., Осавалюк О. А., Шевчук М.* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2007. 127 с.
- *Педагогічна майстерність: підруч. / І.А.Зязюн та ін. ; За ред. І. А. Зязюна.* 3-тє вид., доповн. і переробл. Київ : СПД Богданова А. М., 2008. 376 с.
- *Педагогічна майстерність: хрестоматія: навч. посіб. / упоряд.: І.А.Зязюн та ін.; За ред. І. А. Зязюна.* К.: СПД Богдагова А.М., 2008. 462 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок виконання завдань до практичного заняття з теми 1.1.:

Тема «Професійний портрет сучасного вихователя ЗДО».

Практичне завдання 2. Підготувати текст самопрезентації себе та своєї професії (міні-твори, римовані рядки для різної аудиторії: колеги, батьки, дошкільники). Бути готовим до самопрезентації.

Зразки самопрезентацій

Вірші

1.

Нещодавно подругу зустріти довелось,
Ми з нею разом все обговорили:
І макіяж, і одяг, топ-моделей,
Новини в місті, в музиці, в житті.
Та ще ми з нею говорили,
Що ж є найважливішим у житті!
І про навчання не забули
Куди ж без нього у наш час!
Вона мені про лікарську долю,
А я їй про педагогічну волю!
Що підхід повинен бути індивідуальним,
І щоб здавалося все реальним,
Нам пропонують в дитсадки
Зі стажуваннями піти.
Всього навчитись, зрозуміти,
Практично перевірити.
А всі засвоєні знання
Повинні користь принести!
Тому до мети часу ще вдосталь
Впертим кроком до неї йти!
Добре все учити, розуміти.
Питань багато мати,
На них відповідати!

2.

Навчіть дітей всміхатися до сонця,
Босоніж не боятися роси
І милуватись краплею в долоньці,
Не помічати гіркоти в сльозі.
Запам'ятайте, що дитина – диво!
Це пташеня, в якого свій політ,
Це віра у майбутнє і надія,

Це неповторний і прекрасний світ.
І паростку малому в сьогодні
Шляхів ще стільки випаде пройти,
Ще гнутимуть його вітри буденні,
Та треба віру в себе зберегти.
А дитсадок – це перший крок в життя,
Усмішок джерело, колиска мрій,
Дороговказ у світле майбуття,
В якому кожен шлях знаходить свій.

О, Вихователі! В Вас місія свята!
Ви Прометеї знань і доброти.
Відповідальна справа, й не проста –
Бо Вам у світ дитячих душ іти.
Добро своїх сердець даруйте їм.
Любіть дітей! Дитинство бережіть!
Благословіть в життя теплом своїм,
Розправить крила їм допоможіть.

Наснагу Ви черпайте з НДУ –
Грааля знань і джерела святого.
Гуманні будьте й мудрі на шляху,
Бо Вихователь – це звання від Бога.

Практичне завдання 3. Підготуватися до естафети сповіді «Чому я обрала професію вихователя ЗДО?»

Зразок сповіді:

**Професія вихователя дитячого садка – професія
для справжніх романтиків**

Коли людина підходить до того віку, коли настає пора визначення життєвих пріоритетів, меж і цілей, настає дуже важливий життєвий період, коли від зробленого вибору залежить все подальше життя. Зазвичай до вибору професій люди підходять дуже серйозно, з усією своєю юнацькою відповідальністю. Існують тисячі професій, вони різні і, відповідно, по-різному оплачуються. Зараз дуже популярно серед молоді переступати через свої інтереси та здібності і отримувати ту освіту, яка їм доступна або яка гарантує їм подальше працевлаштування. Але залишилися ще й ті «романтики», які незважаючи усі поради і заборони, вміють зберегти своє справжнє покликання і призначення. Вони йдуть до своєї мети крізь численні перепони і, врешті-решт, домагаються свого. Це щасливі люди. Вони цінують щастя інших більше від свого матеріального благополуччя!

Безсумнівно, професія вихователя дитячого садочка – професія для романтиків! Вона не дуже користується популярністю серед сучасної молоді. Адже праця вихователя величезна, а зарплата невелика. Але давайте все ж поговоримо про нас – людей, які вирішили присвятити своє життя вихованню дітей.

Є такі щасливі професії, які викликають у оточення людей якийсь захват. Медсестра уособлює милосердя, перша вчителька – найсвітліший спогад, а вихователька дитячого садка – доброта, увагу й другу маму.

Коли людина починає опановувати дошкільну премудрість, то дивується, як багато потрібно для роботи з дітьми. Справді, хто не зуміє доглянути за дитиною, нагодувати, погуляти, казку почитати, по голівці погладити. Виявляється, цього замало. Крім знань і умінь, потрібно зуміти закохувати в себе дітей. А вже потім, коли зав'яжеться «роман», починається справжня робота.

Діти закохуються легко, але утримати їх любов надзвичайно важко: їм необхідна взаємність. Нерозділене почуття в дошкільні роки випаровується миттєво, без сліду. Любов до дітей ніяким обманом не підміниш – різницю вони вловлюють відразу ж. І найголовніше – вихователька повинна бути гідна любові, не викликати у дітей розчарування, інакше – все даремно. Як важко бути у формі постійно, під поглядами діточок, що все помічають. Вони дуже спостережливі, ці дошкільнята!

І все ж це дивна професія! Робота з дітьми дає можливість людині проявити все найкраще, що в ній закладено: і душевні якості, і здібності.

З душевними якостями зрозуміло, а от здібності... Дуже часто такі здібності є, але не завжди в тих масштабах, щоб вийти з ними на «велику сцену»: співаєш, але голос не звучний, пишеш вірші, але не такі, щоб їх можна було друкувати... А в дитячому садку всі ці скромні таланти вихователь може реалізувати, адже діти – найгуманніші судді. Вони захоплюються всім, чого ще не вміють робити самі. Усі таланти реалізуються, всі знаходять застосування і приносять радість не лише вихователеві, але і всім, хто оточує, а в першу чергу дітям. Діти оцінять вірші і розповіді, малюнки і пісні, а головне – саму вашу фантазію, адже вони найбільші великі в світі фантазери!

Вихователь – дивовижна професія. Ще один її плюс у тому, що вона дає можливість заглянути в країну дитинства, у світ дитини. І хоч всі ми родом з дитинства, ми дуже швидко забуваємо цей чарівний світ, не розуміючи навіть власних дітей. Дитячий світ набагато цікавіший, безмежніший і багатший, ніж світ дорослих. Завдання вихователя – не зруйнувати цю дитячу ілюзію і влитися у неї. Вихователь повинен розмовляти з дітьми однією мовою, розуміти їх.

І нарешті, хіба багатьом доступно бути коханою, шанованою, зразком для наслідування, ідеалом? Виховательці дитячого садка це цілком доступно, все залежить тільки від неї!

**Зразки виконання завдань до практичного заняття з теми 2.4:
Тема. Майстерність саморегуляції педагога. Способи виходу зі стресу**

Практичне завдання 1. Ознайомитися з уміщеними в додатку «Діагностико-корекційними програмами підвищення самооцінки, профілактики і подолання дистресу» та скласти власну корекційну програму профілактики дистресу, актуалізуючи свій досвід поведінки в стресових ситуаціях.

Зразки «Діагностико-корекційних програм підвищення самооцінки, профілактики і подолання дистресу»

**ІНДИВІДУАЛЬНА КОРЕКЦІЙНА ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ
ВПЕВННОСТІ У СОБІ**

Як часто, не досягаючи того, чого б ми хотіли, ми виявляємо, що нам просто трохи не вистачило впевненості, ми розгубилися, нас охопило дивне заціпеніння. Це все – синдроми заниженої самооцінки. У своєму максимумі – це комплекс «маленької людини». Кожен з нас говорив або хоча б думав приблизно так: «Я людина маленька, від мене нічого не залежить». Думаючи, а отже, і діючи з таким настроєм, людина просто стає іграшкою зовнішніх обставин.

Пропоную поради щодо підвищення впевненості у собі:

1. Частіше виступати перед аудиторією.
2. Задуматися про своє призначення і покликання, про те, чим цікаво було б займатися, тобто самореалізувати себе – це одна з умов впевненості в собі.
3. Повірити в себе. Просто так, без будь-яких умов. Просто повірити, що я можу все. Адже будь-яку складну проблему можна розбити на послідовність нескладних дій і просто виконати ці дії. Головне – знати, куди йти, і йти, незважаючи ні на що!
4. Планувати свої справи. Не починати дня без чіткого планування своїх дій. План на наступний день краще писати ввечері і корегувати вранці.
5. Якщо я вирішила зробити щось, починати якомога швидше, не думаючи про труднощі. Чим довше буду збиратися, тим складніше здається справа, тим важче починати.
6. Будь-яку, найбільш нецікаву справу не робити механічно. Спочатку постаратися зробити її цікавою. Справу буде виконано швидше і краще.
7. Посміхатися щиро.
8. Завести звичку регулярно робити що-небудь нове, чого я ніколи не робила.
9. Перестати постійно виражати незадоволеність.
10. Припинити виправдовуватися перед оточенням. Просто за потреби впевненим голосом пояснити свій вчинок.
11. Ніколи ні в чому не звинувачувати себе.
12. Хвалити себе за будь-яку закінчену справу, навіть незначну.

13. Завести собі «Щоденний журнал досягнень». Записувати туди все, що вважається своїм досягненням. Коли відчувається невпевненість у собі, просто почитати цей журнал. Це допомагає завжди.

14. Згадати ті моменти свого життя, коли відчували себе справжнім переможцем. Відновити у пам'яті всі деталі обстановки, звуки, зловити на собі захоплені погляди, поринути в той момент і прожити його знову. Відчутти смак перемоги і відчуття переповнення гордості, зафіксувати цей образ у свідомості, перенести його на поточну ситуацію і сказати собі: «Вийшло тоді – вийде і тепер!»

15. Наше тіло – сильний емоційний провідник. Коли ми боїмося або хвилюємося, це видно неозброєним оком: усе наше тіло стискається, голова втягується в плечі, плечі опускаються, спина сутулиться. Така техніка називається «завести жест». Даний прийом дозволяє за секунди змінити внутрішній стан. Стати рівно, зробити глибокий вдих, розправити плечі, підняти голову, дивитися прямо перед собою, сказати що-небудь твердим і рівним голосом. Зафіксувати цей образ у своїй уяві, відчутти, як наповнюєтеся енергією і потужністю. Зафіксувати це відчуття і насолодитися ним.

16. Головне – діяти! Діяти рішуче, не озираючись назад. Коли мости спалені, відступати нікуди. Доведеться йти вперед! Навіть якщо дуже страшно...

Якщо я буду весь час себе вдосконалювати, використовуючи окреслені вище прийоми, я зможу подолати свою невпевненість.

ІНДИВІДУАЛЬНО-КОРЕКЦІЙНА ПРОГРАМА ПОПЕРЕДЖЕННЯ ДИСТРЕСУ «МАПА РУХУ ДО ГАРНОГО НАСТРОЮ»

*Так боляче іноді в житті програвати
Ще важче не впасти, а вміти стояти
Навіть коли ти одна – і біля тебе нікого немає
Все одно життя іде, і тебе не чекає
Воно не чекає, коли
Забудеш весь біль, зрозумієш
Мету або ціль
Воно біжить цікаво
Нестримно, драйвово
Але іноді потрібні зусилля для того,
щоб вміти прощати,
Для того, щоб знати Хто Ти?
Для того щоб гідно сказати –
Я ОСОБИСТІСТЬ – і не збираюся здаватись!*

Понеділок

Застосовуємо тверезий погляд! Сядь та заспокойся. Викинь всі непотрібні думки з голови. Нехай тобі ніхто не заважає. Склади розпорядок дня на тиждень. Уяви позитивний результат від кожної зустрічі, справи, що ти запланувала. Якщо все це дало певний результат, сміливо рушай до наступного пункту.

Вівторок

*Проблема цього світу в тому,
що дурні і фанатики занадто
впевнені в собі,
а розумні люди сповнені
сумнівів.*

(Бертран Рассел)

Вирощуємо впевненість. Візьми аркуш паперу, поділи його на дві колонки: в одній напиши «+», а в іншій «-». Згадай людину, яка вважає себе найкращою, і напиши всі її плюси та мінуси, а на іншому аркуші – всі свої плюси та мінуси. І ти побачиш, що нічим не відрізняєшся навіть від «найкращих» людей. Знайди фразу, вірш або цитату, яка буде надихати тебе на нові справи, надаватиме впевненість. Придумай собі талісман «на вдачу».

Середа

*Якби сьогоднішній день був
останнім у моєму житті,
чи захотів би я робити те, що
збираюся зробити сьогодні?*

(Стів Джобс)

Сьогоднішній день! Запам'ятай, що ти живеш сьогодні! Вчора вже не повернеш, тож забудь усі неприємності, наче їх і не було. Починай день неначе нове життя, дивись на все з зацікавленістю. Не відкладай на завтра те, що можеш зробити сьогодні, поринь у денні справи.

Четвер

*Жити – це не означає дихати,
це значить діяти. Не та
людина найбільше жила, яка
може нарахувати більше
років, а та, що найбільше
відчувала життя.*

(Ж.-Ж.Руссо)

Не бійся жити! Не будь песимістом та скиглієм. Радій життю! Переглянь справи, які ти боялась зробити та все ж таки виконай їх, і ти відчуєш неймовірну силу та полегшення! Відчуй життя на смак!

П'ятниця

*Не варто ненавидіти ворогів.
Емоції заважають думати.*

(Маріо Пьюзо)

Передивись погляди на інших! Придивись до людей, яких ти вважала ворогами, спробуй зрозуміти їх, можливо вони вже не такі й погані? Знайди плюси у недругів, достоїнства. Подивись на проблему з іншого боку, що, можливо, для когось ти також є ворогом, прослідкуй це в собі.

Субота

*Суть бою – не у власне сутичці
а в тому, чи досягнута мета.
(Пауло Коельйо)*

Неприємність цю ми переживемо! Не звертай увагу на дрібні перешкоди на шляху до своєї мети, всім великим людям заважали. І ніколи, чуєш, ніколи не здавайся, уяви себе величезною скелею, об яку, як хвилі, розбиваються всі перепони!

Неділя

*Усмішка є світлом, яке
проходить крізь вікно
твого обличчя і каже
людям, що твоє серце вдома.
(Бруно Ферраро)*

Дійшли! Пункт призначення! Будь впевненою, що ти позбулась своїх негативних вад. Сядь перед дзеркалом і посміхнись собі, а потім вийди на вулицю і посміхнись усьому, що побачиш, і у відповідь отримаєш також посмішку від людей, природи, речей. І насамкінець, якщо все вийшло і ти пройшла всі кроки мапи, то ти **ВЕЛИКА МОЛОДЕЦЬ**, ти не дарма витратила свій час, адже ти його витратила на себе!

Практичне завдання 2. Розпочати створення власної скарбнички влучних висловів, поетичних рядків, які б створювали емоційну підтримку в складних життєвих ситуаціях.

Підбірка влучних висловів, поетичних рядків:

- ❖ Іноді відвага виростає із страху (Дж.Байрон).
- ❖ Сильні життєві потрясіння зцілюють від дрібних страхів (О.Бальзак).
- ❖ Великих людей оцінюють за їх головними діяннями, а не за їх помилками (Ф.Вольтер).
- ❖ Хто вміє володіти собою, той може керувати людьми (Ф.Вольтер).
- ❖ Бездіяльне життя – передчасна смерть (В.Гетте).
- ❖ Чесність та безчесність людини пізнаються не тільки з її дій, а й з її бажань (Демокрит).
- ❖ Люди перестають думати, коли перестають читати (Д.Дідро).
- ❖ Ідеальна людина все шукає в собі обмежена – в інших (Конфуцій).
- ❖ Розкажи мені про своє минуле, а я розкажу тобі про твоє майбутнє.
- ❖ Якщо тобі плюнули в спину – це значить, що ти попереду.
- ❖ Думайте так, ніби кожна ваша думка великими вогненними літерами написана в небі і кожен може її прочитати (Дж.Кехо).
- ❖ І все на світі треба пережити, і кожен фініш – це, по суті, старт! (Л.Костенко).
- ❖ Якщо людині нічого втрачати, вона втрачає себе.
- ❖ Чому б життя нас не навчало, а серце вірить в чудеса (А.Тютчев).
- ❖ Мовчання – це велике вміння вести бесіду (В.Хазліт).

- ❖ Ті, хто розмовляє, рідко виявляють якості, якими володіють, скоріше видають ті, котрих бракує (М.Лессінг).
- ❖ Талантом співрозмовника відрізняється не той, хто охоче говорить сам, а той, з ким охоче говорять інші (Ж.Лабрюйєр).
- ❖ Якщо вже судилося кланятися, то кланяйся голові, а не ногам (Шолом-Алейхем).
- ❖ Піднімаючись угору, ввічливо вітайтеся з кожним зустрічним. Може, вам доведеться спускатись тим самим шляхом (Мілан Ружічка).
- ❖ У кого немає голови, тому не потрібна шапка (Дж.Келлі).
- ❖ Ми нічого не роздаємо з такою щедрістю, як поради (Ф.Ларошфуко).
- ❖ Той, хто просить, повинен володіти необмеженою довірою до себе та інших (Р.Вальзер).
- ❖ Погроза живе в кожному наказі (Е.Канетті).
- ❖ Ніколи не надавай переваги дурості власного винаходу у порівнянні зі слушною порадою (Сократ).
- ❖ Якщо з тобою погодилися, це не означає наявність розумного соратника (Ф.Кришка).
- ❖ Краще солом'яна згода, чим золота звада (Українське прислів'я).

Зразок виконання завдання до практичного заняття з теми 2.5.:

Тема: «КУЛЬТУРА МОВИ І ТЕХНІКА МОВЛЕННЯ ЯК ОСНОВНІ ПРОФЕСІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ»

Завдання 2. Опрацювати рекомендовану літературу та зібрати банк ігор і вправ для індивідуального та професійного тренінгу компонентів техніки мовлення. Бути готовим проводити тренінг в аудиторії.

Банк ігор і вправ для індивідуального та професійного тренінгу компонентів техніки мовлення.

Розвиток сили голосу

Вправа 1. Прочитайте тексти, змінюючи залежно від змісту силу голосу:

Була тиша, тиша, тиша.
Раптом гуркотом грому змінилася вона!
І ось вже дощик тихенько – ти чуєш? –
Закрапав, закрапав, закрапав по даху.
Напевно, зараз барабанити він стане.
Вже барабанить! Вже барабанить!
Скажи голосніше слово «грім» –
Гуркоче слово, немов грім!
Я сиджу і слухаю, не дихаючи,
Шерех шарудить очерету.
Очеретинки шепочуться:
– Ши, ши, ши!
– Що ви тихо шепочете, очерети?
Хіба так шушукатися добре?
А у відповідь шелестіння:
– Шо, шо, шо!
– З вами я шушукатися не хочу!
Я заспіваю над річкою і станцюю,
Навіть дозволу не запитаю!
Я станцюю у самого очерету!
Очеретинки шепочуться:
Ша, ша, ша ...
Немов просять пошепки:
– Не танцюй! ..
До чого полохливі очерети!
Грім гримить – бух! Трах!
Немов гори руйнує.
Тиша в переляку – ах! –

Затикає вуха.

Лийся, лийся, дощик, дощик! Я хочу рости, рости!

Я не цукор! Я не коржик! Не боюся я вогкості!

Іду вперед (тірлім-бом-бом) –

І сніг іде (тірлім-бом-бом),

Хоч нам зовсім, зовсім не по дорозі!

Але тільки ось (тірлім-бом-бом)

Скажіть, від (тірлім-бом-бом),

Скажіть, від чого так мерзнуть ноги?

Вправа 2. «Помукайте» із закритим ротом, як це роблять люди в задумі. Почніть з найнижчої ноти й поступово підвищуйте тон. Знайдіть найбільш приемний за висотою тон, потренуйтеся його відтворювати.

Вправа 3. Пограйте в телефон. Уявіть собі, як дадуть відповідь по телефону у дуже важливий і могутній установі, в яку і зателефонувати якось страшно. Там ніхто не підвищує голос. Просто нема чого. А тепер уявіть, як вам відповідь не цілком тверезий зранку сантехнік. Що скажуть в телефон на овочевій базі. У дорогій туристичній фірмі. На молодіжній радіостанції. У бюро ритуальних послуг. У приймальному відділенні психіатричної лікарні. Уявили? А тепер проаналізуйте, як на цьому тлі звучить ваше привітання і на що воно схоже. Подумайте, яке враження ви хочете створити про свою установу, відповідаючи на дзвінок по телефону. Можливо, ви хочете створити враження серйозної організації, а можливо, вам потрібен більш домашній варіант. Продумайте це. І кожен співробітник вашої організації повинен знати не тільки початкову фразу розмови, але і те, яким голосом її вимовляти.

Пам'ятайте, що чим нижчий тембр голосу, тим більш компетентною здається співрозмовник. Але при цьому не говорите монотонно – тональність голосу повинна змінюватися відповідно до того, про що ви говорите, тому правильно розставляйте акценти. Не торохкотіть, але і не будьте нудним. Ідеальний темп мови – 125–150 слів на хвилину. Крім висоти звуку, величезне значення має те, з якою інтонацією ви говорите по телефону. Для того щоб повправлятися в цьому, розкажіть комусь протягом двох-трьох хвилин про неприємну подію або про неприємний звук (наприклад, про скрип заліза по склу). При цьому співрозмовник не повинен вас бачити (він може сидіти до вас спиною). Після цього розкажіть про щось приємне, про якийсь приємний для вас звук. І ви самі помітите, наскільки по-різному звучить ваш голос. Нехай співрозмовник розповість вам, які емоції викликав у ньому ваш голос в першому і в другому випадку.

Сенс цієї вправи полягає в тому, що голос чітко передає наше ставлення до того, що ми говоримо. Пам'ятайте, що при розбіжності інтонації з вмістом слухач вірить інтонації, а не словам. Відповідайте на кожне питання так, ніби

ви розповідаєте про щось приємне. І тоді вашому співрозмовникові захочеться знову подзвонити Вам.

Вправа 4. Кожен день вправляйтеся у вимовлянні ключових фраз, в яких багаторазово повторюються звуки, що становлять труднощі при їх вимовлянні. Чітко вимовляєте звуки. Складіть маленьку таблицю. В одну колонку запишіть приголосні, а в іншу голосні. Ця таблиця дозволить вам скоротити час, який відводиться на вправи. Крім того, користуючись нею, ви не пропустите жодної приголосної.

Вправа 5. Прочитайте склади.

1. па, по, пу, пи, пе, п'я, пе, пю, пі, пе, та, то, ту, ти, те, тя, ті, тю, ти, ті, са, зі, су, си, се, ся, се, сю, сі, се, жа, жо, ні, жи, ж

2. ап, оп, уп, ип, еп, ат, від, ут, ит, пов, ас, ос, вус, ис, ес, аш, ош, уш, иш, еш.

Вправа 6. Підберіть кричалки, пісеньки, лічилки (фольклорні або літературні), інші віршовані твори, які, на вашу думку, можна використовувати для тренування сили голосу.

Вправа 7. Називайте поверхи, якими ви подумки піднімаєтеся, підвищуючи кожного разу тон голосу, а потім «спускайтеся» вниз.

Вправа 8. Прочитайте вірш таким чином, щоб підвищення і пониження висоти голосу відповідало змісту висловлювання:

Щоб оволодіти грудним регістром,
Я стаю аквалангістом.
Все нижче опускаюся, нижче!
А дно морське все ближче, ближче! ...
І ось вже в царстві я підводному!
Хоч занурився глибоко,
Але голосом грудним, вільним
Розпоряджаюся я легко.
Щоб оволодіти грудним регістром,
Корисно стати аквалангістом.

Тренування польотності голосу

Вправа 1. Цю вправу треба виконувати вдвох. Між двома співрозмовниками має бути досить велика відстань (хоча б 6–10 метрів), говорити треба тихо, майже пошепки, але чітко. Тема бесіди заздалегідь не обговорюється. Перед виконанням вправи ви повинні розробити мовну ситуацію (наприклад, уявити, що поруч знаходиться хтось третій, якому з якихось причин не повинен стати відомим зміст вашої бесіди).

Вправа 2. Придумайте мовну ситуацію, коли розмова між двома людьми повинна відбуватися на значній відстані і неголосно. Продемонструйте цю бесіду.

Вироблення рухливості голосу

Вправа 1. Прочитайте примовки з поступовим прискоренням:

«Сонечко, полети на небко,
Принеси нам з неба,
Щоб було влітку:
У городі боби,
В лісі ягоди, гриби,
У джерелі водиця,
У полі пшениця».

Робота над тоном мови.

Вправа 1. Вимовте фразу «Яка у нього професія» так, щоб висловити: захоплення; співчуття; презирство; зневагу; питання; заздрість; питання-подив.

Вправа 2. Прочитайте текст відповідно до авторських ремарок:

Прийшла?! Мені страшно за тебе! --- (Із страхом)
У всьому звинувачуй саму себе! --- (Із страхом)
Прийшла?! А самолюбство де? --- (Із засудженням)
За ним як вірний пес скрізь! --- (Із засудженням)
Прийшов!? Так обдурити мене! --- (З презирством)
Ти не мужик, а розмазня! --- (З презирством)
Прийшов?! От і попався, друг! --- (З єхидством)
Адже мене не обдуриш раптом! --- (З єхидством)
Прийшла! Мабуть, так тому і бути! --- (Радісно)
Нам один без одного не прожити! --- (Радісно)
Пішов! .. Прийде чи ні? Загадка. --- (З тривогою)
Я вчинила з ним так гидко! --- (З тривогою)
Пішов! Гора звалилася з плечей! --- (З полегшенням)
Боже борони від цих зустрічей! --- (З полегшенням).

Тренування фонаційного дихання

Вправа 1. Цю ж вправу можна виконувати й під час ходьби: на три кроки вдихати; на три кроки затримувати повітря; на наступні три кроки видихати повітря через рот.

Вправа 2. Робити повільний вдих і такий же повільний видих, озвучуючи його. При цьому краще відтворювати звуки природи, тварин: шум вітру в лісі – ш-ш-ш-ш-ш...; сичання гусака – с-с-с-с-с-с...; гудіння телеграфного дроту під силою вітру – гу-гу-гу-гу-гу-гу...; дзижчання джмеля – ж-ж-ж-ж-ж-ж...

Вправа 3. Зробити глибокий вдих, забезпечити «опору» дихання. Економно витрачаючи повітря, вимовляти слова. Між кожною групою слів робити паузу; добирати повітря лише у разі потреби в ньому:

- а) віз, ніс, кіт, кут – зупинка;
- б) лаз, ліс, лук, пуд – зупинка;
- в) лось, сніг, гад, кум – зупинка;
- г) раб, лев, мир, вал – вдих.

Вправа 4. «Гра зі свічкою»

Мета: Розвивати правильне мовне дихання.

Хід гри. Пропонують зробити безшумний вдих через ніс, потім подути на палаючу свічку, що стоїть на деякій відстані. Завдання в тому, щоб не погасити свічку, а тільки за ставити плавно «танцювати» полум'я. Видих робиться тонким пружним і плавним струменем повітря через щільно стиснуті губи. Перший раз вправа робиться з цією палаючою свічкою, а потім можна грати з уявним полум'ям.

Зарядка для губ

Вправа 1. Веселий п'ятачок:

- а) на рахунок «раз» зімкнуті губи витягуються вперед, як п'ятачок у поросяти; на рахунок «два» губи розтягуються в посмішку, не оголюючи зубів;
- б) зімкнуті витягнуті губи (п'ятачок) рухаються спочатку вгору і вниз, потім вправо і вліво;
- в) п'ятачок робить кругові рухи спочатку в один бік, потім в інший. Закінчуючи вправи, пропонується повністю звільнити м'язи губ: фиркнути, як конячка.

Зарядка для шиї і щелепи

Вправа 1. Часто трапляється, що люди говорять крізь **зуби**, щелепа затиснута, рот ледь відкритий. Щоб позбутися від цих недоліків, необхідно звільнити м'язи шиї та щелепи.

Вправа 2. Нахилити голову то до правого, то до лівого плеча. Потім катати її по спині і грудях.

Вправа 3. Здивований бегемот: відкинути різко вниз нижню щелепу, рот при цьому відкривається широко і вільно.

Вправа 4. Позіхаюча пантера: натиснути двома руками на обидві щоки в середній частині і вимовляти «вау, вау, вау...», наслідуючи голос пантери, різко опускаючи нижню щелепу і широко відкриваючи рот, потім позіхнути і потягнутися.

Вправа 5. Гаряча **картопля**: покласти в рот уявну гарячу **картоплину** і зробити закрите позіхання (губи зімкнуті, м'яке піднебіння підняте, напружені м'язи гортані).

Вправи для тренування язика

Вправа 1. Вихідне положення: рот напіввідкритий, язик лежить пласко, кінчик язика знаходиться в зоні нижніх передніх різців. На рахунок 1 кінчик

язика піднімається до верхніх передніх зубів; на рахунок 2 язик опускається у вихідне положення; на рахунок 3 кінчик язика піднімається до альвеол; на рахунок 4 язик повертається у вихідне положення; на рахунок 5 кінчик язика впирається в піднебіння; на рахунок 6 язик повертається у вихідне положення.

Вправа 2. Прочитайте вірш в заданому темпі:

Ледве-ледве, ледве-ледве – - -(повільний темп) Закрутилися каруселі. – - -(повільний темп) А потім, потім, потім – - -(середній темп) Все бігом, бігом, бігом! – - -(швидкий темп) Все швидше, швидше, бігом, – - -(дуже швидкий темп) Карусель кругом, кругом! – - -(дуже швидкий темп) Тихіше, тихіше, не поспішаєте – - -(середній темп) Карусель зупините. – - -(середній темп) Раз, два, раз, два – - -(повільний темп) Ось і скінчилась гра. – - -(повільний темп).

Вправа 3. Прочитайте вірш. Вибирайте темп мови, відповідний змісту тексту:

Втекло молоко, Втекло молоко! Вниз по сходах скотилося, Уздовж вулиці пустилося, Через площу потекло, Постового обійшло, Під лавкою проскочило, Трьох стареньких підмочило, Пригостило трьох кошенят, Розігрілось – і назад: Уздовж вулиці летіло, Вгору по сходах пихкало І в каструлю заповзло, Тут господиня дійшла: – Закипіло? – Закипіло!

Вправа 4. Поєднайте репліки персонажів і авторські слова:

Репліки:

«Миколко, досить сердитися! Пробач мені, якщо я тебе образила...»

«І ти ще знущаєшся? І ти ще насмілюєшся питати?»

«Я на тебе аніскільки не серджуся. Присягаюся».

«Я ні в чому не винна!»

«Та-а-ак, з тобою каші не звариш...»

Авторські слова:

– з жалем протягнула вона.

– сказала вона тихо, але рішуче.

– кричала і навіть верещала вона, розмахуючи руками.

– сказала вона веселим голосом.

– сказала вона голосом, що кається.

Вправа 5. Визначте, яким тоном розмовляють з Попелюшкою батько, мачуха, сестри, фея, принц. Слова для довідок: добрий, злий, захоплений, байдужий, грубий, ніжний, здивований, переляканий, сумний, офіційний, дружній.

Вправа 6. Розкажіть про запізнення студента на лекцію від імені професора, що читав лекцію, самого студента, вахтера.

Вправа 7. Підберіть уривок з твору для дітей з прямою мовою героїв. Проаналізуйте, яким тоном треба читати репліки. Які засоби в тексті допомагають правильно вибрати тон мови?

Дикція

Вправа 1. Для розвитку дикції промовте без голосу глухі приголосні, активно підриваючи їх: п! пь! п! пь! п! пь! п! пь! ...т! ть! т! ть! т! ть! т! ть! ...до! кь! до! кь! до! кь! ...

Вправа 2. Наступну вправу на розвиток дикції промовте з голосом: пу! по! па! пе! пі! пи! пя! пе! пе! пю! ту! то! та! те! ти! ти! тя! ті! ті! тю! ку! ко! ка! ке! ки! ки! кя! ке! ке! кю!

Вправа 3. Далі для розвитку дикції включайте дзвінки приголосні: бу! бо! ба! бе! бі! б! бя! бе! бе! бю! ду! до! так! де! ди! ди! дя! де! де! дю! гу! го! га! ге! ги! ги! гя! ге! ге! гю!

Вправа 4. Приговорювання складів: ру! ро! ра! ре! ри! ри! ря! ре! ре! рю! ву! во! ва! ве! ві! ви! вя! ве! ве! вю! фу! фо! фа! фе! фі! фи! фя! фе! фе! фю! цу! цо! ца! це! ци! цу! ця! ца! це! цю! чу! чо! ча! че! чи!

Наступну вправу для розвитку дикції промовте з голосом. Слідкуйте за активним проголошенням кінцевих глухих приголосних: бу – бу – бу – бу – бупп! бо – бо – бо – бо – бопп! ба – ба – ба – ба – бапп! бе – бе – бе – бе – бепп! бі – бі – бі – бі – біпп! б – б – б – б – бипп!

Всі склади «біжать» до кінцевого «бипп». Складосполучення закінчуються хорошим вибухом на «п».

Вправа 5. Промовте «Пай», «Бай», «Май» і тощо. При цьому, утримуючи рукою підборіддя в незмінному положенні, голова повинна відхилитися назад. На букві «й» голова повертається. Після повторення проробіть їх у природному стані, аналізуючи, чи не з'явилися відчуття м'язової свободи. Те ж саме виконайте, але з поворотом голови праворуч і ліворуч, зі спробою дістати підборіддям плечей. На букві «й» голова також повертається у вихідне

Вправа 6. При прямому і природному положенні тіла на повільному видиху промовте «СССССССС...», «ШШШШШШ...», «ЖЖЖЖЖЖ...», «РРРРРРРР», «РЬРЬРЬ...».

При поточному положенні тіла на інтенсивному переривчастому видиху промовте «Ф! Ф! Ф! Ф! Ф!», яке переходить у безперервний звук «ФФФФ...»

Затисніть рукою рот, ніс, у цьому положенні спробуйте промовити звук «М», потім, прибравши руку, прочитайте будь-який текст з великою кількістю «М» або «Н».

Вправа 7. «Дикція». Вимовляйте в різному темпі п'ятискладові звукосполучення як слова з наголосом на останньому складі:

а) бавагадажа, бовогодожо, бувугулужу, бевегедеже, бивигидижи, бівігідіжі;

б) закаламана, зоколомоно, зукулумуну, зекелемене, зикилимини, зікіліміні;

в) парасатафа, поросотофо, пурусутуфу, пересетефе, пириситифи, пірісітіфі;

г) хацачашаца, хоцочошоцо, хуцучушуцу, хецечешече, чицичишици, хіцічішіці.

Вправа 8. Вимовляйте сполучення приголосних, не допускаючи «ковтання» закінчень:

- а) шторм, корм, горн, сонм, нерв, спазм, цикл, ритм, скарб;
- б) горб, корж, шарж, гонг, корд, торф, ферзь, ямб, ромб;
- в) стенд, з'їзд, дрозд, спорт, фант, толк, франк, транс, темп;
- г) гольф, дерть, шурф, парк, марш, цинк, вовк, міст, пункт.

Вправа 9. Вимовляйте скоромовки, контролюючи стан вимови всіх звуків у словах. У скоромовках треба не просто промовляти текст, вправляючись у швидкості промовляння, а насамперед необхідно зрозуміти їхню суть, змістовий компонент. Робота над скоромовками починається з промовляння тексту. Поступово темп і ритм прискорюються:

- Бомбардир бомбардував Бранденбург.
- Фараонів фаворит на сапфір змінив нефрит.
- Рапортував, але недорапортував, дорапортував, але зарапортувався.
- Рила свиня білорила, тупорила; півдвора рилом порила, вирила, розрила.
- Не жаліла мама мила. Мама Мілу милом мила. Міла мила не любила.
- Орел на горі, перо на орлі. Гора під орлом, орел під пером.

Вправа 10. Подані нижче скоромовки спочатку прочитайте вголос у повільному темпі. Стежте за правильністю артикуляції. Потім спробуйте прискорити темп мовлення.

1. Бігла баба босоніж, бо згубила бідна ніж.
2. Піп зібрав копу кіп, його звали Прокіп.
3. Водовоз возить возом воду із водопроводу.
4. Федір грає у футбол, а фіранки ловлять гол.
5. Де хата не метена, там дівка не плетена.
6. То де ж про таке диво довідався Данило.
7. Тепер у Гофійки аж три копійки та два червінця і повні вінця.
8. Глибше зореш – більше збереш.
9. Гава на ганку гудзик згубила.
10. Зоряний час Зоряни збіг, ніби сонце під хмари.
11. Засвітить сонце і в наше віконце.
12. Коси коса, поки роса, а як роса впаде додолу, то ми підемо додому.
13. На чужому коні не наїздишся, чужим добром не нахвалишся.
14. Хто в темряву дивиться, той од світла кривиться.
15. Йосип, Йосип, Йосипенко прийшов в гості до Пилипенка.
16. Біжать качки до ставочка, а за ними стара квочка.
17. Яблучко від яблуньки недалеко відкотиться.
18. Бідняцька цнота краща від панського злота.
19. Добре було б взяти в дорожку пиріжки з горошком.
20. У Щедрий вечір щедрувати – щастя людям дарувати.

**Зразок виконання завдання до практичного заняття з теми 3.1.:
Тема: «КОМУНІКАТИВНА ТЕХНІКА ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО»**

АЛГОРИТМ ЕФЕКТИВНОГО СПІЛКУВАННЯ

*В житті є два типи людей: ті, які,
заходячи до кімнати, кажуть: «А ось і я!»
– і ті, хто говорить: «А ось і ти!»*

Л.Лаундес

Перцепція (сприйняття)	Комунікація (обмін інформацією)	Інтерація (взаємодія)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Обов'язковий візуальний контакт (хоча б 2 секунди). 2. Посміхайтесь (не відразу, як тільки ви побачили співрозмовника), губи + очі. 3. Використовувати ЗЗЕВ (в першу чергу враховувати статуру і позу) (прийом «акробат» (яка у вас статура, як тримаєте рівновагу)). 4. Бути ввічливим. 5. Демонструйте щирість зацікавленість. 6. Використовувати погляд у створенні першого враження (1/3-2/3 часу) (прийом «липкий погляд»). 7. Враховувати ефект ореолу. 8. Турбуватись про зняття власних психологічних бар'єрів і негативних установок. 9. Дотримуватися принципів загальнолюдської та професійної етики. 10. Враховувати роль дистанції у спілкуванні, слідкувати за нею під час спілкування: наближення – віддалення (приклад: захисник, виступаючи на суді нахилився вперед, обвинувачувач – відкидався назад). 11. Забезпечення зворотнього зв'язку. 12. Культура мови, техніка мовлення. 13. Гарні манери. 14. Підкреслювати позитивне у власному досвіді (не використовувати «одкровення» про власні невдачі, особливо у спілкуванні вперше). 15. Демонструвати відвертість. 16. Врахувати умови спілкування (місце і час). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підлаштуватися під співрозмовника. 2. Демонструвати культуру і техніку мови. 3. Виявляти емпатію, рефлексію. 4. Враховувати явище соціальної аперцепції у спілкуванні. 5. Застосовувати уміння рефлексивного та нерефлексивного слухання. 6. Враховувати особливості аксіальної і ретинальної мовної комунікації. 7. Уміння переконувати і навіювати; 8. Врахувати інтереси співрозмовника. 9. Дотримуватися принципів загальнолюдської та професійної етики. 10. Враховувати домінуючу модальність сприйняття співрозмовника (домінуючий канал сприйняття). 11. Демонструвати впевненість у собі. 12. Працювати над збагаченням власного словникового запасу. 13. Під час знайомств на презентаціях не ставити складних запитань і не давати складних питань на кшталт «Чим Ви займаєтесь?» 14. Враховувати соціальний статус, вік, стать співрозмовника. 15. Шукати в розмові ключові слова, вони вкажуть на коло інтересів співрозмовника (метод «Детектив»). 16. Врахувати умови спілкування (місце і час). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Звертатися до співрозмовника на ім'я. 2. Бути ввічливим. 3. Демонструвати культуру і техніку мови. 4. Відвертість, щирість. 5. Використання невербальних засобів (мова жестів). 6. Використовувати прийоми рефлексивного слухання. 7. Уникати прийомів, які виражають занепокоєння (погляд на годинник, бігаючі очі, прикривання рота, обсмикування одягу). 8. Враховувати вплив власних ЗЗЕВ та співрозмовника. 9. Дотримуватися принципів загальнолюдської та професійної етики. 10. Використовувати у спілкуванні з малознайомою людиною прийом «Привіт, старий друже!» (це створює довіру). 11. Використовувати механізми ідентифікації (уподібнення). Цей прийом допомагає стати на місце іншої людини. 12. Намагатися вживати ті слова, які вживає співрозмовник (прийом «Ехо») – забезпечує психологічний комфорт співрозмовника. 13. Бути толерантним. 14. Демонструвати зацікавленість. 15. Врахувати умови спілкування (місце і час). 16. Застосовувати прийоми забезпечення зворотнього зв'язку. 17. Забезпечувати діалогічність у спілкуванні.

	<p>17. Давати можливість співрозмовнику говорити про себе (прийом «Прожектор») – щоб світив на співрозмовника.</p> <p>18. У ситуаціях, коли не знаєте, що казати або втомилися, – імітуйте паугу (прийом «Папуга») – акцент на останній фразі.</p> <p>19. Використовувати достовірну інформацію.</p> <p>20. Демонструвати зацікавленість.</p>	<p>18. Давати можливість співрозмовнику відчувати власну значущість (прийом «Тивисловлювання», прийом «Прожектор» (частково)).</p> <p>19. Врахувати роль дистанції у спілкуванні.</p> <p>20. Поважати думку співрозмовника.</p>
--	---	---

АЛГОРИТМ ЕФЕКТИВНОГО СПІЛКУВАННЯ ВИХОВАТЕЛЯ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ З ДОШКІЛЬНЯТАМИ

Можна і потрібно розвивати зір, просто фізичний зір.

Це необхідно для вихователя.

Треба вміти читати на людському обличчі, на обличчі дитини,

і це читання може бути навіть описано в спеціальному курсі.

Нічого хитрого, нічого містичного немає в тому,

щоб з обличчя дізнаватися про певні ознаки душевних порухів.

Макаренко А.С. «Педагогічні твори»

Перцепція (сприйняття)

1. Посміхніться дитині! Хай посміхаються Ваші очі і губи – і дитина посміхнеться у відповідь.
2. На початку спілкування педагог використовує візуальний контакт з дитиною (2 сек.).
3. Вихователь не мусить забувати про гарні манери у розмові з дитиною, бо він є для неї прикладом.
4. Будьте ввічливі з дитиною!
5. Педагог повинен розвивати уміння забезпечення зворотного зв'язку при спілкуванні з дошкільником.
6. Враховуйте місце і час для проведення розмови з вихованцями.
7. Для ефективного спілкування вихователь мусить враховувати стан і настрій дитини.
8. Слідкувати за власною культурою і технікою мовлення. Дотримуватися принципів загальнолюдської етики. Пам'ятати про те, що Ви є взірцем для вихованців!
9. З перших хвилин спілкування з дитиною намагайтеся зняти власні негативні установки і психологічні бар'єри. Це допоможе швидше налагодити контакт із вихованцем.
10. Педагог повинен бути відвертим у спілкуванні з дитиною. Вона відповідь взаємністю.
11. Враховувати дистанцію під час спілкування. Коли дитину потрібно заспокоїти, вихователь бере її за руку або просто пригортає до себе.

12. Для встановлення контакту у педагогічному спілкуванні вихователь має демонструвати щире зацікавлення дитиною.

Комунікація (обмін інформацією)

1. Вихователь повинен вміти підлаштовуватися під співрозмовника під час спілкування з ним.
2. У процесі комунікації вихователь враховує вік і стать дитини.
3. Розвивати і конструктивно застосовувати уміння переконувати і навіювати. Це допоможе діалогу бути більш ефективним.
4. Доцільно застосовувати вміння рефлексивно та не рефлексивно слухати відповідно до педагогічної ситуації та потреб дитини.
5. Бути впевненим у собі та демонструвати цю впевненість. Пам'ятати, що під час спілкування впевненість і позитив передаються партнеру по спілкуванню – дитині.
6. Вихователь повинен володіти уміннями рефлексії та емпатії.
7. Слідкувати за власною культурою і технікою мовлення, використовувати їх як ефективний засіб педагогічного спілкування. Збагачувати словник дитини. Дотримуватися етичних норм.
8. Для реалізації індивідуальних форм взаємодії з дитиною (бесіда, розповідь, консультація) враховувати місце і час спілкування.
9. Педагог повинен виявляти щире зацікавлення розмовою з дитиною.
10. Враховувати інтереси, індивідуальні та вікові особливості дитини.
11. Надавати можливість дитині у ситуаціях педагогічного спілкування реалізувати себе, розповідати про себе та свою сім'ю, ділитися враженнями від подій.
12. Бути уважним до дитини, звертати увагу на ключові слова у її висловлюваннях, визначаючи можливі інтереси і потреби дитини, її проблеми.

Інтерація (взаємодія)

1. Звертатись до дитини на ім'я! Це говорить про дружність намірів.
2. Забезпечувати діалогічність та зворотній зв'язок у спілкуванні з дитиною.
3. Завжди бути толерантним.
4. У процесі спілкування враховувати вплив засобів зовнішньої естетичної виразності (фізіологічних, функціональних, соціальних) на дитину.
5. Бути щирим, відвертим, ввічливим, доброзичливим.
6. Володіти технікою мовлення. Майстерно застосовувати основні компоненти мовної техніки (дикцію, польотність, звучність, тембр, темп) для забезпечення ефективної взаємодії.
7. Проявляти зацікавлення у спілкуванні з дитиною.
8. Володіти діагностичними вміннями та доцільно їх застосовувати у спілкуванні.
9. Допомогати дитині долати сором'язливість, невпевненість у собі, замкнутість та комплекси.

10. Враховувати стан і настрій дитини як умови для забезпечення ефективності спілкування.
11. Під час взаємодії з дитиною давати їй відчуття власної значущості, створювати для цього ситуації успіху.
12. Поважати думку дитини та не нав'язувати їй свою. Дотримуватися суб'єкт-суб'єктної стратегії у спілкуванні.
13. Володіти прийомами зняття психологічних бар'єрів (власних та партнерів) у спілкуванні.
14. Контролювати власну поведінку, емоції, настрій. Не переносити власні емоції на дитину та ситуації спілкування з нею.
15. Застосовувати та постійно вдосконалювати навички рефлексивного слухання.

ТЕХНОЛОГІЯ ЕФЕКТИВНОГО СПІЛКУВАННЯ ВИХОВАТЕЛЯ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ З БАТЬКАМИ ВИХОВАНЦІВ

Якщо спілкування з багатолюдним колективом приносить вам головний біль, якщо вам краще працювати на самоті або з двома-трьома друзями, ніж поряд з великою групою товаришів, не вибирайте своєю професією вчительську працю.

Сухомлинський В.О. «Сто порад учителю»

Перцепція (сприйняття)

1. Нетривалий візуальний контакт. Він забезпечить перше враження про партнера по спілкуванню.
2. Посміхайтесь людині, але не відразу щойно побачили, трохи згодом. Покажіть, що ця посмішка адресована тільки їй.
3. Ввічливість, відвертість та гарні манери – кращі помічники педагога у спілкуванні з батьками дітей.
4. Якщо вихователь демонструє щире зацікавлення при розмові з батьками своїх вихованців, це дає йому перевагу при налагодженні стосунків з ними.
5. Педагогу необхідно враховувати настрій і внутрішній стан людини у спілкуванні. Враховувати ефект першого враження.
6. У спілкуванні з батьками забезпечувати зворотній зв'язок. Це доводить дружність намірів.
7. Правильно визначати час і місце спілкування. За можливості обирати чи призначати їх.
8. Застосовувати культуру і техніку мовлення як ефективну умову спілкування. Дотримуватися правил загальнолюдської та професійної етики.
9. Подбати про зняття психологічних бар'єрів та негативних установок у спілкуванні з батьками своїх вихованців. Це вселяє у партнера впевненість і спокій.

10. Враховувати та проектувати дистанцію у спілкуванні, слідкувати за нею у процесі взаємодії.

Комунікація (обмін інформацією)

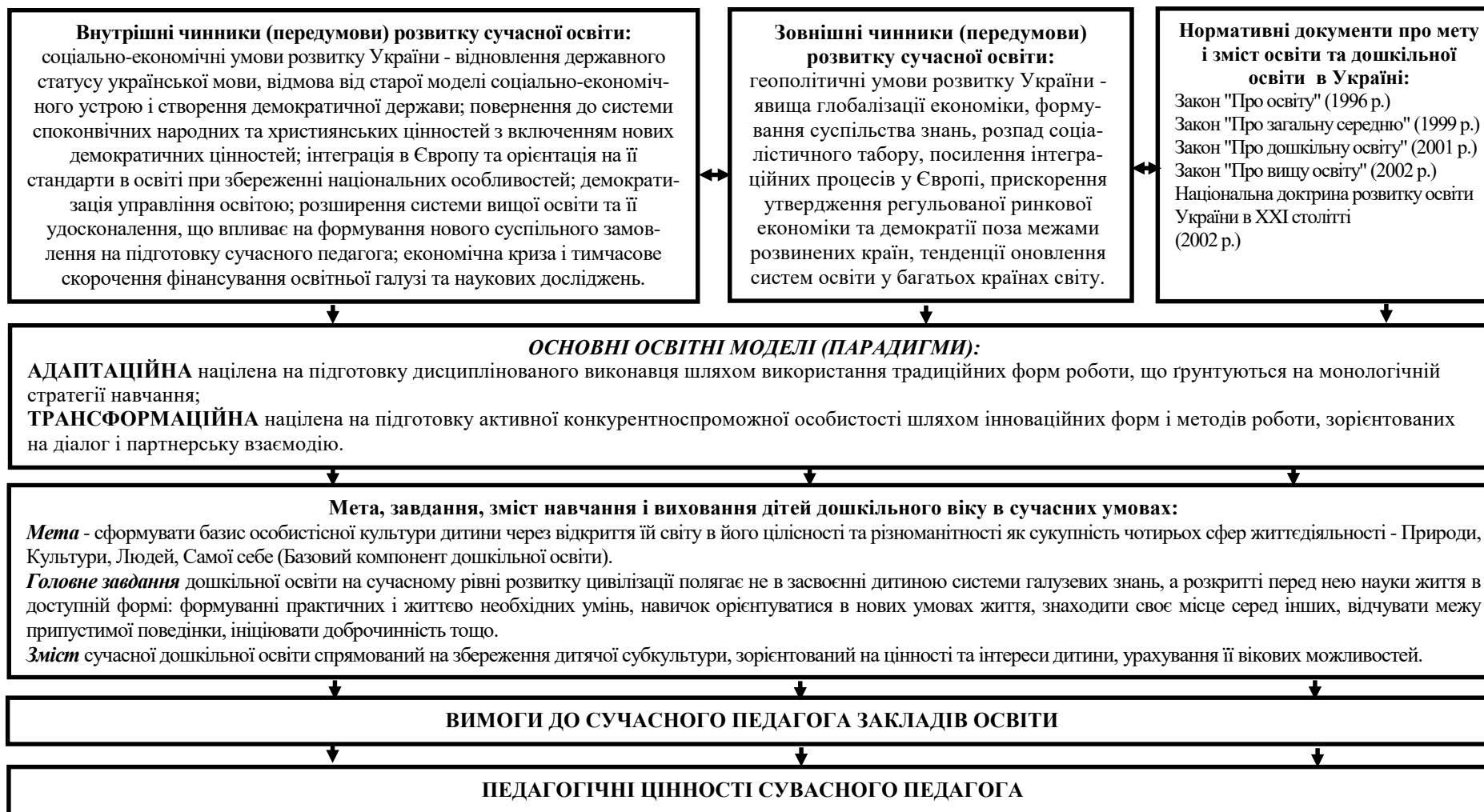
1. Володіти вміннями переконання й навіювання, рефлексивного та не-рефлексивного слухання.
2. У процесі взаємодії уміти підлаштовуватися під співрозмовника, розуміти його.
3. Враховувати умови ефективного спілкування. Правильно обирати місце і час.
4. Враховувати інтереси співрозмовника. Це позитивно впливає на результат спілкування.
5. Дотримуватися принципів загальнолюдської та професійної етики.
6. Під час розмови давати можливість співрозмовнику говорити про себе. Застосовувати прийом «Прожектора».
7. У спілкуванні з батьками бути впевненим у собі.
8. Дбати про достовірність інформації, яку презентуєте у спілкуванні.
9. Під час обміну інформацією дбати про культуру і техніку мовлення.
10. Для забезпечення результативності у спілкуванні з батьками дбати про щирість зацікавленість.
11. Враховувати вік, стать, соціальний статус партнера по спілкуванню. Це забезпечить психологічний комфорт учасникам взаємодії.
12. Оперативно виявляти та враховувати домінуючий канал сприйняття співрозмовника. Це допоможе швидко і правильно обрати техніки взаємодії.
13. Коли потрапили у незручне становище: не знаєте, що сказати або втомилися від розмови, – використовуйте прийом «Папуга», тобто робіть акцент на останній фразі співрозмовника.
14. Враховувати особливості та умови ефективності аксіальної та ретивальної мовної взаємодії.

Інтерація (взаємодія)

1. Вихователь повинен уміти застосовувати прийом уподібнення – готовність прийняти роль іншого.
2. Для забезпечення психологічного комфорту співрозмовника, намагатися вживати під час бесіди ті ж слова, що і співрозмовник.
3. Уникати дій, які б виражали занепокоєння, невпевненість у собі (поправлення одягу, поглядання на годинник, позіхання, бігаючі очі).
4. Бути щирим, відвертим, доброзичливим, ввічливим.
5. Під час розмови давати можливість співрозмовнику відчувати власну значущість. Для цього використовувати прийом «Ти-висловлювання».
6. Поважати думку свого співрозмовника та демонструвати цю повагу.
7. Педагогічно доцільно використовувати у спілкуванні мову жестів.

8. Звертатися до співрозмовника на ім'я або на ім'я та по батькові. Це сприятиме забезпеченню особистої значущості співрозмовника та, відповідно, результативності взаємодії.
9. Конструктивно використовувати місце, час, дистанцію у спілкуванні.
10. Використовувати прийоми рефлексивного слухання.
11. Дотримуватися принципів загальнолюдської та професійної етики.
12. Щоб створити атмосферу довіри у спілкуванні з малознайомою людиною, можна використати прийом «Привіт, старий друже» (уявити, що Ви знаєте цю людину дуже давно, просто давно не бачилися).
13. При взаємодії забезпечувати зворотній зв'язок та діалогічність у спілкуванні.

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНІ СХЕМИ ДО ЛЕКЦІЙ З ДИСЦИПЛІНИ
СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНІ СХЕМИ ДО ТЕМИ 1.1.: «Професійний портрет сучасного вихователя ЗДО»

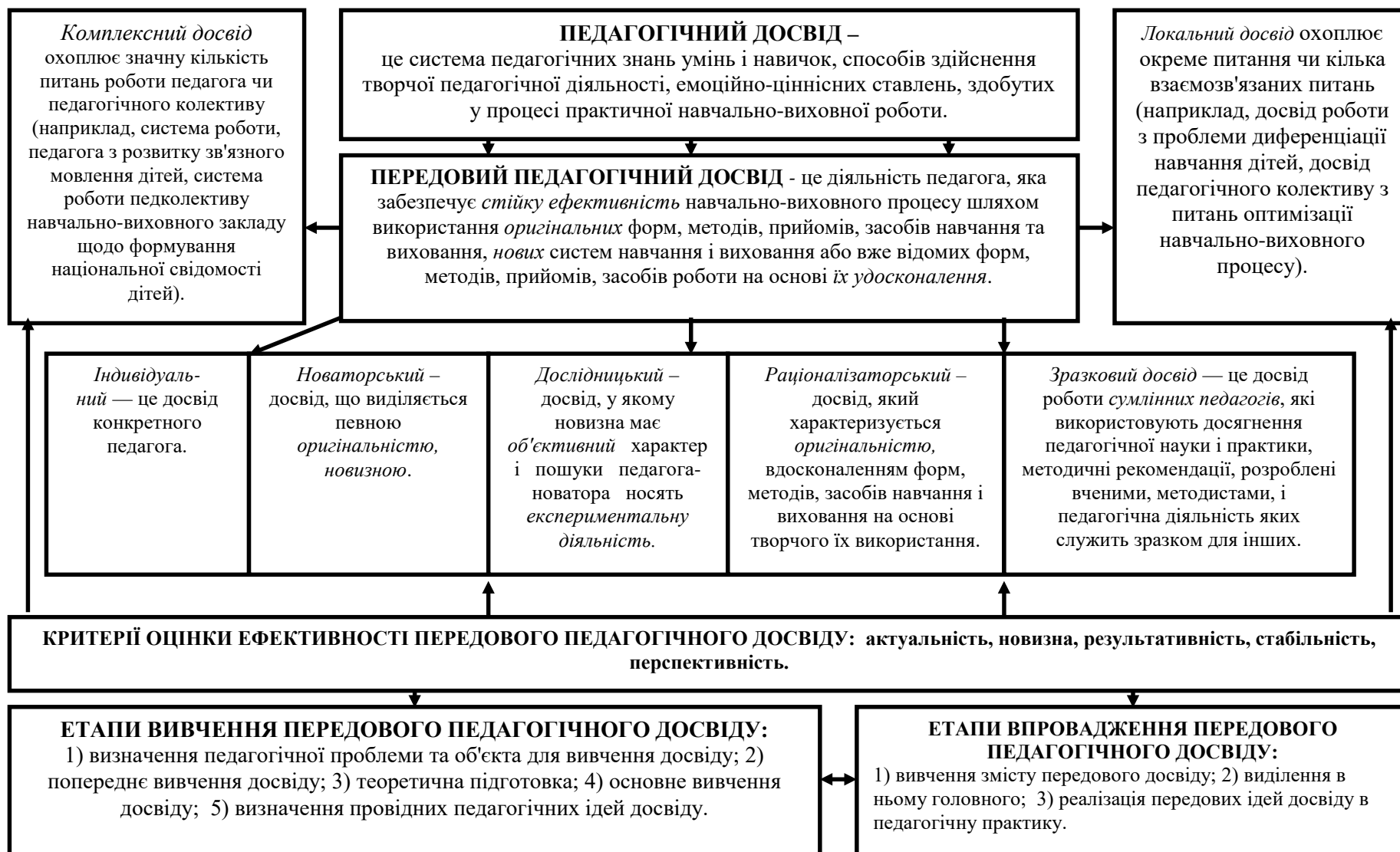

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНІ СХЕМИ ДО ТЕМИ 1.2.:
«Педагогічна майстерність і педагогічна техніка вихователя ЗДО»

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНІ СХЕМИ ДО ТЕМИ 1.3.:

«Творчість як основа інноваційного досвіду вихователя, умова його вивчення та впровадження»

Особливості організації інноваційної діяльності у дошкільному навчальному закладі (За К.Крутій)

ЧИННИКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:

- об'єктивними потребами суспільства в оновленні роботи закладу;
- соціальним замовленням, виявленим органами управління освіти в результаті наукового прогнозу;
- реальними умовами й можливостями в даний період її розвитку;
- інтересами керівників, педагогів - тих, хто буде організовувати й проводити інноваційну діяльність.

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ –

діяльність, що пов'язана зі здійсненням науково-практичних розробок у галузі освіти, підвищенням професійної компетентності педагогів освітніх закладів з метою переходу на діяльність за новою методикою чи технологією, а також інвестування нововведень.

ЗАВДАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:

- вивчення освітніх інновацій, визнаних ефективними вітчизняною та світовою педагогічною наукою, а також ефективність їхнього упровадження в інших дошкільних навчальних закладах;
- моніторинг ефективності впровадження інновацій, розроблених педагогічними колективами дошкільних навчальних закладів; створення бази даних щодо впровадження освітніх і педагогічних інновацій у дошкільних навчальних закладах;
- розробка методичних рекомендацій щодо організації роботи дошкільних навчальних закладів, які здійснюють, інноваційну діяльність.

НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:

- апробація вітчизняних і світових освітніх і педагогічних інновацій;
- апробація інновацій, розроблених у ході експериментальної роботи регіонального рівня;
- розробка й експериментальна перевірка продуктивності й можливості застосування освітніх і педагогічних інновацій;
- застосування освітніх і педагогічних інновацій.

Алгоритм організації інноваційної діяльності в ДНЗ: 1) *діагностичний етап* - аналіз стану освітнього процесу з проблеми; 2) *прогностичний етап* - розробка інноваційного освітнього проекту; 3) *організаційний етап* - створення умов для реалізації інноваційного освітнього проекту; 4) *практичний етап* - проведення вхідного діагностування, реалізація нової технології, аналіз зондажного обстеження і поточних результатів, корекція досліджуваної проблеми; 5) *узагальнюючий етап* - обробка та аналіз даних, порівняння, співставлення результатів інноваційної діяльності з висунутою метою, коректування гіпотези, структурної моделі нової технології, оформлення та опис функціонування інновації; 6) *впроваджувальний етап* - упровадження нової технології в педагогічну практику дошкільних навчальних закладів.

**СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНІ СХЕМИ ДО ТЕМИ 1.4.:
«Творчість у професійному самовихованні та самовдосконаленні»**

ВИМОГИ, ЯКІ ВИСУВАЮТЬСЯ ДО СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА:

Першу групу вимог складають вимоги до педагога як до представника суспільства, держави і виконавця найважливішого соціального замовлення: він формує особистості не інакше як своєю особистістю.

Друга група вимог до особистості педагога стосується його індивідуального досвіду — професійної підготовленості і загального розвитку.

Третя група вимог до особистості майбутнього педагога стосується проблеми розвитку психічних процесів, а саме розвитку педагогічного мислення — здатності до педагогічного аналізу і синтезу, наявності критичності, самостійності, широти, гнучкості, активності, швидкості, а також розвитку спостережливості, пам'яті, творчої уяви (за С.Елкановим).

НЕОБХІДНІСТЬ У ПРОФЕСІЙНОМУ ВДОСКОНАЛЕННІ ПЕДАГОГА

**СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОГО
САМОВДОСКОНАЛЕННЯ –**

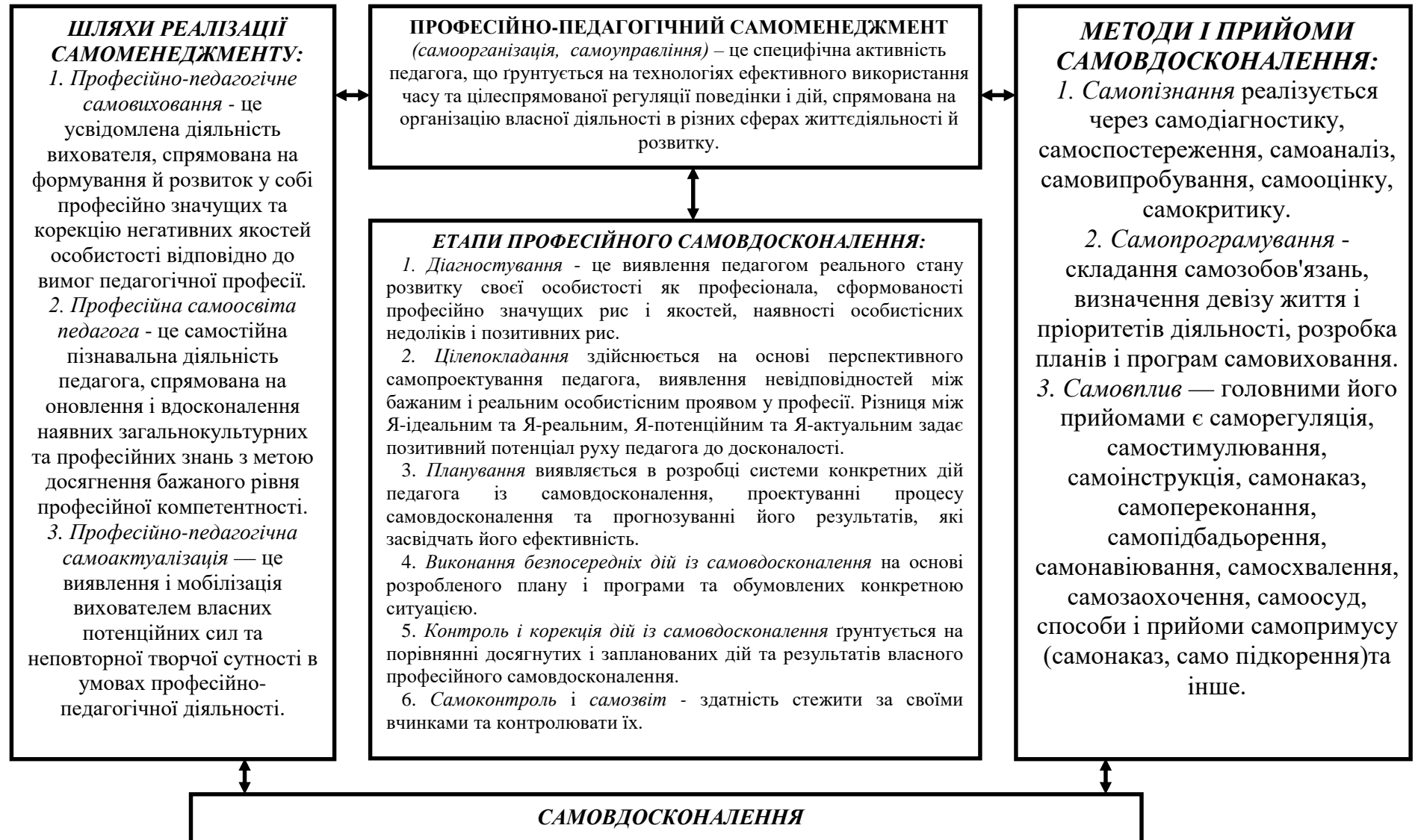
є процесом і результатом творчого, цілеспрямованого, самостійного, самодетермінованого руху фахівця від Я-реального до Я-ідеального, від Я-потенційного до Я-актуального, що здійснюється у формі професійного самовиховання, самоосвіти, самоактуалізації, забезпечує досягнення педагогом позитивних особистісних змін і є передумовою його успішної творчої самореалізації в професії (Т.Вайніленко)

ОЗНАКИ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ:

аутоспрямованість як спрямованість на самого суб'єкта дії - самовдосконалення педагога характеризується збігом суб'єкта й об'єкта даної діяльності; *самостійність* - професійне самовдосконалення здійснюється вихователем самостійно; *самодетермінованість* — самовдосконалення ґрунтується на власній ініціативі вихователя; *інтегративність* - багатогранне, усеохоплююче явище, що інтегрує усі форми творчої емоактивності педагога; *усвідомленість* — самовдосконалення є усвідомленою і цілеспрямованою активністю педагога; *позитивна модальність* - забезпечує досягнення педагогом виключно позитивних, прогресивних, еволюційних особистісних змін; *творчий характер* — процес самовдосконалення, що складається з комплексу творчих завдань, які неможливо алгоритмізувати.

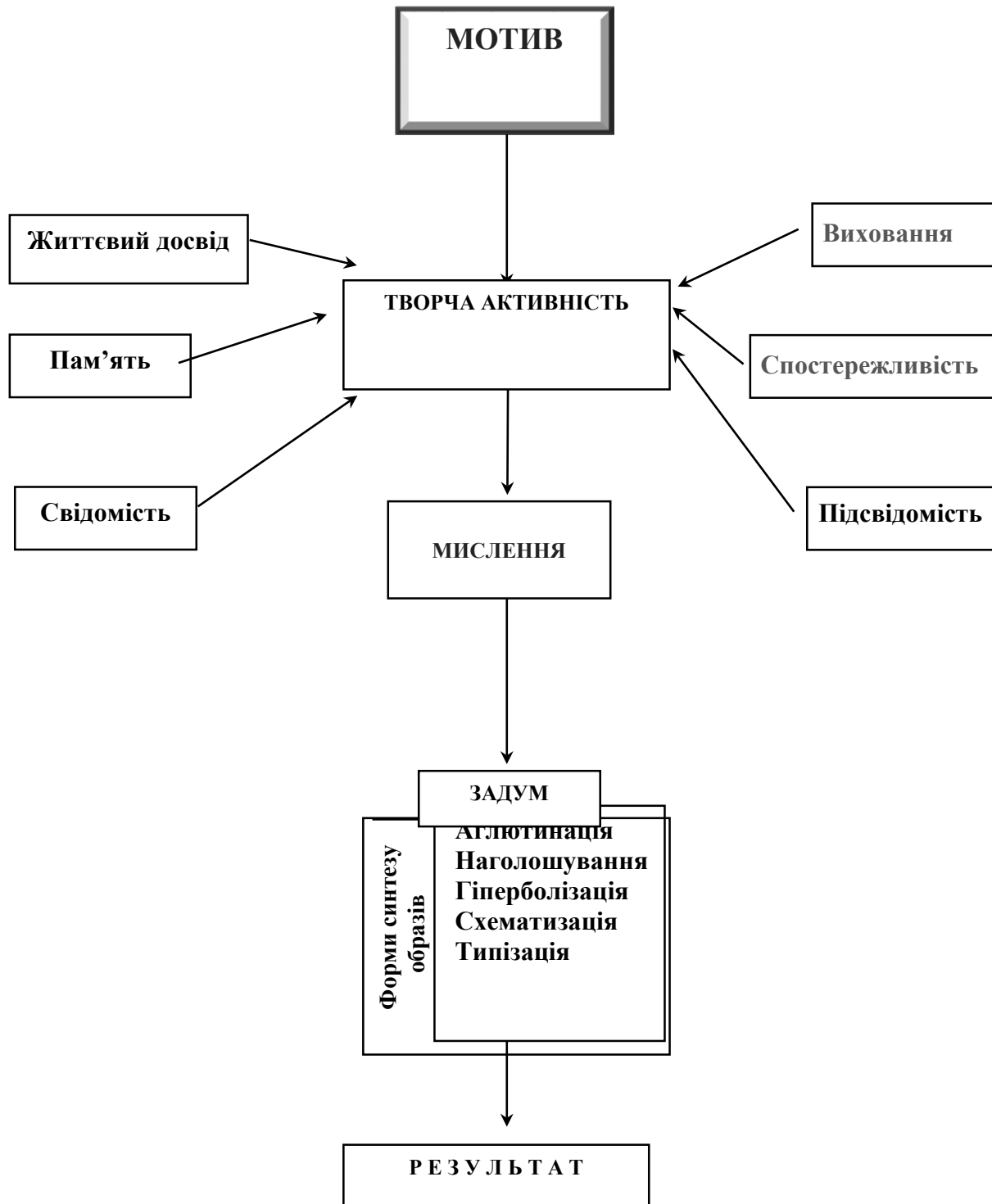
СТРУКТУРА ПРОЦЕСУ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ:

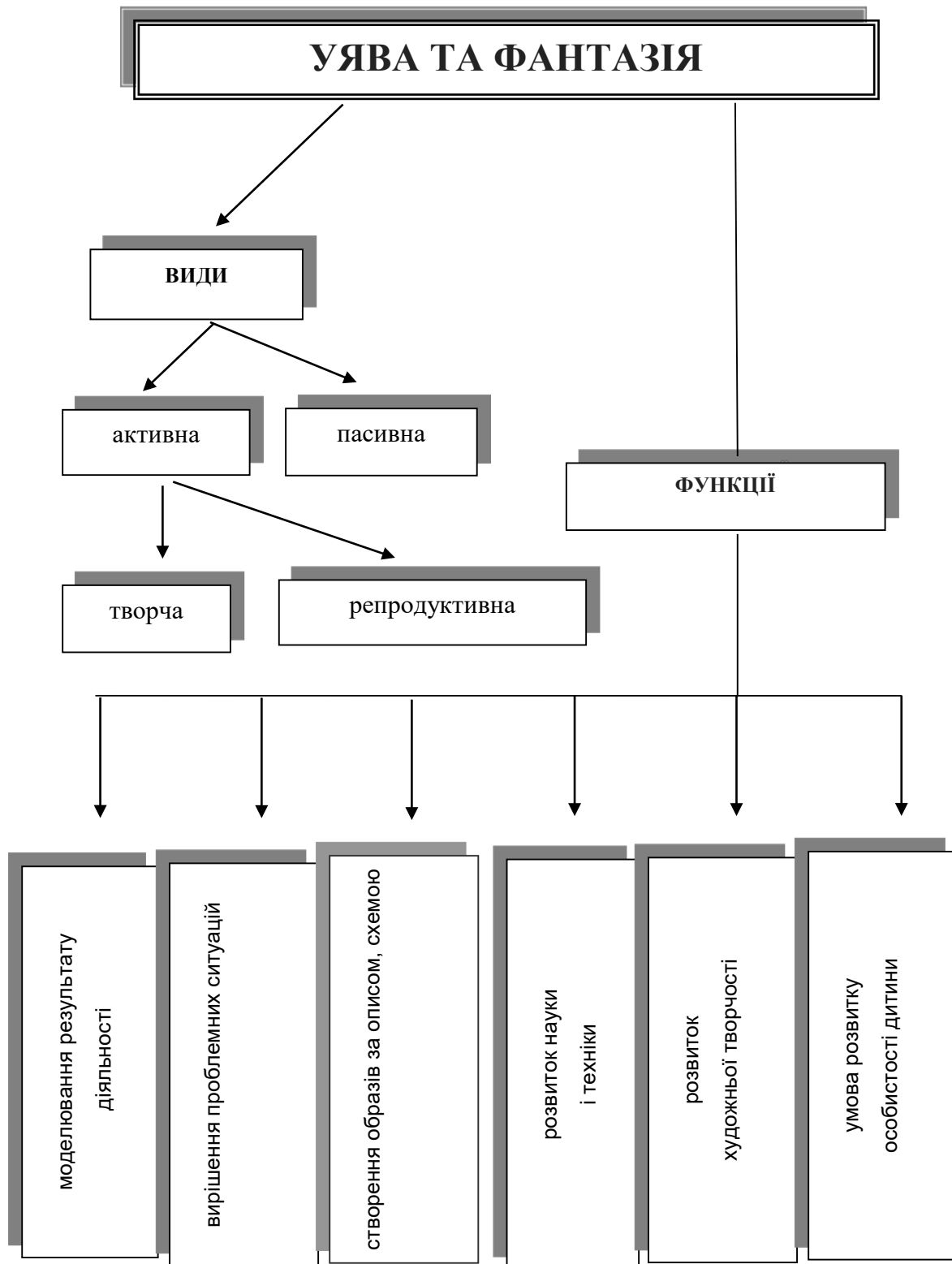
1. **Мотивація:** становлення мотивації відбувається в межах 3 стадій (початкової, другої, вищої).
2. **Мета самовдосконалення** полягає в досягненні вершин особистісної і професійної досконалості, максимальному наближенні до педагогічного ідеалу.
3. **Завдання самовдосконалення:** *розвиток педагогічної майстерності* (як удосконалення професійно значущих рис і якостей); *підвищення компетентності* (збагачення професійно значущих знань); *актуалізація власного творчого потенціалу* (як прояв творчих сутнісних сил педагога в професійній діяльності).
4. **Шляхи самовдосконалення:** самовиховання, самоосвіта, самоактуалізація.
5. **Засоби самовдосконалення** - це *своєрідні знаряддя і способи впливу на себе*. Головним засобом самовиховання є адекватна практична діяльність людини (С.Елканов) і різноманітні форми творчої емоактивності педагога (Т.Вайніленко).
6. **Результат самовдосконалення** - зміни, які відбуваються в особистості як наслідок реалізації плану чи програми самовдосконалення.

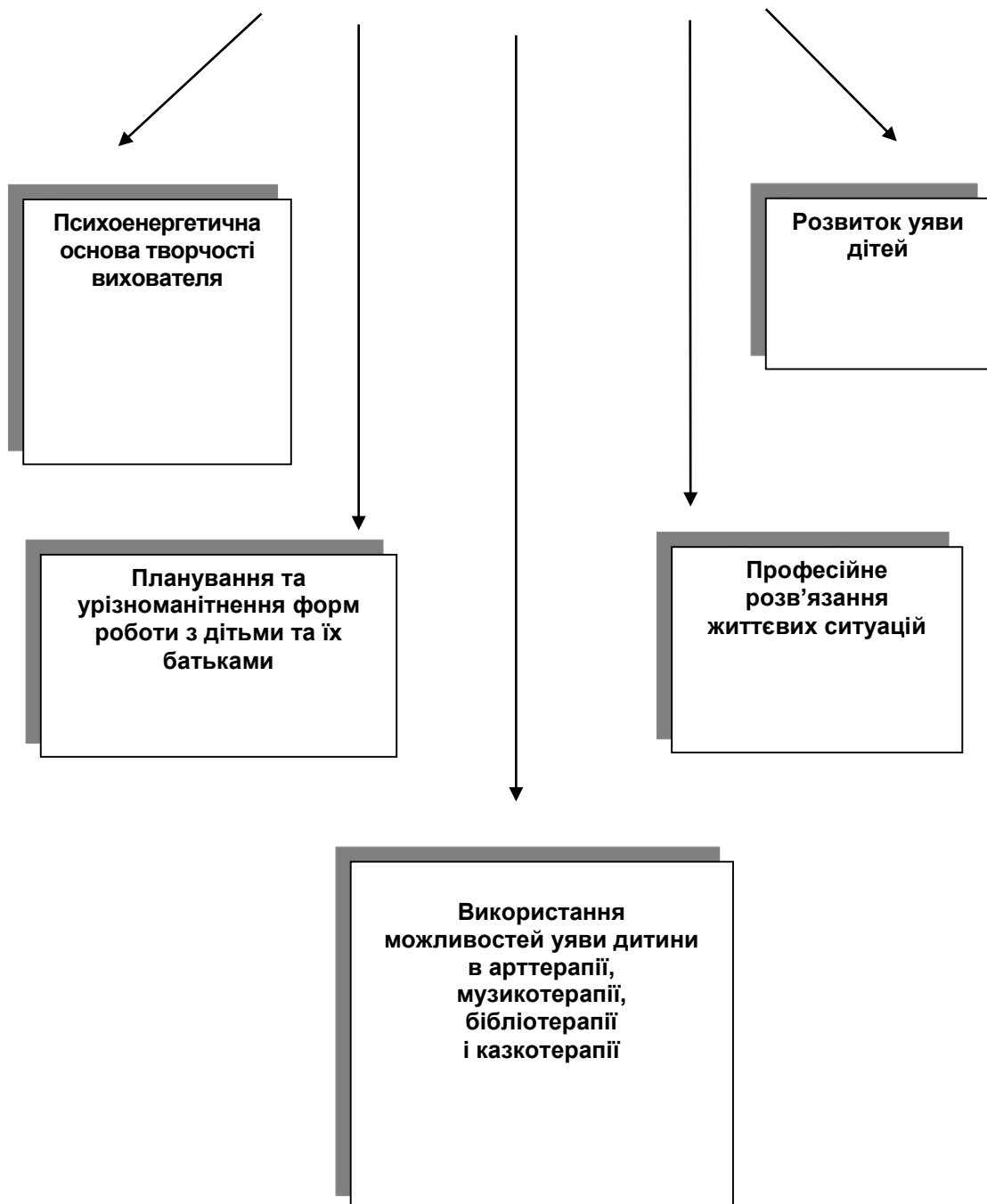
**СТРУКТУРНО-ДОГІЧНІ СХЕМИ ДО ТЕМИ 2.1.:
«Уява як психоенергетична основа творчості в професійній
діяльності»**

Послідовність перебігу уяви і фантазії

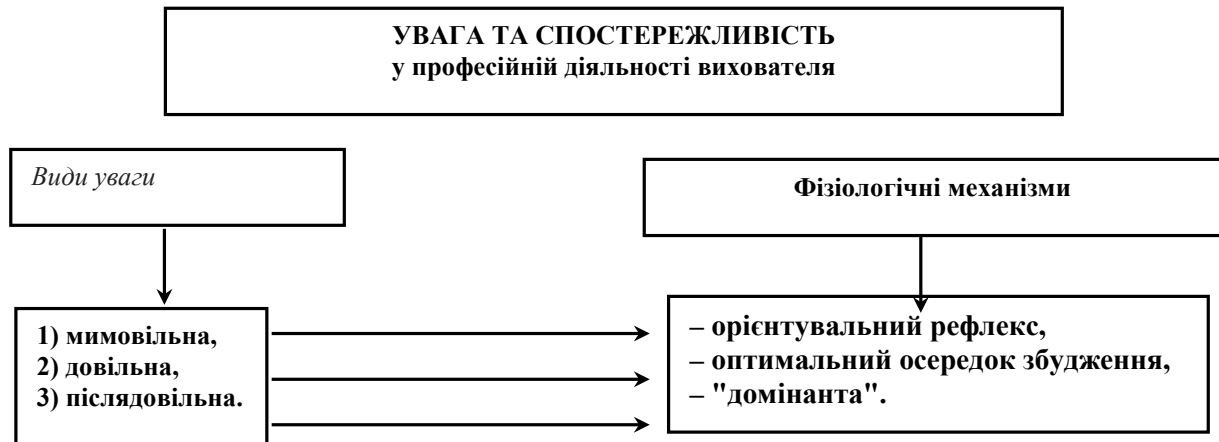

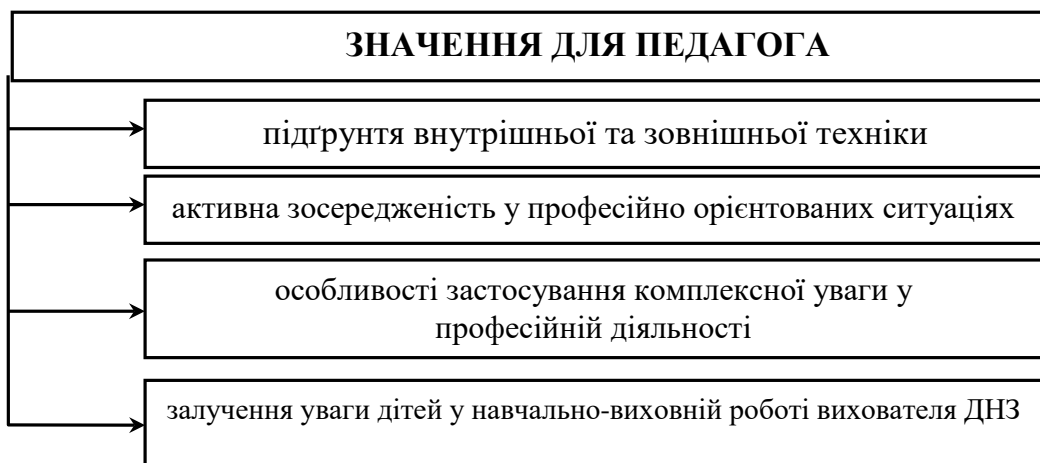
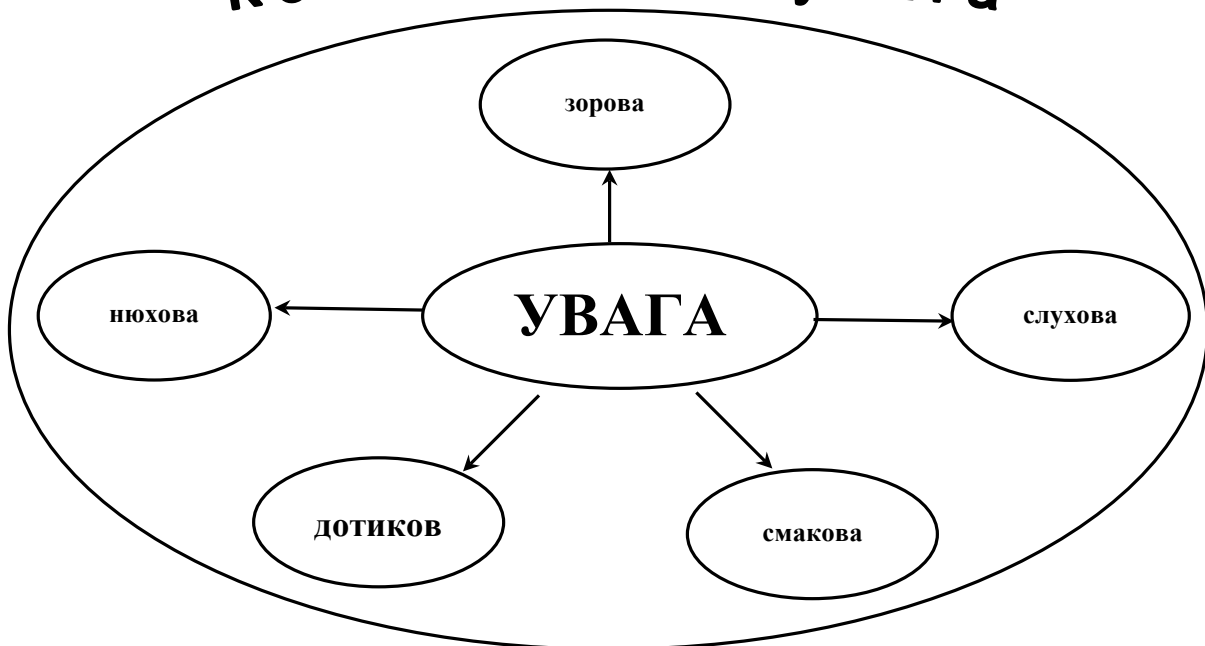
УЯВА В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНІ СХЕМИ ДО ТЕМИ 2.2.:
«Увага і спостережливість як психотехнічний інструментарій
вихователя»

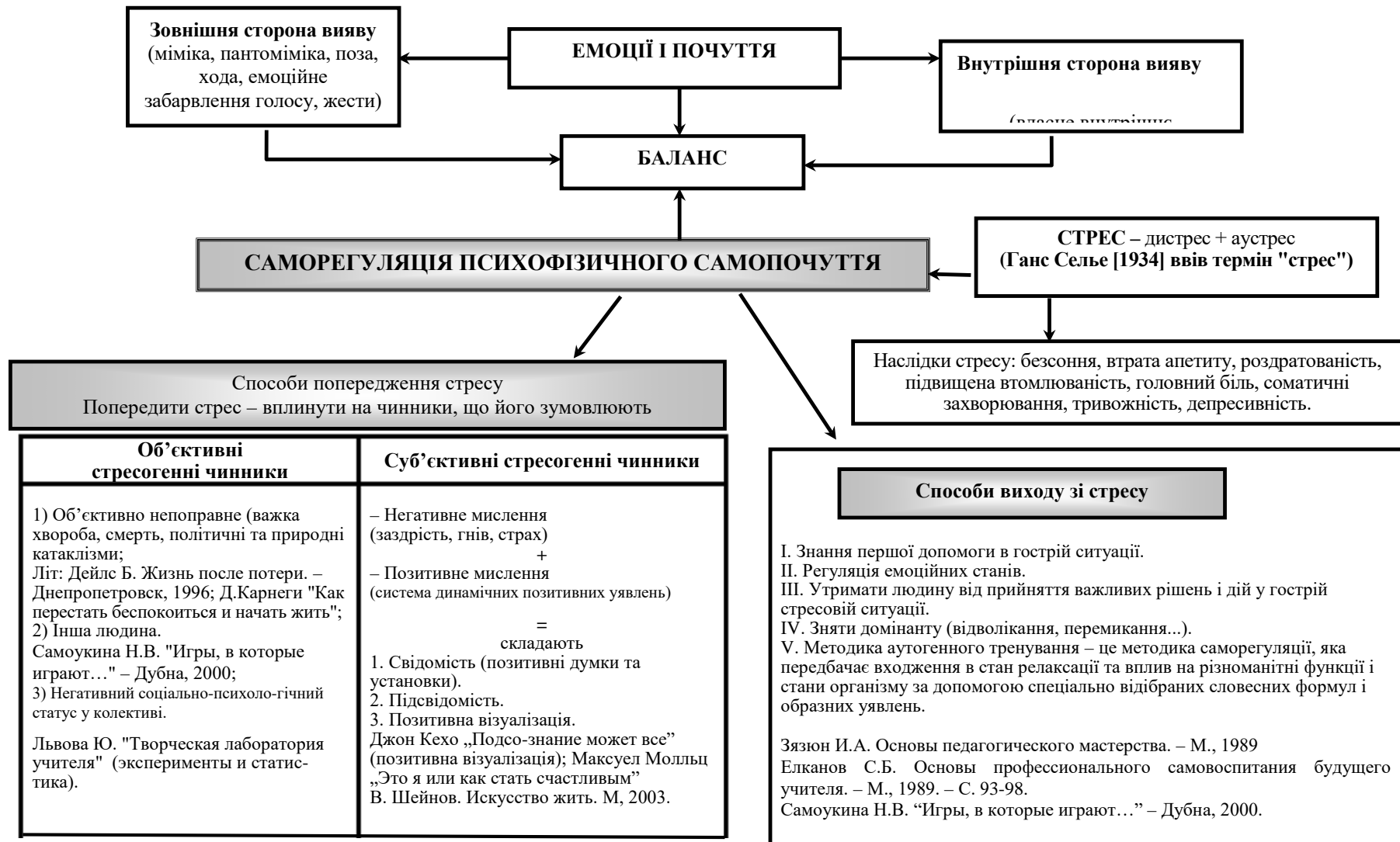

Комплексна увага

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНІ СХЕМИ ДО ТЕМИ 2.3.:

«Майстерність саморегуляції психофізичного самопочуття як елемент емоційно-почуттєвої сфери фахівця»

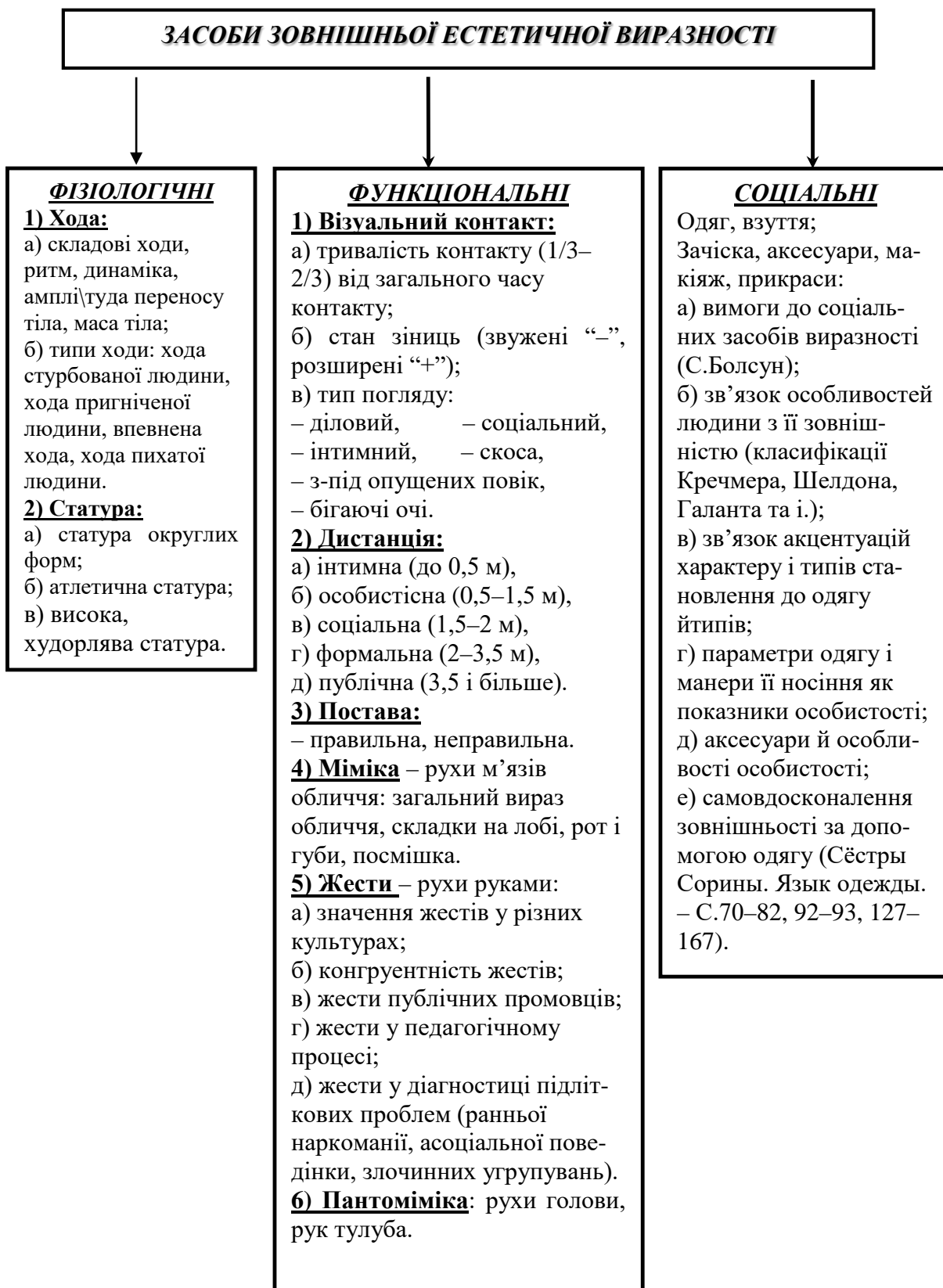

Способи попередження стресу Попередити стрес – вплинути на чинники, що його зумовлюють	
Об'єктивні стресогенні чинники	Суб'єктивні стресогенні чинники
1) Об'єктивно непоправне (важка хвороба, смерть, політичні та природні катаклізми); Літ: Дейлс Б. Жизнь после потери. – Днепропетровск, 1996; Д.Карнеги "Как перестать беспокоиться и начать жить"; 2) Інша людина. Самоукина Н.В. "Игры, в которые играют..." – Дубна, 2000; 3) Негативний соціально-психологічний статус у колективі. Львова Ю. "Творческая лаборатория учителя" (эксперименты и статистика).	– Негативне мислення (засдрість, гнів, страх) + – Позитивне мислення (система динамічних позитивних уявлень) = складають 1. Свідомість (позитивні думки та установки). 2. Підсвідомість. 3. Позитивна візуалізація. Джон Кехо „Подсо-знание может все” (позитивна візуалізація); Максвел Молльц „Это я или как стать счастливым” В. Шейнов. Искусство жить. М, 2003.

Способи виходу зі стресу
I. Знання першої допомоги в гострій ситуації. II. Регуляція емоційних станів. III. Утримати людину від прийняття важливих рішень і дій у гострій стресовій ситуації. IV. Зняти домінанту (відволікання, перемикання...). V. Методика аутогенного тренування – це методика саморегуляції, яка передбачає входження в стан релаксації та вплив на різноманітні функції і стани організму за допомогою спеціально відібраних словесних формул і образних уявлень. Зязюн И.А. Основы педагогического мастерства. – М., 1989 Елканов С.Б. Основы профессионального самовоспитания будущего учителя. – М., 1989. – С. 93-98. Самоукина Н.В. "Игры, в которые играют..." – Дубна, 2000.

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНІ СХЕМИ ДО ТЕМИ 2.4.:

«Зовнішня техніка та зовнішня естетична виразність вихователя ЗДО»

Архітектура ретивальної й аксiальної мовної комунікації

МОВНА ВЗАЄМОДІЯ (КОМУНІКАЦІЯ)

РЕТИВАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ

– взаємодія одного із групою.

Умови успішної ретивальної комунікації:

- 1) суб'єкт↔суб'єктна взаємодія;
- 2) здатність рефлексивно слухати;
- 3) взаємозв'язок змісту і техніки у ретивальній взаємодії;
- 4) співвідношення об'єкту (визначення, аргументи, висновки) і фону (приклад, статистика) у змісті;
- 5) залежність сприйняття змісту від досвіду, інтересів, обізнаності учасників ретивальної комунікації (соціальна аперцепція).

АКСІАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ

– взаємодія один на один.

Умови успішної аксiальної комунікації:

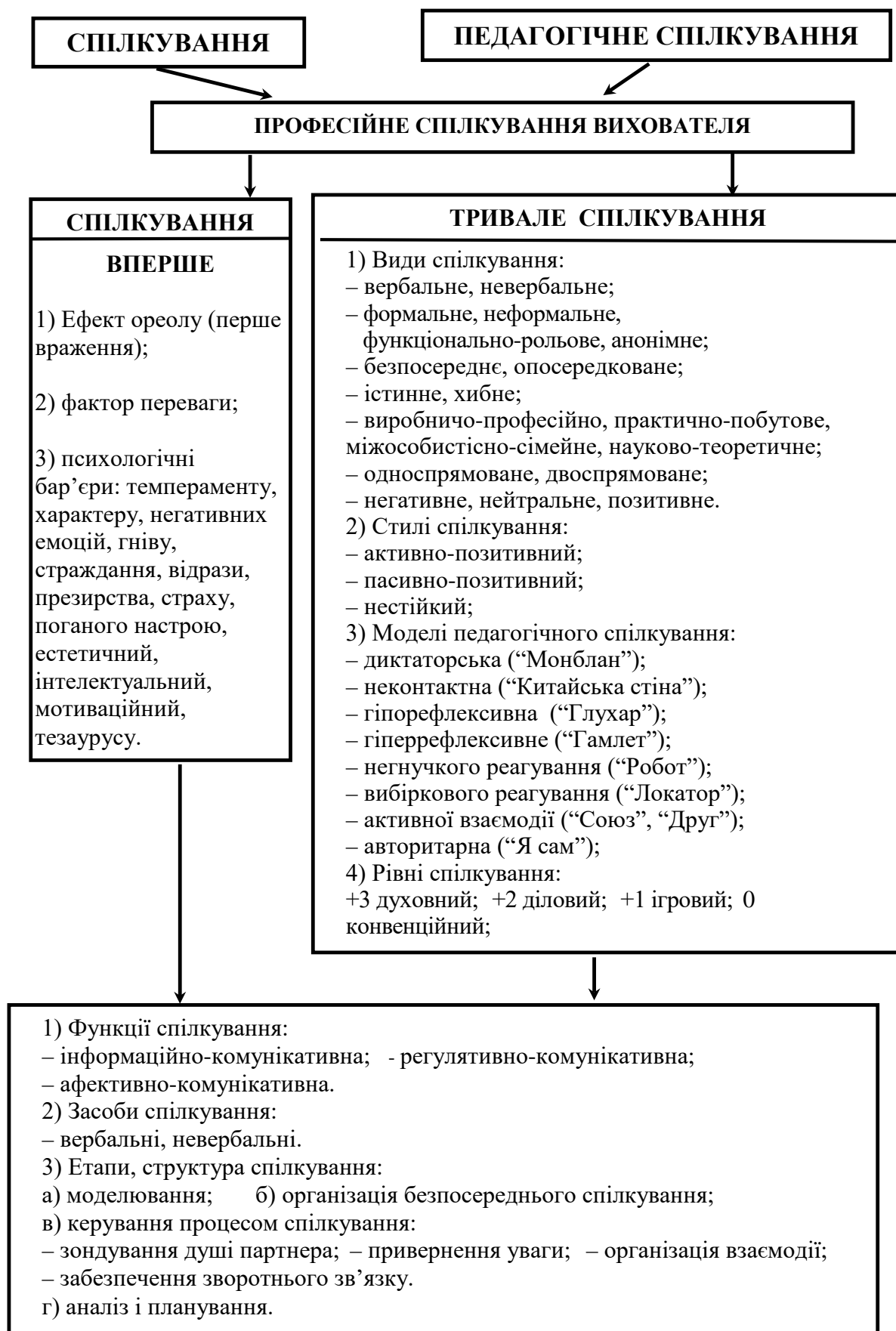
- 1) доброзичливість, ширість, відвертість, зацікавленість;
- 2) досконала техніка мовлення;
- 3) рефлексивне слухання;
- 4) культура оперування аргументами;
- 5) майстерність переконання і навіювання;
- 6) аутентичність учасників аксiальної комунікації;
- 7) мистецтво індивідуальної взаємодії.

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНІ СХЕМИ ДО ТЕМИ 2.5.:

«Культура мови і техніка мовлення як основні професійні інструменти у педагогічній діяльності вихователя»

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНІ СХЕМИ ДО ТЕМИ 3.1...:
«Комунікативна техніка вихователя ЗДО»

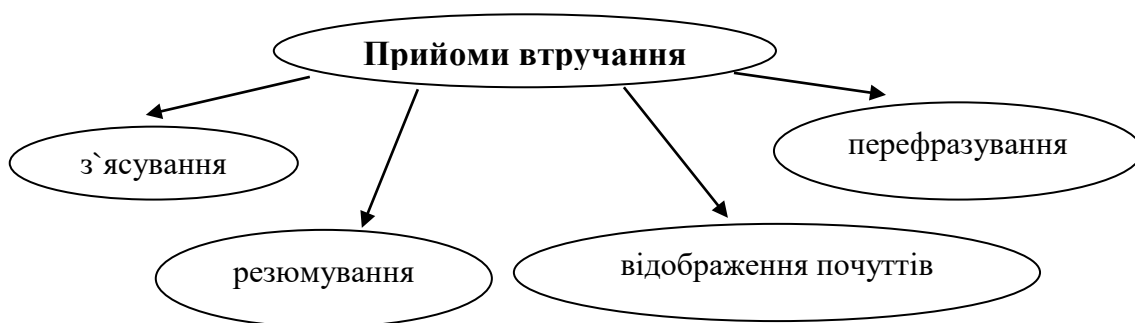
ТРЕНІНГ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ

96

**СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНІ СХЕМИ ДО ТЕМИ 3.2.:
«Основи рефлексивного та нерелфлексивного слухання
в професійній діяльності педагога»**

СЛУХАННЯ В СПІЛКУВАННІ

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНІ СХЕМИ ДО ТЕМИ 3.3.:

«Творчість у застосуванні вихователем переконання й навіювання у професійній діяльності»

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНІ СХЕМИ ДО ТЕМИ 3.4.:
«Майстерність публічного виступу. Особливості читання психолого-педагогічної лекції»

Техніка мови лектора

Пункти	Оцінка	Зауваження
<u>Голос, дихання:</u>		
Достатня звучність?		
Надмірна звучність?		
Поверхнєве (грудне) дихання?		
Рідке дихання?		
Задишка?		
Належна виразність?		
Гучне дихання?		
<u>Темп:</u>		
Занадто швидкий?		
Занадто повільний?		
Достатня тривалість звучання?		
Достатньо пауз?		
Уривчаста, уповільнена мова?		
Відповідний темп?		
<u>Висота:</u>		
Надто велика?		
Надто мала?		
Монотонність?		
Підкреслені головні слова?		
Мелодійний малюнок, що повторюється?		
Різноманіття виразності?		
<u>Тембр:</u>		
Приємний?		
Хрипливість?		
Пронизливість?		
Гортанне забарвлення звуку?		
Гучнявість?		
Придушений звук?		
Малорухлива щелепа?		
Різноманіття виразності?		
Неправильна вимова?		
Нечітка артикуляція?		
Утруднена артикуляція?		

Зовнішній вигляд оратора

Пункти	Оцінка	Зауваження
<u>Зовнішність і манери</u>		
Правильно підібране місце (відносно кафедри і аудиторії)?		
Невимушене тримається?		
Чи впевнено?		
Дружній тон?		
Говорить з натхненням?		
Приємний вираз обличчя?		
Чи похмурий?		
Застиглий вираз обличчя?		
Промова звернена до всіх?		
Дивиться на слухачів?		
Чи є безпосереднє спілкування?		
<u>Поза</u>		
Пряма, енергійна?		
Затисла?		
Незручна?		
Чи правильно поставлені ноги?		
Відкидається назад?		
Сугулиться?		
Неправильне положення рук?		
Неправильне положення голови?		
Достатньо рухливості?		
Непотрібні рухи?		
<u>Жести</u>		
Чи доцільні рухи рук?		
Чи доцільні рухи кисті?		
Занадто багато жестів?		
Мало жестів?		
Природні жести?		
Осміслені жести?		
Різноманітні жести?		
Доцільні жести?		
Різне		

Навчальне видання

Пихтіна Н. П.

ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНІКА ТА ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ.

Навчально-методичний комплекс дисципліни

Навчальний посібник

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня

спеціальності А-2 Дошкільна освіта

Підписано до друку 18.05.2026 р.
Гарнітура Times New Roman
Замовлення №

Формат 60x84/16
Обл.-вид. арк. 5,94
Ум. друк. арк. 7,18

Папір офсетний
Ел. видання

Видавництво
Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя.
м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3А
(04631) 7-19-72
E-mail: vidavn_ndu@ukr.net

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.